

# ၂၀၀၉ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ လူ့ အခွင့်အရေးအစီရင်ခံစာ

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန  
ဒီမိုကရေစီ၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အလုပ်သမားဗျူရိုမှ ထုတ်ပြန်သည်။

မတ် ၁၁၊ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်။

လူဦးရေ ၅၄ သန်းမျှရှိသော မြန်မာနိုင်ငံအား ဗမာမျိုးနွယ်အများစု ကြီးစိုးသည့် အာဏာရှင်အလွန်ဆန်သော စစ်အစိုးရအဖွဲ့က အုပ်ချုပ်ထား သည်။ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေ ဦးဆောင်သော နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီသည် တရားဝင်သယောင် ခန့်စာမဲ့ (ဒီဖက်တို) အစိုးရအဖွဲ့ဖြစ်သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးအဆင့်တိုင်းတွင် စစ်တပ်အရာရှိများက အန္တိမဩဇာအာဏာကို ပြနေကြသည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် အထွေထွေလွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲ၌ ဒီမိုကရေစီဘက်သား ပါတီများက အမတ်နေရာအားလုံး၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းကို အောင်နိုင်ခဲ့ သော်လည်း စစ်အစိုးရအဖွဲ့က ယင်းရလဒ်ကို လစ်လျူရှုထားဆဲဖြစ်သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် မေတွင် စစ်အစိုးရက ၎င်းတို့၏ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေမူကြမ်းအတွက် ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပခဲ့၍ မဲဆန္ဒရှင်အားလုံး၏ ၉၂.၄၈ ရာခိုင်နှုန်းက ထောက်ခံ သဖြင့် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံ ဥပဒေကို အတည်ပြုကြောင်း ကြေငြာခဲ့သည်။ မည်သည့် လွတ်လပ်သော တစ်သီးပုဂ္ဂလိကစောင့်ကြည့်သူ ကမျှ ယင်းမဲဆန္ဒရှင်အရေအတွက်ကို အမှန်ဟု မယုံကြည်ကြချေ။ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေအရ အစိုးရသည် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် တွင် ပြုလုပ်ရန် သတ်မှတ်ထားသော ပြည်လုံးကျွတ် ရွေးကောက်ပွဲပြီးနောက် အမျိုးသားလွှတ်တော်သစ် ခေါ်ယူကျင်းပချိန်အထိ ဆက်လက် အုပ်ချုပ်သွားမည် ဖြစ်သည်။ အရပ်သားများ၏ ကွပ်ကဲမှု လုံးဝမပါဘဲ စစ်အစိုးရကသာ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အားလုံးကို ထိန်းချုပ်ထားသည်။

အစိုးရအဖွဲ့အား ပြောင်းလဲပိုင်ခွင့်ရှိသော ပြည်သူတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို စစ်အစိုးရသည် ဆက်လက်ဟန့်တား ဖျက်ဆီး နေပြီး အခြားသောလူ့အခွင့်အရေးများကိုလည်း ဆိုးရွားစွာချိုးဖောက်နေသည်။ စစ်အစိုးရ၏ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များကြောင့် အကျဉ်းကျစဉ် သေဆုံးမှုတို့ကို ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေစေသည်သာမက အခြားသော ဥပဒေဘောင်ပြင်ပ လူသတ်မှု၊ လက်စဖျောက်မှု၊ အဓမ္မသားမယားပြု ကျင့်မှုနှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုတို့ကို ပြုနေဆဲဖြစ်သည်။ စစ်အစိုးရသည် ပြည်သူ့အရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများကို စွဲချက်မဲ့၊ ရက်အကန့် အသတ်မဲ့ ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်နေသည်။ ထို့ပြင် စစ်အစိုးရ ကျားကန်လူရမ်းကားအုပ်စုအစည်းအရုံးများက လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီ ဘက်သား တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများအား ဖော်ကားခြင်း၊ နှောင့်ယှက်ခြင်း၊ ဖမ်းချုပ်ခြင်းများကို ပြုနေကြသည်။ နိုင်ငံရေးရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အကျဉ်းသားများနှင့် ထိန်းသိမ်းခံတို့ကို စစ်အစိုးရသည် ကြမ်းတမ်း၍ အသက်အန္တရာယ် စိုးရိမ်ဖွယ် အခြေအနေ၌ အကျဉ်းချခြင်း၊ ပုံမှန် သဘောတိုက်ပိတ် အဆက်အသွယ်ဖြတ်ခြင်း၊ စိတ်ထင်သလို နှစ်ရှည်ထောင်ဒဏ်များ ချမှတ်ခြင်းတို့ကို ပြုနေသည်။ စစ်တပ်သည်လည်း လူနည်းစုတိုင်းရင်းသား ရွာသူရွာသားများကို စဉ်ဆက်မပြတ် တိုက်ခိုက်နေဆဲဖြစ်သည်။ စစ်အစိုးရက အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (အင်န်အယ်ဒီ) ၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကို နေအိမ်အကျယ်ချုပ် စည်းမျဉ်းများကို ချိုးဖောက်မှုဖြင့် နောက်ထပ် ၁၈ လ နေအိမ်အကျယ်ချုပ် ဆက်လက်ကျခံရန် စီရင်ချက်ချခဲ့သည်။ စစ်အစိုးရသည် ပုံမှန်ပင် ပြည်သူများ၏ ကိုယ်ပိုင် လွတ်လပ်ခွင့်ကို ထိပါးလျက် လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်၊ သတင်းဖြန့်ချိခွင့်၊ စုရုံးခွင့်၊ အသင်းထောင်ခွင့်၊ ကိုးကွယ်ခွင့်နှင့် လှုပ်ရှားခွင့်တို့ကို ကန့်သတ်ချုပ်ချယ် ထားသည်။ အစိုးရသည် ပြည်တွင်းအခြေစိုက် အစိုးရမဟုတ်သော လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့တို့ကို လွတ်လပ်စွာ ရပ်တည်လှုပ်ရှားခွင့်မပေး သည်သာမက အစိုးရမဟုတ်သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့များအားလည်း ခက်ခဲကျပ်တည်းအောင် ခင်းကျင်းထားသည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ် လူမှုဆိုင်ရာခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ စရိုက်ကြမ်းရမ်းကားမှုတို့ကို ပြုနေသည်။ ကလေးစစ်သားများကို စုဆောင်းနေသလို၊ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုတို့ အပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံနေပြီး လူကုန်ကူးမှု ကျူးလွန်ရာ၌ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးနှင့် မိန်းကလေးများအပေါ် လွန်ကျူးနေသည်။ ကလေး သူငယ်များအပါအဝင် အဓမ္မအလုပ်ခိုင်းစေမှုကိုလည်း ကျူးလွန်ဆဲဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုအတွက် တာဝန်ရှိသူများကို အရေးယူရေး၊ တရားစွဲဆိုရေး၊ အပြစ်ဒဏ်ပေးရေးတို့အတွက် အစိုးရသည် ထင်ရှားမြင်သာသော ဆောင်ရွက်မှုကို မပြုချေ။

တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အုပ်စုများနှင့် လက်နက်ကိုင်အပစ်ရပ်အဖွဲ့အချို့သည်လည်း အဓမ္မအလုပ်ခိုင်းစေမှုအပါ အဝင် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ကလေးစစ်သားစုဆောင်းခြင်းများ ပြုလုပ်သည်ဟု အဆိုရှိသည်။

**လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားလိုက်နာခြင်း**

**အပိုင်း ၁။ အောက်ပါတို့မှ လွတ်ကင်းခွင့်များအပါအဝင် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာအား လေးစားရေး**

**(က) လူ့အသက်ကို စိတ်ထင်သလို (သို့မဟုတ်) ဥပဒေမဲ့ ဆုံးပါးစေခြင်း**

အစိုးရ သို့မဟုတ် ယင်း၏ ကိုယ်စားလှယ်များက စိတ်ထင်သလို သို့မဟုတ် ဥပဒေမဲ့ လူသတ်မှု ကျူးလွန်ကြောင်း အစီရင်ခံချက် အမြောက်အမြားရှိသည်။ တာဝန်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို အစိုးရက အရေးယူခဲ့လှသည်။ (အပိုင်း ၁၊ ဆ ကို ရှု) ၂၀၀၉ ခုနှစ်အတွင်း ရှမ်းနှင့် ကရင်ပြည်နယ်များတွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ပဋိပက္ခများ၌ သတ်ဖြတ်မှုများရှိခဲ့ကြောင်း သတင်းများရရှိခဲ့သည်။

၂၀၀၉ ခုနှစ် မေတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်၌ နှပ်ဖိမြစ်ဖြတ်ကူးကာ အင်္ဂလားဒက်ရှ်ဘက်သို့ သွားရန် ကြိုးစားသူ ရိုဟင်ဂျာ နှစ်ဦး အား အစိုးရစစ်တပ်က သတ်ဖြတ်ခဲ့ကြောင်း သတင်းရရှိသည်။

၂၀၀၉ ခုနှစ် မေ၌ပင် မကွေးတိုင်းရှိ အစိုးရလက်နက်တိုက် ဖောက်ထွင်းခံရမှုဖြင့် တပ်ကြပ်မြင်စိုးအား စစ်ကြောရေးတွင် သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။

၂၀၀၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာတွင် ပဲခူးတိုင်း၌ ဝင်းမောင်ဆိုသူသည် ခိုးမှုဖြင့် စစ်မေးခံရပြီး နောက်တစ်ရက်တွင် သေဆုံးသွားခဲ့သည်။ ရဲဌာနက ယင်းအဖြစ်အပျက်အား စုံစမ်းပေးမည် ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ်အတွင်း လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များက လူအများအပြားကို အမှုအခင်းအမျိုးမျိုး၌ သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။ သို့သော် နှစ်ကုန်သည်တိုင် မည်သည့်အရာရှိမျှ အရေးယူခံရသည်ကို မတွေ့ရပေ။ ဥပမာ ၂၀၀၈ ခုနှစ် မေ၊ အင်းစိန်ထောင်အတွင်း အနည်းဆုံး အကျဉ်းကျ ၄၀ ခန့်ကို စစ်သားများနှင့် လုံထိန်းတပ်သားများက သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်အမှုနှင့် ပတ်သက်၍ တိုးတက်မှု တစ်စုံတစ်ရာ မရှိပါ။ ထို့ပြင် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် အသတ်ခံရသော ဇော်မီယာဂုဒင်၊ မေလ မွန်ပြည်နယ် ခေါစာရဲဌာန၌ အသတ်ခံခဲ့ရသော ဆေးခန်းဝန်ထမ်းတစ်ဦးနှင့် ဇွန်လ မကွေးတိုင်း ရဲဌာနတွင် အသတ်ခံရသော လူတစ်ဦး စသည်တို့ အပါအဝင် အခြားသော သတ်ဖြတ်မှုများ အတွက် အစိုးရက စုံစမ်းဖော်ထုတ်ခြင်း၊ အရေးယူခြင်း ပြုလုပ်ခဲ့သည်ကို မတွေ့ရပေ။

၂၀၀၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာအတွင်း အေးချမ်းစွာ ဒီမိုကရေစီအရေး ဆန္ဒပြသူများအား စစ်အစိုးရက ကြမ်းကြုတ်စွာ နှိမ်နှင်းရာ၌ ဥပဒေမဲ့ အသတ်ခံရသူ အယောက် ၃၀ ကိစ္စတွင် တာဝန်ရှိနေသူများအပေါ် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုသော်လည်းကောင်း၊ အပြစ်ပေးမှု သော်လည်းကောင်း အစိုးရက ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိချေ။ သေဆုံးသူတို့အထဲ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းတော်ကြီး ဦးသီလဝံသနှင့် ဂျပန်လူမျိုးဓာတ်ပုံ သတင်းထောက် ကန်ဂျီနာဂါအိတို့ ပါဝင်သည်။ ထို့အပြင် ၂၀၀၇ ခုနှစ်အတွင်း အကျဉ်းကျစဉ် သေဆုံးကြရမှုများ အတွက် တာဝန်ရှိသူတို့ကို စစ်အစိုးရက စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုလည်းမပြု။ အပြစ်ပေးမှုလည်း မရှိခဲ့ပေ။ ယင်းသေဆုံးမှုများတွင် မောင်ချန်ကွန်း၊ လင်းလင်းအောင်၊ ကိုနိုင်ဦး၊ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ပါတီဝင် ကိုဝင်းရွှေနှင့် ကိုကိုဝင်းတို့ ပါဝင် သည်။

၂၀၀၃ ခုနှစ်အတွင်းက ပါတီခေါင်းဆောင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဦးဆောင်သော အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ယာဉ်တန်းအား ဒီပဲယင်းမြို့အနီး၌ အစိုးရဘက်တော်သား အင်အားစုက တိုက်ခိုက်မှုတွင် လူ ၇၀ မျှ သေဆုံးခဲ့ရပြီး ၃၁ ဦး ပျောက်ဆုံး လျက်ရှိသည်။ ယင်းဖြစ်စဉ်ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း သို့မဟုတ် တာဝန်ယူခြင်းတို့ကို စစ်အစိုးရသည် လုံးဝမပြုလုပ်ခဲ့ပါ။

**(ခ) လူ့အစပျောက်ခြင်း**

ပုဂ္ဂလိကပြည်သူတချို့နှင့် နိုင်ငံရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူအချို့ ပျောက်ဆုံးမှုသည် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသည်။ အချို့သည် နာရီပိုင်းအကြာမှ ရက်သတ္တပတ်ကြာကာလအတွင်း ပြန်လည်ပေါ်လာသော်လည်း အချို့သည် လုံးဝအစပျောက်နေခဲ့သည်။ ယင်းသို့ လူပျောက်မှု ဖြစ်ရခြင်းမှာ အာဏာပိုင်များက လူများကို စစ်ကြောရန် ထိန်းသိမ်းချိန်၌ မိသားစုအား အသိမပေးခြင်း၊ စစ်တပ်၏ ပေါ်တာဆွဲခြင်းစသည်တို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ပျောက်ဆုံးသူတို့၏ သတင်းကို စစ်တပ်၌ သွားရောက်စုံစမ်း မေတ္တာရပ်ခံမှုတို့ကိုလည်း လစ်လျူ ရှုထားကြသည်။ ယင်းနှစ်အတွင်း ရှမ်းနှင့် ကရင်ပြည်နယ်များအတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သော ပဋိပက္ခများတွင် ပျောက်ဆုံးသွားသူများရှိကြောင်း သတင်းရရှိသည်။ (အပိုင်း ၁၊ ဆ ကို ရှု)

၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇွန် နောက်ဆုံးပတ်တွင် ရန်ကုန်ရှိ အင်တာနက်ကဖေးဆိုင်တစ်ဆိုင်မှ အပြန်တွင် ပျောက်ဆုံးသွားခဲ့သော အင်န်အယ်ဒီလူငယ်အဖွဲ့ဝင် ကိုနိုင်ငံလင်းသည် လေးလအကြာ နိုဝင်ဘာလဆန်းမှ အိမ်သို့ပြန်ရောက်လာခဲ့သည်။ အောင်သပြေ စစ်ကြော ရေးစခန်းတွင် ထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရကြောင်း မိသားစုကို ၎င်းကပြန်ပြောပြသည်။

အောက်တိုဘာ ၂၆၊ ၂၇ ရက်တို့တွင် အာဏာပိုင်တို့က လင်းလက်ကြယ်အဖွဲ့ဝင် ခုနစ်ဦးကို ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ လင်းလက်ကြယ်ဆိုသည်မှာ နာဂစ်မုန်တိုင်းလွန် ကယ်ဆယ်ရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် ၂၀၀၈ ခုနှစ် မေတွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော အဖွဲ့ဖြစ်သည်။ နှစ်ကုန်သော်လည်း ၎င်းတို့ အဘယ်ကြောင့် အဖမ်းခံရသည်၊ ဘယ်ရောက်နေကြသည်ကို မသိရချေ။ အင်န်ဂျီအိုတစ်ခု၏ အဆိုအရ အောက်တိုဘာအတွင်း ဖျော်ဖြေရေးသမားများ၊ စာရေးဆရာများနှင့် သတင်း ထောက်များ အပါအဝင် လူ ၁၀ ဦး ကျော် အဖမ်းဆီးခံခဲ့ရသည်။ ၎င်းတို့ ဘာကြောင့် အဖမ်းခံခဲ့ရသည်၊ ဘယ်မှာ ထိန်းသိမ်းထားသည် စသည် သတင်းတစ်စုံတစ်ရာ မကြားသိရပါ။

စစ်တပ်က ပေါ်တာအဖြစ် ဖမ်းဆီးသွားခံရသူများ၊ အလုပ်ကြမ်းစခန်း သို့မဟုတ် ပေါ်တာအဖြစ် တာဝန်ချခံရသော အကျဉ်းသားများသည် မည်သည့်နေရာသို့ ရောက်နေကြကြောင်း မသိရချေ။ ထိုသို့သော အကျဉ်းကျများ မသေမပျောက်ဘဲ မိသားစုထံသို့ ပြန်ရောက်လာမှသာ သူတို့အကြောင်းကို သိခွင့်ရကြသည်။

**(ဂ) ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် ရက်စက်စွာ လူမဆန်စွာ သို့မဟုတ် ဂုဏ်သိက္ခာညှိုးစေသော အရေးယူမှု သို့မဟုတ် အပြစ်ပေးမှု**

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းကို ဟန့်တားသော ဥပဒေများရှိသည်။ သို့သော်ငြားလည်း အစီရင်ခံစာအရ လုံခြုံရေးအဖွဲ့ဝင် များနှင့် အခြားအစိုးရကျားကန်အဖွဲ့ဝင်များသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ ရိုက်နှက်ခြင်းအမှုတို့ကို အကျဉ်းသားများ၊ ထိန်းသိမ်းခံများနှင့် အခြားပြည်သူတို့အပေါ် တရားမဲ့ပြုကျင့်ကြသည်။ ထိန်းသိမ်းခံတို့အပေါ် ပုံမှန်သဘောမျိုး ကြမ်းတမ်းသော စစ်ကြောရေးနည်းစနစ်များကို အသုံးပြုကြကာ စိတ်ဓာတ်ပျက်ပြားလျက် ဦးကျိုးသွားအောင် စီစဉ်ကြသည်။ ပြီးခဲ့သော နှစ်ကကဲ့သို့ပင် အာဏာပိုင်များသည် ယင်းသို့သော ဖြစ်စဉ်များကို စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု မပြုသလောက်ဖြစ်ပြီး ကျူးလွန်သူတို့အား အရေးယူမှုကိုလည်း မပြုခဲ့ကြချေ။ ရှမ်းနှင့် ကရင်ပြည်နယ်များ တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော ပဋိပက္ခများအတွင်း ကိုယ်ထိလက်ရောက်စော်ကားမှု၊ နှိပ်စက်မှုနှင့် အဓမ္မပြုကျင့်မှုများ ရှိသည်ဟု သတင်းများ ရရှိသည်။ (အပိုင်း ၁၊ ဆ ကိုရှု)

စက်တင်ဘာတွင် လွတ်မြောက်လာသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းများ၏ ပြောဆိုချက်အရ အစိုးရက ၎င်းတို့အား စစ်ကြောရေးကာလတွင် အပြစ်ဝန်ခံစေရန်အတွက် ကြာရှည်စွာ ဆောင်ကြောင့်ထိုင်စေခြင်းမှအစ လျှပ်စစ်ကျဉ်စက်ဖြင့် တိုခံရခြင်းအဆုံး နှိပ်စက်နည်း ရှစ်နည်းကို အသုံးပြုခဲ့သည်ဟု ကြားသိရသည်။ စားမဖြစ်သော အစားအစာ၊ ရိုက်နှိပ်ခြင်းနှင့် ဆိုးဝါးသော မိလ္လာစနစ်တို့ကြောင့် ကျန်းမာရေးကို ပြင်းထန်စွာ ထိခိုက်ရကြောင်းလည်း ၎င်းတို့ဆိုသည်။ ၎င်းတို့အထဲမှ အများစုမှာ တစ်ဦးတည်း တိုက်ပိတ်ထားခြင်းနှင့် ရှစ်ပေပတ်လည် အခန်းကျဉ်းအတွင်း အကျဉ်းသားသုံးဦး နေထိုင်စေကာ မိလ္လာအတွက် ရေပုံးတစ်ပုံးသာ မျှသုံးရခြင်းများ ခံခဲ့ရသည်ဟု သိရ သည်။

အထူးသဖြင့် သံဃာတော်များသည် ရက်စက်သော နှိပ်စက်မှုများကို ခံကြရသည်။ ၂၀၀၇ စက်တင်ဘာ ရွှေဝါရောင် တော်လှန်ရေးအတွင်း ပါဝင်ခဲ့ကြသော သံဃာများကို အစိုးရက ဖမ်းဆီးထားခဲ့သည်။ ယင်းသံဃာတို့ အဓမ္မလူဝတ်လဲစေ၍ တစ်နေ့ကို ထမင်း သုံးနပ် စားစေသည်။ ဆန့်ကျင်သူများကို အာဏာပိုင်တို့က ရိုက်နှက်သည်။

လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင်များက ပေါ်တာစုဆောင်းရာတွင် နိုင်ငံထက်စီးနင်းနှင့် ကြမ်းတမ်းယုတ်မာသော နည်းများကို အသုံးပြုကြ၏။ ပေါ်တာအဆွဲခံရပြီး အလုပ်ကြမ်း လုပ်ရသူတို့သည် အလွန်အလွန် ခက်ခဲကြမ်းတမ်းသော အခြေအနေနှင့် ရင်ဆိုင်ကြရပြီး ရိုက်နှက်ခံရခြင်း၊ အဓမ္မသားမယား ပြုခံရခြင်း၊ အစာနှင့်ရေသန့် လုံလောက်စွာမရခြင်း၊ ကြမ်းကြုတ်စွာ ဆက်ဆံခံကြရခြင်းတို့ကြောင့် ပေါ်တာအဖြစ်နှင့်ပင် သေဆုံးကြရတတ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ချင်းပြည်နယ်တွင် ၂၀၀၉ ခုနှစ် တစ်နှစ်ပတ်လုံး အစိုးရစစ်တပ်က ရွာသူ ရွာသားများကို အဓမ္မအလုပ်စေခိုင်းမှုများရှိခဲ့သည်ဟု သတင်းများရရှိသည်။ စစ်စခန်းကို ဝါးများဖြင့် ခြံစည်းရိုးခတ်ပေးရခြင်း၊ စစ်တပ် ရိက္ခာနှင့် ထောက်ပံ့ရေးပစ္စည်းများ ထမ်းပို့သယ်ယူရခြင်းတို့အတွက် အရပ်သားများ အဓမ္မစေခိုင်းခံကြရပြီး ထိုအတွက် အစိုးရက မည်သည့် တာဝန်မျှ မယူပေ။

**အကျဉ်းထောင်နှင့် ထိန်းသိမ်းရေးစခန်းအခြေအနေများ**

အကျဉ်းထောင်နှင့် အလုပ်ကြမ်းစခန်း အခြေအနေများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ကြမ်းတမ်းကာ အသက်အန္တရာယ် ရှိနိုင်သည်။ ထောင်အစားအစာ၊ အဝတ်အထည်နှင့် ဆေးဝါးပစ္စည်းသည် အလွန်ရှားပါးပြီး ညံ့ဖျင်းလှသည်ဟု သိရသည်။ အိပ်ရာထိုင်ခင်း မပြည့်စုံချေ။ ရံဖန်ရံခါ ကြမ်းပြင်ပေါ်တွင် ဖျာတစ်ချပ် သို့မဟုတ် သစ်သားကွပ်ပျစ်တစ်ခုသာ ခင်းပေးသည်။ အကျဉ်းသားတို့မှာ မိမိတို့၏ မိသားစုကိုသာ အားကိုးကြရပြီး မိသားစုသည်လည်း တစ်လလျှင် အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရုံ တစ်ကြိမ် နှစ်ကြိမ်မျှသာ ထောင်ဝင်စာ တွေ့ခွင့်ရကြသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အခြေစိုက် မြန်မာနိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ ကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့ (အေအေပီပီ) ၏ အဆိုအရ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား ၂၀၀ ကျော်ကို မိသားစုများနှင့် မိုင်ပေါင်းရာချီဝေးကွာသော အကျဉ်းထောင်များကို အစိုးရက ပို့ပစ်ကြောင်း သိရသည်။

အကျဉ်းဦးစီးဌာန လက်အောက်တွင် အကျဉ်းထောင် ၄၂ ခုနှင့် အလုပ်ကြမ်းစခန်း ၁၀၀ ကျော်ရှိကြောင်း သိရသည်။ အာရှနှင့် ပစိဖိတ်ဆိုင်ရာ အကျဉ်းဦးစီးဌာနခံအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၀၈ ခုနှစ်အတွင်း ပျမ်းမျှအကျဉ်းသားဦးရေ ၆၅၀၀၀ နှင့် အကျဉ်းသူ ဦးရေ ၉၁၀၀ ရှိကြောင်း သိရသည်။ အမှုရင်ဆိုင်ဆဲ အထိန်းသိမ်းခံများကိုလည်း အကျဉ်းကျများနှင့်အတူ ရောထားသည်။ ပုံမှန်ပြုပြင် ထိန်းသိမ်းခြင်းမရှိသော အဆောက်အအုံဟောင်းများတွင် ထိန်းသိမ်းခံရသဖြင့် ကြွက်များ၊ ဘက်တီးရီးယားနှင့် မှိုတို့ကြောင့် ရောဂါများ ကူးစက်ခံရကြောင်း အကျဉ်းသားဟောင်းများက ပြောသည်။

အကျဉ်းသားများအား လုံလောက်သော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုမပေးချေ။ အများပြည်သူရရှိသော ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုသည် ညံ့ဖျင်းသည်အတိုင်း ထောင်ထဲတွင်လည်း ရောင်ပြန်ဟပ်သည်။ ထောင်ပေါင်း ၃၆ ခုမှ ကောက်ယူရရှိသော အချက် အလက်များအရ အသဲရောင်အသားဝါဘီနှင့် အမီးဘားတို့ ပျံ့နှံ့မှုအမြင့်ဆုံး ရောဂါများဖြစ်သည်ဟု သိရသည်။ ထောင်တွင်းကျန်းမာရေးနှင့် မညီညွတ်သော အခြေအနေများနှင့် မကောင်းသောအစားအစာတို့ကြောင့် အကျဉ်းသားများသည် ၎က်ဖျား၊ နှလုံးရောဂါ၊ သွေးတိုးနှင့်

အစာအိမ်ဆိုင်ရာ ရောဂါအစရှိသော အခြားရောဂါများကိုလည်း ခံစားကြရသည်။ အိပ်ချ်အိုင်ဗီ/အေစ် ဝေဒနာရှင် အကျဉ်းကျတို့၏ လိင်မှု ဆိုင်ရာ စော်ကားမှုနှင့် ဆေးကုသမှုခံယူစဉ် ဆေးထိုးအပ်ဝေမျှသုံးစွဲမှုတို့ကြောင့် ထောင်တွင်း အိပ်ချ်အိုင်ဗီ/အေစ်ရောဂါကူးစက်ပျံ့ပွားနှုန်းမှာ မြင့်မားသည်။ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းတစ်ဦးက ၎င်းအကျဉ်းချခံခဲ့ရသော ထောင်တွင် တစ်နှစ်လုံးအတွက် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက် စရိတ်မှာ ကျပ် ၅၀၀၀၀ သာရှိသည်ဟု ပြောသည်။ အကျဉ်းထောင်အများအပြားတွင် ဆရာဝန်နှင့် ကျွမ်းကျင်ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်း အမြဲတမ်း မရှိပေ။ ထောင်အာဏာပိုင်များက သာမန်အကျဉ်းသားတို့ကို ဒေသန္တရဆေးရုံသို့ ပို့ဆောင်၍ ဆေးကုသမှုခံစေလေ့ရှိသော်လည်း နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများ ထောင်ပြင်ထုတ် ဆေးကုသရန် အတွက်မူ အထက်အမိန့်ကို ဦးစွာ တောင်းခံကြရသည်။ အသည်းအသန်လူနာ အကျဉ်းသားတို့သည် ယင်းခွင့်ပြုချက်ရရန် ရက်ပေါင်းများစွာ စောင့်ကြရ၍ နာတာရှည်ရောဂါများအတွက်မူ လပေါင်းများစွာ စောင့်ကြရ သည်။ ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်လွတ်မြောက်လာသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းတစ်ဦး ပြောပြချက်အရ အကျဉ်းထောင်တစ်ခုတွင် ဆိုးဝါးသော အခြေအနေများကြောင့် တစ်လလျှင် ပျမ်းမျှ အကျဉ်းသားသုံးဦးခန့် သေဆုံးကြောင်း သိရသည်။

၂၀၀၉ ခုနှစ် ဧပြီ ၇ ရက်တွင် မွေးရာပါ နှလုံးရောဂါ ခံစားနေရသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသူ မစုစုထွေးသည် ဝေဒနာတိုး၍ ခံစားလာရကြောင်း သတင်းများ ရရှိသည်။ အစိုးရက ၎င်းအား ရိုးရိုးဆရာဝန်နှင့် ကုသခွင့်ပေးသော်လည်း အထူးကုဆရာဝန်နှင့် ပြသခွင့်မပြုချေ။ ဇူလိုင်တွင် အာဇာနည်နေ့အတွက် မင်းကိုနိုင်ရေးစပ်သော သီချင်းကို သီဆိုမှုကြောင့် အာဏာပိုင်တို့က ၎င်းအား သုံးရက် တိုက်ပိတ်ခဲ့ကြောင်း သတင်းရရှိပါသည်။ ထို့နောက် ယင်းပြစ်မှုကြောင့် ၎င်းအား ဝေးလံသော ခမ်းတီးတောင်သို့ ပို့လိုက်ကြောင်း ကြားသိရ သည်။

ဧပြီ ၁၆ ရက်တွင် ဟာသသရုပ်ဆောင်နှင့် နိုင်ငံရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူ ဇာဂနာသည် သုံးနာရီခန့်ကြာ သတိလစ် မေ့မျောသွားခဲ့သော်လည်း နှစ်ရက်ကြာမှ ဆရာဝန်နှင့် ပြသခွင့်ရသည်ဟု သတင်းရရှိသည်။ နာဂစ်မုန်တိုင်းလွန် ဒုက္ခသည်ပြည်သူတို့၏ အခြေအနေကို ပြည်ပမီဒီယာအား ထုတ်ဖော်ပြောကြားမှုဖြင့် အာဏာပိုင်တို့က ဇာဂနာအား ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ဖမ်းဆီးကာ ထောင်ဒဏ် ၅၉ နှစ် ချမှတ်ခဲ့သည်။ ၎င်းသည် အသားဝါနှင့် သွေးတိုးဝေဒနာများ ခံစားခဲ့ရပြီး ဆေးကုသမှု ရရှိရန် တစ်ပတ်ခန့် စောင့်စားခဲ့ရသည်ဟု သိရှိရသည်။

မေလတွင် အာဏာပိုင်တို့ ဆေးကုသခွင့်ပေးရန် ငြင်းဆန်ထားသော မျိုးရန်နောင်၏ ကျန်းမာရေးအခြေအနေမှာ လွန်စွာ ဆိုးဝါးနေကြောင်း မြန်မာ့ဒီမိုကရေစီအရေးစိုးရိမ်သူများအဖွဲ့က ထုတ်ဖော်ပြောကြားသည်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် အာဏာပိုင်တို့က မျိုးရန်နောင် အား ဖမ်းဆီးစစ်ဆေးစဉ် ငြင်းထန်စွာ နှိပ်စက်မှုကြောင့် ၎င်းမှာ ကိုယ်တစ်ခြမ်းသေခဲ့သည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ အိုးဘိုထောင်တွင် မကေသီအောင် ကိုယ်ဝန်ပျက်ကျခဲ့ရကြောင်း ၎င်းမိဘများက ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီတွင် ပြောကြားသည်။ တရားမဝင်နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်မှုနှင့် မတရားသင်းများနှင့် ဆက်သွယ်မှုတို့ကြောင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာ တွင် မကေသီအောင်ကို ဖမ်းဆီးကာ ထောင်ဒဏ် ၂၆ နှစ် ချမှတ်ခဲ့သည်။

ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေးတွင် ပါဝင်ခဲ့သဖြင့် ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ဖမ်းဆီးခံခဲ့ရသော အင်န်အယ်ဒီအဖွဲ့ဝင်ဟောင်း နိုင်ငံ ရေးအကျဉ်းသူ မတင်တင်ထွေးသည် ဦးနှောက်သွေးကြောယောင်နာဖြင့် ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၂၃ ရက်တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့ကြောင်း သိရသည်။ ၎င်းသည် နှလုံးရောဂါနှင့် သွေးတိုးရောဂါများ ခံစားနေရပြီး အကျဉ်းကျနေစဉ်အတွင်း ပြည်စုံသော ဆေးကုသခွင့်မရရှိခဲ့ပေ။ ၎င်း မကွယ်လွန်မီတွင် ပြင်ပဆေးရုံသို့ ပို့ဆောင်ကုသမှုခံယူခွင့် ရခဲ့သည်။

အစိုးရသည် မီဒီယာနှင့် အခြားလွတ်လပ်သော အဖွဲ့အစည်းများက အကျဉ်းထောင်များအခြေအနေကို စောင့်ကြည့် လေ့လာခွင့် မပြုချေ။ နိုင်ငံတကာ ကြက်ခြေနီအဖွဲ့ (အိုင်စီအာရ်စီ) အား ထောင်များသို့ ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုခွင့်ကိုလည်း ဆက်လက် ပိတ်ပင်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် ကလေးသူငယ်များ၊ နိုင်ငံခြားသားများ၊ နာမကျန်းသူများနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများအပါအဝင် အထိန်းသိမ်းခံ ၄၀၀၀ ကျော်တို့၏ အမှုကိစ္စများကို အိုင်စီအာရ်စီက ဆောင်ရွက်ခွင့်မရပေ။ အိုင်စီအာရ်စီ၏ အကူအညီပေးခွင့်ကို မိသားစုဝင်များ ထောင်ဝင် စာတွေ့ရန် အထောက်အပံ့ပေးခြင်းနှင့် မိုင်းထိဒုက္ခသည်များနှင့် အခြားမသန်မစွမ်းများ ပြန်လည်သန်စွမ်းရေး အထောက်အပံ့ပေးခြင်းတို့ အတွက်သာ ခွင့်ပြုထားသည်။

**(ဃ) ထင်ရာစိုင်းဖမ်းဆီးခြင်း သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းခြင်း**

ထင်သလို ဖမ်းဆီးခြင်း သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းခြင်းကို ဥပဒေက တားမြစ်ထားချေ။ အစိုးရက ထိုအခွင့်အရေးကို ပုံမှန်အသုံးချသည်။ အကျဉ်းသားများက မူလအပြစ်ဒဏ်ကာလကို ခံယူပြီးဆုံးသွားလျှင်လည်း အာဏာပိုင်တို့က ပြစ်ဒဏ်ကာလ ဆက်လက် တိုးခြင်းကို ဥပဒေက ခွင့်ပြုထားပြန်သည်။ အစိုးရကလည်း ယင်းခွင့်ပြုချက်ကို မှန်မှန်ကြီးအသုံးချနေ၏။ နိုင်ငံတော်အချုပ်အခြာအာဏာ၊ လုံခြုံရေးနှင့် အများပြည်သူငြိမ်းချမ်းရေးကို အန္တရာယ်ပြုသူ သို့မဟုတ် အန္တရာယ်ပြုမည်သူဟု အစိုးရက ယူဆသော မည်သူကိုမဆို တရားစွဲ ဆိုခြင်း မရှိဘဲ၊ စွဲချက်မတင်ဘဲ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခွင့်ရှိကြောင်း ၁၉၇၅ နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးဥပဒေက ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

**ရဲတပ်ဖွဲ့၏ကဏ္ဍနှင့် လုံခြုံရေးယန္တရား**

မြန်မာ့ရဲတပ်ဖွဲ့သည် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန လက်အောက်တွင်ရှိသည်။ စစ်ဘက်လုံခြုံရေးအရာရှိများ (အမ်အက်စ်အေ) နှင့် အထူးဌာနခွဲ (အက်စ်ဘီ) ရဲအရာရှိများသည် အစိုးရအား ခြိမ်းခြောက်မှုဟု ယူဆရသော ‘နိုင်ငံရေးရာဇဝတ်မှု’ အတွက် သံသယရှိသူများကို ထိန်းသိမ်းရေးကို တာဝန်ယူကြသည်။

လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များသည် ထင်တိုင်းကြိမ်းဆီးမှုများဖြင့် ကြောက်စိတ်ကြီးမားစွာဖြစ်ပေါ်စေခြင်းဖြင့် ပြည်သူလူထုကို တင်းကျပ်စွာ ချုပ်ကိုင်ထားသည်။ ၎င်းတို့သည် ပြည်သူလူထုအပေါ် လုပ်ငန်းငယ်များကို ပိတ်သိမ်းရန် အမိန့်ပေးခြင်းကဲ့သို့သော ခြိမ်းခြောက်မှုများ ပြုလုပ်တတ်သည်။

ရဲတပ်ဖွဲ့အတွင်း အကျင့်ပျက်ခြစားမှုမှာ ကြီးမားသော ပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့သည် စုံစမ်းထောက်လှမ်းရေးစရိတ်ကို ယင်းရာဇဝတ်မှုနှင့် ဆက်နွယ်သူများအား ကျခံစေသည်။ ပြည်သူလူထုထံမှလည်း ပုံမှန်ပင်ငွေညှစ်ရယူကြသည်။ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏ တရားမဲ့ပြုမှုများကို စုံစမ်းဖော်ထုတ်နိုင်ရေးအတွက် ထိရောက်သော တရားရေးလုပ်ထုံး ယန္တရား မရှိသေးချေ။ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များကို ပြန်လည်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမည် လောက်လောက်လားလား အစီအမံများကိုလည်း အစိုးရက မချမှတ်ချေ။

**ဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် ထိန်းသိမ်းခြင်း**

ဥပဒေအရ ရှာဖွေခြင်းနှင့် ဖမ်းဆီးခြင်းအတွက် ဝရန်းလိုအပ်သည်။ သို့သော် အမ်အက်စ်အေနှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့တို့၌ အထူးလုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိနေပြီး စိတ်ထင်သလို ရှာဖွေဖမ်းဆီးနေကြသည်။ ဥပဒေအရ ထိန်းသိမ်းခံတစ်ဦးကို စွဲချက်မတင်ဘဲ ရက်သတ္တပတ် နှစ်ပတ်အထိ ချုပ်နှောင်ခွင့်ကို တရားရုံးများ၌ ပေးထားသည်။ နောက်ထပ် နှစ်ပတ် ရက်တိုးနိုင်ခွင့်ကိုလည်း ပေးထားသည်။ မည်သို့ဆိုစေကာမူ အာဏာပိုင်တို့က မကြာခဏပင် ထိန်းသိမ်းခံကို တရားရုံးသို့ မတင်ဘဲ၊ စွဲချက်ကို အသိမပေးဘဲ ထိုကာလထက် လွန်လျက် တစ်ခါတစ်ရံ တစ်နှစ်ကြာမျှ ချုပ်နှောင်ထားကြသည်။ အစိုးရကလည်း မကြာခဏပင် လူတို့ကို ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် အရေးပေါ်အက်ဥပဒေအရ ထိန်းသိမ်းရက်အကန့်အသတ်မရှိ ချုပ်နှောင်ထားတတ်သည်။

ရာဇဝတ်မှုများအတွက် အာမခံပေးခြင်း လုပ်ထုံးရှိသော်လည်း နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကိုမူ ပေးသည်ထုံးစံ မရှိချေ။ အစိုးရက ထိန်းသိမ်းခံများကို ရှေ့နေငှားခွင့်မပေးသလို အခါအားလျော်စွာ ရှေ့နေများကိုပါ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းတတ်သည်။

အစိုးရသည် ထိန်းသိမ်းခံအား တိုက်ပိတ် အဆက်ဖြတ်မှုကို တစ်စိုက်မတ်မတ်ချမှတ်နေပြီး မိသားစုကိုလည်း အလွန်ကြာမြင့်သည်တိုင်အောင် အသိမပေးဘဲထားသည်။

ဇန်နဝါရီတွင် စစ်ကိုင်းတိုင်းမှ ကိုညီညီအောင်ကို ရဲတပ်ဖွဲ့က ဖမ်းဆီးခဲ့ပြီး ဧပြီတွင် အခြားလေးဦးကို ထိန်းသိမ်းခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့ကို အစိုးရဆန့်ကျင်ရေးအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းရန်ကြိုးစားမှုဖြင့် စွပ်စွဲထားသည်။ ယင်းအမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ရဲတပ်ဖွဲ့က တရားဝင်သက်သေ အထောက်အထား တစ်စုံတစ်ရာ မပြနိုင်ပါ။

ဖေဖော်ဝါရီ ၂၇ ရက် ပဲခူးတိုင်းတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့က အမျိုးသမီးသုံးဦးနှင့် မိန်းကလေးသုံးဦးကို တရားမဝင်ထိလောင်းကစားမှုဖြင့် ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ ၎င်းတို့အနက်မှ မိန်းကလေးတစ်ဦးမှာ အသက် ၁၅ နှစ်အောက်ဖြစ်သဖြင့် ကလေးပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရေးစခန်းသို့ ပို့ခံခဲ့ရပြီး အခြားမိန်းကလေးနှစ်ဦးမှာလည်း ၁၅ နှစ်အောက်ပင်ဖြစ်သော်လည်း အမျိုးသမီး သုံးဦးနှင့်အတူ အာမခံ မရဘဲ အထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရသည်။ ထို့နောက် ၎င်းတို့ကို တရားရုံးမှ အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ် တစ်နှစ် ချမှတ်လိုက်သည်။

စက်တင်ဘာ ၂၄ ရက်တွင် မကွေးတရားရုံးက ဦးအေးမြင့်အား ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းတစ်ဦးကို ခြိမ်းခြောက်မှုဖြင့် ထောင်ဒဏ် နှစ်နှစ် ချမှတ်ခဲ့သည်။ တောင်သူတို့၏ မြေယာအခွင့်အရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးနေသူ ရှေ့နေဦးအေးမြင့်သည် သြဂုတ်တွင် သစ်တောမန်နေဂျာတစ်ဦးနှင့် ပြဿနာဖြစ်ခဲ့သည်။ ယင်းသစ်တောမန်နေဂျာသည် လယ်သမားနှစ်ဦးအား ၎င်းတို့ထံမှ အစိုးရက သိမ်းယူထားသော မြေပေါ်မှ သစ်ပင်များခုတ်လှဲမှုဖြင့် တရားစွဲဆိုထားသူဖြစ်သည်။ ခြိမ်းခြောက်မှု မလုပ်ကြောင်း သက်သေထုရန်မှာ တရားလိုဘက်တွင်မရှိ တရားခံဘက်တွင်သာ ရှိသည်ဟု တရားရုံးက ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။

၂၀၀၉ ခုနှစ် တစ်နှစ်ပတ်လုံးတွင် အစိုးရသည် ဒီမိုကရေစီရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေး တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် ထင်ရှားသည့် အတိုက်အခံခေါင်းဆောင်အများအပြားကို ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ (နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားနှင့် အထိန်းသိမ်းခံများကိုရှု) အစိုးရက အလိုရှိနေသော အချို့လှုပ်ရှားသူများမှာ ပုန်းအောင်းနေကြဆဲပင် ရှိသည်။

**လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်**

ဖေဖော်ဝါရီတွင် အစိုးရသည် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား ၁၉ ဦးအပါအဝင် အကျဉ်းသား ၆၃၁၃ ဦး လွှတ်ပေးခဲ့ပြီး စက်တင်ဘာ ၁၈ ရက်တွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား ၁၂၇ ဦးအပါအဝင် အကျဉ်းသား ၇၁၁၄ ဦးကို လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးလိုက်သည်။

**(င) တရားမျှတစွာ ပြည်သူ့ရှေ့မှောက် တရားစီရင်မှုကို ငြင်းဆိုခြင်း**

တရားစီရင်ရေး အာဏာသည် အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေးဩဇာမှ မလွတ်ကင်းချေ။ နအဖက တရားရုံးချုပ်၏ တရားသူကြီးများကို ခန့်ထားပြီး ရုံးချုပ်က အောက်ရုံးတရားသူကြီးများကို ထပ်ဆင့်ခန့်ထားသည်။ နအဖ၏ အတည်ပြုမှုကိုမူ ရယူရသည်။ ယင်းတရားရုံးများ

က နအဖ၏ ဥပဒေကဲ့သို့ အာဏာတည်သော အမိန့်ဒီကရီပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ တရားစီရင်ရသည်။ တရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် မြို့နယ်၊ ခရိုင်၊ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းနှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့်ဟု အဆင့်ဆင့်ရှိသည်။ အရပ်သားများအတွက် စစ်ခုံရုံးဟူ၍ သီးသန့်မရှိသော်လည်း အရပ်သားများ၏ နိုင်ငံရေးအမှုများတွင် စစ်အစိုးရက အမြဲလိုပင် ညွှန်ကြားစီရင်နေသည်။

အုပ်ချုပ်သူ စစ်အရာရှိများ၏ အမိန့်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် နိုင်ငံတော်တရားရုံးချုပ် တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေချုပ်ရုံးမှ ထိပ်တန်းအရာရှိများတွင် တာဝန်ရှိသည်။ ဩဂုတ်လ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အမှုက သက်သေပြနေသည်။ ၎င်းချိုးဖောက်သော နေအိမ်အကျယ်ချုပ်စည်းကမ်းများအတွက် စီရင်ချက်မှာ အစိုးရက ကြိုတင်စီစဉ်ထားပြီးသားဖြစ်သည်။ ဩဂုတ် ၁၁ ရက်တွင် ရန်ကုန်တိုင်းတရားရုံးက ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကို ထောင်ဒဏ် သုံးနှစ် ကျခံရန် အမိန့်ချခဲ့သည်။ ဩဂုတ် ၁၀ ရက် အမှုအတွက် အမိန့်မချမီ တွင် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေက နေအိမ်အကျယ်ချုပ် ၁၈ လခန့် ပြစ်ဒဏ်လျှော့ ပြောင်းလဲရန် အမိန့်ပေးခဲ့သည်။

အစိုးရသည် အမိန့်ဒီကရီများအားဖြင့် စိုးစံနေပြီး ယင်းအမိန့်ဒီကရီများလည်း ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဘောင်အပြင်ဘက်၌ ဖြစ်နေကာ ပြည်သူ့ရှေ့မှောက်၌ တရားမျှတစွာ တရားစီရင်ခွင့်မရှိရုံသာမက အခြားမည်သည့်ရပ်ပိုင်ခွင့်ကိုမျှ မပေးထားချေ။ ဗြိတိသျှကိုလိုနီခေတ် တရားစီရင်ရေးစနစ် အကြွင်းအကျန်ရှိနေဆဲ ဖြစ်သော်လည်း လက်ရှိတရားစီရင်ရေးစနစ်နှင့် လုပ်ငန်းတို့သည် နက်ရှိုင်းစွာ ယိုယွင်းနေပေရာ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံရေးကိစ္စများ၌ ကိုင်တွယ်ပုံသည် ဆိုးဝါးနေ၏။ ထီးမိုးသကဲ့သို့ လွှမ်းခြုံသော ဥပဒေများကို အလွဲသုံးစားပြုနေသည်။ ယင်းဥပဒေအမျိုးအစားထဲ၌ အရေးပေါ်စီမံချက်အက်ဥပဒေ၊ မတရားသင်း အက်ဥပဒေ၊ ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်တတ်သူများဆိုင်ရာအက်ဥပဒေ၊ အီလက်ထရွန်းနစ်အက်ဥပဒေ၊ ဗီဒီယိုအက်ဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတော်အား နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးလိုသူများအန္တရာယ်မှ ကာကွယ်သည့်ဥပဒေများပါဝင်သည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံရေးအကျိုးအမြတ်အတွက် တရားစီရင်ရေးကို ကြိုးဆွဲမှုကြောင့် ပြည်သူတို့သည် တရားမျှတစွာ တရားစီရင်ခံပိုင်ခွင့် ဆုံးရှုံးနေကြရပြီး အေးချမ်းစွာ သဘောထားကွဲလွဲခွင့် မခံစားကြရချေ။ အမျိုးသားညီလာခံနှင့် “ဒီမိုကရေစီမူဝါဒလမ်းစဉ် ၇ ရပ်” အား ခြိမ်းခြောက်သူဟု သတ်မှတ်စေနိုင်သည့် အမိန့်ကြော်ငြာစာ ၅/၉၆ ကြောင့် ပြည်သူများအကြား၌ ပွင့်လင်းစွာ အချေအတင် ဆွေးနွေးပိုင်ခွင့် ဆိတ်သုဉ်းခဲ့ရပြန်သည်။ တစ်ဖန် လှိုက်စားနေသော အကျင့်ပျက် အင်တီလိုက်စားမှုကြောင့် တရားမျှတစွာ တရားစီရင်မှုစနစ်သည် ထပ်မံ ယိုယွင်းရပြန်သည်။

**တရားစီရင်ရေးလုပ်ထုံး**

၂၀၀၀ တရားစီရင်ထုံးဥပဒေသည် မျှတသော တရားစီရင်မှု ရှိရမည်ဆိုသော်လည်း ချွင်းချက်အမြောက်အမြား ပါဝင်သဖြင့် စစ်အစိုးရသည် စိတ်ထင်တိုင်း ချိုးဖောက်ခွင့်ရှိနေသည်။ သာမန်ရာဇဝတ်မှုများတွင် တရားသည် အခြေခံတရားစီရင်ရေးရပိုင်ခွင့်များ ကို လေးစားလိုက်နာလေ့ရှိသော်လည်း နိုင်ငံရေးနှင့် ဆက်နွယ်သော အမှုများတွင် လိုက်နာမှုမရှိချေ။

တရားခံသည် အပြစ်မဲ့သည်ဟု ယူဆချက်ကို ခံစားခွင့်မရှိပါ။ ဂျူရီစနစ်လည်း မရှိပါ။ တရားခံသည် တရားခွင့်သို့ လာရောက်ရမည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးအမှုများတွင် ရှေ့နေများတရားခွင့်သို့ အချိန်မှန်လာရောက်ခွင့် ရခဲလှသည်။ ဥပဒေအရ သေဒဏ်အမှုများမှလွဲ၍ ကျန်အမှုများတွင် အစိုးရက ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာသုံး၍ ရှေ့နေများငှားပေးရန် တာဝန်မရှိပေ။ စွဲချက်တင်ပြီးမှသော်လည်းကောင်း တရားခွင့်ရောက်ချိန်မှသော်လည်းကောင်း တရားခံများနှင့် ၎င်းတို့၏ ရှေ့နေများသည် အစိုးရထိန်းသိမ်းထားသော ၎င်းတို့အမှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သက်သေအထောက်အထားများကို ကြည့်ရှုအသုံးပြုခွင့် ရသည်။

သာမန်ရာဇဝတ်မှုတရားခွင့်သို့ အများပြည်သူ ဝင်ရောက်ခွင့်ရှိသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ရာဇဝတ်မှုများတွင် တရားခံရှေ့နေများသည် တရားခွင့်အတွက် ပြင်ဆင်ရန် ၁၅ ရက် အချိန်ရလေ့ရှိသည်။ သို့သော် နိုင်ငံရေးအမှုလိုက် ရှေ့နေများ အမှုအတွက် ပြင်ဆင်ရန် ၁၅ ရက်အချိန်ရရှိသည်တိုင်အောင် အမှုစစ်သည်နေ့တွင် လျှောက်လဲချက်တင်ခွင့် မရတတ်ပါ။ အချို့အဖြစ်အပျက်များတွင် ၎င်းတို့၏ အမှုသည်များ တရားခွင့်သို့ ဝင်လာလျှင် ဝင်လာချင်းပင် စီရင်ချက်ချမှတ်ခံကြရသည်။ ရှေ့နေများသည် မျက်မြင်သက်သေခေါ်ယူ၊ စစ်မေးခွင့်နှင့် သက်သေအထောက်အထားများ စစ်ဆေးခွင့် ရှိပါသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့၏ အဓိကတာဝန်မှာ ၎င်းတို့အမှုသည် အပြစ်မရှိကြောင်း သက်သေပြရန် မဟုတ်ဘဲ ၎င်းတို့အမှုသည်အတွက် စီရင်ချက်မှာ ကနဦးကတည်းက ရှိနှင့်ပြီးဖြစ်သဖြင့် သက်သာသော စီရင်ချက်အတွက် တရားသူကြီးနှင့် ညှိနှိုင်းရန် ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံရေးအမှုစစ်တရားခွင့်သို့ ပုံမှန်အားဖြင့် မိသားစုဝင်များနှင့် ပြည်သူတို့ ဝင်ရောက်ခွင့်မရှိပေ။ အင်န်အယ်ဒီအဖွဲ့ဝင်များနှင့် ဒီမိုကရေစီအရေးလှုပ်ရှားသူများ၏ အမှုများတွင် ရှေ့နေနှင့်တိုင်ပင်ခွင့်ကို ရှေ့နေများအဖမ်းခံရနိုင်သည့် အန္တရာယ်ရှိသော်လည်း စွဲမြဲစွာ ဆုပ်ကိုင်ထားကြသည်။ သို့သော် ရှေ့နေများသည် ၎င်းတို့အမှုသည်များအတွက် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော ခုခံကာကွယ်မှုကို အမြဲတမ်းပေးခွင့် မရပါချေ။ တရားခွင့်မတိုင်ခင် အမှုသည်နှင့် တွေ့ဆုံမရခြင်း၊ တရားခွင့်စသည်ကို အကြောင်းမကြားခြင်းနှင့် အမှုသည်၏ တရားခွင့်သို့ တက်ရောက်ခွင့် မရခြင်းတို့ကို နိုင်ငံရေးအမှုလိုက် ရှေ့နေများ ရင်ဆိုင်ကြရသည်။ ခိုင်လုံသော သတင်းများအရ နိုင်ငံရေးအမှုများတွင် အဆင့်မြင့်အစိုးရအရာရှိများသည် သက်သေအထောက်အထား သို့မဟုတ် ဥပဒေတို့ မည်သို့ပင်ရှိစေကာမူ စီရင်ချက်ကို နှုတ်တိုက်ဖတ်ပြကြသည်ဟု သိရသည်။

မိသားစုဝင်တစ်ဦးဦး အဖမ်းခံရပါက အချိန်မီအသိပေးမခံရခြင်း၊ ဘယ်ရောက်နေသည်ကို မပြောခြင်း၊ တွေ့ဆုံခွင့်နှင့် တရားခွင့်တက်ရောက်ခွင့်တို့ကို မကြာခဏငြင်းပယ်ခံရခြင်းများကို ပြည်သူများ ကြုံတွေ့ကြရသည်။ ဖခင်တစ်ဦး၏ ပြောပြချက်အရ ၎င်း၏သားကို စစ်မေးရန် ခေါ်ဆောင်သွားကာ ပြန်မလွှတ်တော့ပေ။ ရက်သတ္တပတ် သုံးပတ်အကြာတွင် သားဖြစ်သူအား အချိန်အကန့်

အသတ်ဖြင့် တွေ့ခွင့်ရခဲ့ပြီး တရားခွင့်သို့လည်း တက်ရောက်ခွင့်ရလေသည်။ ယင်းအမှုတွင် တရားသူကြီးက ၎င်း၏သားအမှုလိုက်ရှေ့နေ၏ ပါဝါကို ရုပ်သိမ်းခဲ့ပြီး အမှုကို အဆုံးသတ်ခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ အခြားအမှုတစ်ခုမှာ ဥပဒေကျောင်းသားတစ်ဦးကို ထောင်ဒဏ် ၁၃ နှစ် စီရင်ချက်ချမှတ်ခဲ့ပြီး ရှေ့နေခေါ်ခွင့်မရခဲ့ကြောင်း ၎င်း၏မိခင်ဖြစ်သူက ပြောသည်။ နိုင်ငံရေးအမှုများ၌ စီရင်ချက်ချရာတွင် ကြီးလေးသော ပြစ်ဒဏ်များပေးနိုင်ရန် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေက အစိုးရကို အခွင့်ပေးထားသည်။ ဥပမာ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေအပိုဒ် ၅၀၅ အရ အစိုးရသည် ဆူပူမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော စာရွက်စာတမ်းဖြန့်ချိသူ မည်သူမဆိုကို ထောင်ဒဏ် နှစ်နှစ် အပြစ်ပေးနိုင်သည်။ ကောလာဟလဖြန့်ချိသည့် အတွက်လည်း ထောင်ဒဏ်ချမှတ်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် စစ်အစိုးရသည် နိုင်ငံရေးအမှုများကို စီရင်ရာတွင် အရေးပေါ်အက်၊ နိုင်ငံတော်အား နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးလိုသူများအန္တရာယ်မှ ကာကွယ်သည့်ဥပဒေ၊ ရုပ်မြင်သံကြားနှင့် ဗီဒီယိုအက်၊ မတရားအသင်းအက်၊ အီလက်ထရောနစ် ဥပဒေ၊ အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းရေးဆိုင်ရာဥပဒေတို့ကို အသုံးပြုသည်။

အဖျက်အမှောင်ရန်မှ နိုင်ငံတော်အား ကာကွယ်ရေးဥပဒေအရ အစိုးရသည် ထောင်ဒဏ်ကျရက်များကို ပုံမှန် ဆက်တိုင်း နေသည်။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးအား ချီးမြှင့်ထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်၌ တစ်ခုသော ထောင်ဒဏ်ကို သီးခြားအခြေအနေတွင် ခြောက်ကြိမ်မျှ ဆက်တိုင်းခွင့်ပြုထား၍ တစ်ကြိမ်လျှင် နှစ်လမျှ ဖြစ်ကာ စုစုပေါင်း တစ်နှစ်အထိ တိုးခွင့်ပြုထားသည်။ နအဖဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သန်းရွှေသည် ပြစ်ဒဏ်စီရင်ချက်တစ်ခုကို တိုးနိုင်သကဲ့သို့ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အမှုတွင် ပြုလုပ်သလို လျှော့ပေးနိုင်သည်။

ဥပဒေက ပြစ်မှုထင်ရှားသော တရားခံကို အသနားခံလျှောက်ထားခွင့်ပေးထားပြီး အသနားခံလျှောက်ထားခြင်း လုပ်ငန်း အဆင့်အများအပြား ရှိသည်။ သို့သော် အသနားခံလွှာ ကြားနာခွင့်ရသည့်အမှုအများစုတွင်လည်း မူလစီရင်ချက်သာ အတည်ဖြစ်သည်။

**နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများနှင့် ထိန်းသိမ်းခံရမှုများ**

လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်သူတို့၏ မှတ်သားချက်အရ ၂၀၀၉ ခုနှစ်အကုန်ပိုင်းတွင် လုံခြုံရေးအတွက် အထိန်းသိမ်းခံ ပေါင်း ၂၀၀၀ ကျော်မျှ ရှိကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့ထဲတွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ၊ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးဥပဒေကို ဖောက်ဖျက်သူများနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ မတည်ငြိမ်မှုဖန်တီးသူများ ပါဝင်သည်။ စစ်အစိုးရက နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ထိန်းသိမ်းခံများကို ရာဇဝတ်မှု ပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ် သည်ဖြစ်၍ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားလုံးဝမရှိဟု ပုံမှန်ငြင်းကွယ်သည်။ အစိုးရက မည်သို့ပင် စွဲချက်တင်သော်လည်း စင်စစ်တွင် ထိုအကျဉ်းသား အများစုကြီးသည် အကြမ်းဖက်မှု၊ ခိုးမှုနှင့် အခြားပုံမှန်ရာဇဝတ်မှုများကို လုံးဝကျူးလွန်ခဲ့ကြခြင်း မရှိပေ။

မီဒီယာမှ သတင်းများအရ ဇန်နဝါရီ ၂၅ ရက်တွင် အာဏာပိုင်တို့က ကိုဖိုးဖြူကို ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ ၎င်းသည် အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရသော လယ်သမားတစ်စုကိုယ်စား အိုင်အယ်လ်အိုကို တိုင်ကြားခဲ့သဖြင့် ဖမ်းဆီးခံရခြင်းဖြစ်သည်။ ဧပြီ သို့မဟုတ် မေတွင် ကိုဖိုးဖြူအား တရားမဝင်သော ရှေ့နေအဖွဲ့အစည်းတွင် ပါဝင်ပတ်သက်မှုဖြင့် ထောင်ဒဏ်လေးနှစ် ချမှတ်ခံရသည်။ ယင်းလယ်သမားများ ကိစ္စတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သော ကိုဇော်ဌေးကိုလည်း အစိုးရလျှို့ဝှက်ချက်အက်ကို ချိုးဖောက်မှုဖြင့် ထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ် ပြစ်ဒဏ်ပေး ခဲ့သည်။ ကိုဇော်ဌေးသည် ယင်းအမှုတွင် အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်နေသော မြေကို ဓာတ်ပုံရိုက်ကြောင်း၊ ဒီမိုကရက်တစ်မြန်မာ့အသံ (ဒီဗီဘီ) သို့ ဗီဒီယိုမှတ်တမ်းတစ်ခုပို့ပေးခဲ့ကြောင်းနှင့် ဒီဗီဘီက ယင်းဗီဒီယိုမှတ်တမ်းကို ထုတ်လွှင့်ပြသခဲ့ကြောင်း သတင်းများ ရရှိသည်။ ဇန်နဝါရီ ၁၆ ရက်တွင်လည်း ဒေသခံသံဃာတစ်ပါးအတွက် အာမခံစာရင်းသွင်းပုံစံနှင့်ပတ်သက်ပြီး လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးအရာရှိတစ်ဦး အချင်းများသည် လူ့အခွင့်အရေးရှေ့နေတစ်ဦး အဖမ်းခံခဲ့ရသေးသည်။

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် ဘုရားတွင် ပြုလုပ်သော ဆုတောင်းပွဲ ကို ဦးဆောင်မှုဖြင့် တုံ့တေးမြို့နယ် အင်န်အယ်ဒီ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ ဦးချစ်ဖေနှင့် အဖွဲ့ဝင် မောင်စိုးဝေတို့ကို ဧပြီ ၂၂ ရက်တွင် အာဏာပိုင်တို့က ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ ၎င်းတို့အား ဘာသာတရားညှိုးနွမ်းအောင် ပြုလုပ်မှုဖြင့် ထောင်ဒဏ် ၁၈ လစီ ကျခံစေခဲ့သည်။

မေ ၁၃ ရက်တွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ၎င်းနှင့် အတူနေ အမျိုးသမီးနှစ်ဦးတို့ကို အင်းစိန်ထောင်ဝင်းအတွင်းရှိ ဧည့်ဂေဟာသို့ ပြောင်းရွှေ့ထားခဲ့သည်။ မဖိတ်ခေါ်ဘဲ အိမ်အတွင်းသို့ ရောက်ရှိလာသော နိုင်ငံခြားသားကို လက်ခံသဖြင့် ပြောင်းရွှေ့ ပို့ဆောင်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းပြစ်မှုအတွက် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အား ဩဂုတ် ၁၁ ရက်တွင် နေအိမ်အကျယ်ချုပ် ၁၈ လ ဆက်လက် ကျခံစေခဲ့သည်။ အောက်တိုဘာ ၂ ရက်တွင် ရန်ကုန်တိုင်း တရားရုံးက ၎င်းအမှုအတွက် အသနားခံလွှာကို ပယ်ချလိုက်သည်။ ၂၀၀၉ ခုနှစ် အကုန်တွင် တရားရုံးချုပ်သည် အသနားခံလွှာအား ကြားနာရန် သဘောတူခဲ့သော်လည်း အချိန်သတ်မှတ်မှုမရှိ နှုတ်သဘောတူညီမှုသာ ဖြစ်သည်။ ဩဂုတ်တွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အမှု စီရင်ချက်ချပြီးနောက် အင်းစိန်ထောင်အနီး စုရုံးနေကြသော အနည်းဆုံး လူ ၅၀ ခန့်ကို တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုကို ထိန်းသိမ်းရန် ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ အဓိကရုဏ်းနှိမ်နင်းရေးရဲတပ်ဖွဲ့၊ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့နှင့် စွမ်းအားရှင်တို့က အင်န်အယ်ဒီ အဖွဲ့ဝင်အများစုဖြစ်သော ယင်းတို့ကို ဝင်ရောက်ဖမ်းဆီးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့နောက် လမ်းများပေါ်သို့ မထွက်ရန် သတိပေးပြီးပြန်လွှတ်ပေး ခဲ့သည်။

အောက်တိုဘာ ၃ ရက်တွင် ရန်ကုန်မြို့စွန်ရှိ မကွေးဘုန်းကြီးကျောင်း၌ ဆွမ်းကပ်ပြီးအပြန်တွင် အင်န်အယ်ဒီအဖွဲ့ဝင် ဒေါ်နော်အုံးလှ၊ ဒေါ်မြင့်မြင့်ဆန်း၊ မချိုနှင့် မချိုချိုလွင်တို့ကို အက်စ်ဘီရဲတပ်ဖွဲ့က ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ ဒေါ်နော်အုံးလှသည် အင်န်အယ်ဒီအဖွဲ့ဝင် အဖွဲ့ကို ဦးဆောင်သူဖြစ်သည်။ အင်န်အယ်ဒီအဖွဲ့ဆိုသည်မှာ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ လွတ်မြောက်ရေး အတွက် ရွှေတိဂုံဘုရားတွင် အင်န်အယ်ဒီတိုင်ကြားကြသောအဖွဲ့ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၉ ခုနှစ် အကုန်တွင် ၎င်းတို့လေးဦးအမှု ဆက်လက် ရင်ဆိုင်လျက်ပင် ရှိသည်။

အောက်တိုဘာ ၁၃ ရက်တွင် အစိုးရက နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားသူများဖြစ်သော အရှင်ဆန္ဒမာ၊ ကျော်ဇင်မင်း၊ ဝဏ္ဏန္ဒယနှင့် ဇင်မင်းရှိန်တို့ကို ဖောက်ခွဲရေး ပစ္စည်းများနှင့် တရားမဝင်အသင်းအဖွဲ့ ၂ပဒေ ချိုးဖောက်မှုတို့ဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် စောမောင်၊ မောင်ဖိုးလွင်၊ မိုးထက်နေ၊ ထွန်းလင်းအောင်၊ ဇော်လတ်၊ နိုင်ဝင်းနှင့် ထွန်းလင်းဦးတို့ ခုနစ်ဦးကိုလည်း တရားမဝင်အသင်းအဖွဲ့ ၂ပဒေ ချိုးဖောက်မှုဖြင့် ထောင်ဒဏ် ငါးနှစ်စီချမှတ်ခဲ့သည်။

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ လွတ်မြောက်ရေး ပိုစတာကိုင်ဆောင်မှုဖြင့် မြောက်ဥက္ကလာမှ ကိုတင်ထွတ်ကို အောက်တိုဘာ ၂၆ ရက်တွင် ထောင်ဒဏ် ၁၅ နှစ် ချမှတ်ခဲ့သည်။

၂၀၀၉ ခုနှစ်အတွင်း ယခင်က ဖမ်းဆီးထားသော နိုင်ငံရေးအထိန်းသိမ်းခံများကို ပြစ်ဒဏ်များ စီရင်ခဲ့သည်။ ဇန်နဝါရီ ၃ ရက်တွင် စစ်အစိုးရက ကိုမင်းယုကိုအား ထောင်ဒဏ် ၁၄ နှစ် ချမှတ်ခဲ့သည်။ ၎င်းသည် မြန်မာများ အဖွဲ့ချုပ်နှင့် ကျောင်းသမဂ္ဂ မန္တလေးအဖွဲ့ဝင်များ ဖြစ်ပြီး ၂၀၀၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာတွင် အဖမ်းခံခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ ဖေဖော်ဝါရီတွင် ကျော်ကိုကိုအား ထောင်ဒဏ်သုံးနှစ် ချမှတ်ခဲ့သည်။ ၎င်းသည် အဆိုပါကျောင်းသား သမဂ္ဂခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်ပြီး ၂၀၀၈ ခုနှစ် မတ်တွင် အထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရသူဖြစ်သည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဩဂုတ်တွင် အထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရသော အင်န်အယ်ဒီရွေးကောက်ခံ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ဦးတင်မင်းထွတ်နှင့် ဦးညီပုတို့ကို ၂၀၀၉ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၁၃ ရက်တွင် ထောင် ၁၅ နှစ် ကျခံစေခဲ့သည်။ ၎င်းတို့နှစ်ဦးသည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ပတ်သက်၍ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးထံ တင်ပြသော စာကို ပူးတွဲလက်မှတ်ရေးထိုးထားသူများဖြစ်သည်။

၂၀၀၇ ဒီမိုကရေစီရေးလှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့သော ရဲမင်းဦး၊ ရဲမြတ်ဟိန်း၊ ကြည်ဖြူနှင့် စည်သူမောင်တို့ကို ၂၀၀၈ ခုနှစ်နိုဝင်ဘာတွင် ငါးနှစ်၊ ခြောက်နှစ်နှင့် ခြောက်လစသဖြင့် ပြစ်ဒဏ်အသီးသီး ချမှတ်ခဲ့သည်။ ယင်းလှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့သူ နောက်တစ်ဦးဖြစ်သော အောင်ကျော်ဦးကိုလည်း ထောင်ဒဏ် လေးနှစ်ခွဲချခဲ့သည်။ ၂၀၀၉ ခုနှစ် အကုန်တွင် စည်သူမောင်သည် အထိန်းသိမ်းခံအဖြစ်ရှိဆဲဟု ယူဆကြောင်း လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်သူများက ဆိုပါသည်။

၈၈ မျိုးဆက်ကျောင်းသားအဖွဲ့ဝင်များဖြစ်သော မင်းကိုနိုင်၊ ကိုကိုကြီး၊ ကျော်မင်းယု၊ မြစ်သား၊ အောင်သူ၊ မင်းဇေယျာ၊ မျိုးအောင်နိုင်တို့ကို ၂၀၀၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာတွင် ထောင်ဒဏ် ၆၅ နှစ် ချမှတ်ခဲ့သည်။ အခြားအဖွဲ့ဝင်များဖြစ်သော တင်ထူးအောင်ကို ၃၃ နှစ်၊ နီလာသိန်း၊ ဇေယျာ၊ ကျော်ကျော်ဆွေး (မာကီး)၊ ပန္နိတ်ထွန်းနှင့် ပြုံးချို၊ အံ့ဘွယ်ကျော်၊ ဌေးကြွယ်၊ သက်ဇော်၊ စန္ဒာမင်းနှင့် ဉာဏ်လင်းတို့ကို ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ထိန်းသိမ်းခဲ့ပြီး ထောင်ဒဏ် ၆၅ နှစ် ဆက်လက်ကျခံစေခဲ့သည်။ ကျော်ထက်ကိုကိုသည် ၂၀၀၉ ခုနှစ်ကုန်ချိန်တွင် တောင်ကြီးထောင်၌ ထောင်ဒဏ် ၁၂ နှစ် ကျခံနေရပြီး အမှုဆက်လက်ရင်ဆိုင်လျက် ရှိကြောင်း သိရသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဇွန်တွင် အီလက်ထရွန်းနစ်အက်ဖြင့် ထောင်ဒဏ် ၁၉ နှစ်ချမှတ်ခံထားရသော ဇော်သက်ထွေးသည် ၁၅ နှစ် သို့ ပြစ်ဒဏ်လျှော့ပေါ့ခံရပြီး ထောင်ထဲ၌ပင် ရှိနေသေးသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာတွင် ထောင်ဒဏ်၆၈ နှစ် ချမှတ်ခံရသော သံဃာတော် ဦးဂမ္ဘီရသည်လည်း အကျဉ်းချခံလျက်ပင် ရှိသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာတွင် ထောင်ဒဏ်ရှစ်နှစ် ချမှတ်ခံရသော မျိုးမင်းနှင့် ၂၈ နှစ် ချမှတ်ခံရသော မြင့်အေး တို့သည်လည်း ပြစ်ဒဏ်များ ဆက်လက်ကျခံလျက်ရှိသည်။ မျိုးမင်းသည် တရားမဝင် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်မှုနှင့် တရားမဝင်အသင်းအဖွဲ့ ချိုးဖောက်မှုတို့ဖြင့် အဖမ်းခံခဲ့ရသည်။ မြင့်အေးသည် မိုးဖောက်ခွဲမှုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့သည်ဟုဆိုကာ ဖမ်းဆီးခံခဲ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။

၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် အထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရသော ဒီမိုကရေစီအရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားသူများ ၂၀၀၉ ခုနှစ်အတွင်း စီရင်ချက်အသီးသီးချမှတ်ခဲ့သည်။

အင်န်အယ်ဒီအဖွဲ့ဝင် ကိုညီဖြူ၊ အောင်မင်းနိုင်၊ ကိုဝဏ္ဏအောင်နှင့် ကိုတင်ကြိုင်တို့သည် ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ထောင်ဒဏ် နှစ်နှစ်ခွဲမှ ခြောက်နှစ်ခွဲအထိ အသီးသီးချမှတ်ခံရပြီး ထောင်တွင်း၌ပင် ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်သူများ၏ အဆိုအရ ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် အထိန်းအသိမ်းခံရသော အင်န်အယ်ဒီအဖွဲ့ဝင် အများအပြားသည် စီရင်ချက်မချခံရသေးဘဲ ၂၀၀၉ ခုနှစ်ကုန်သည်အထိ ထောင်တွင်း၌ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ၎င်းထဲတွင် ကိုရဲမင်းဇော်၊ ကိုစိုးခိုင်၊ ရွှေမောင်၊ ကိုမျိုးခင်၊ ကိုထွန်းမြင့်၊ ကိုတင်ဦးမောင်၊ သင်္ကန်းကျွန်း၊ ကိုဖြိုးမင်းလွင်၊ ကိုတင်ဇော်ဦး၊ ကိုလေးလွင်၊ ကိုသော်သော်အောင်နှင့် ကိုရဲတို့ပါဝင်သည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ထောင်ဒဏ် ၁၂ နှစ် ချမှတ်ခံရသော မြန်မာ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကော်မတီခေါင်းဆောင် ထင်ကျော်နှင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ထောင်ဒဏ် ၁၂ နှစ်နှင့် နှစ်နှစ်အသီးသီးချမှတ်ခံရသော လူ့အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားသူ အောင်ဇော်ဦးနှင့် ဝင်းမောင်တို့သည် ထောင်တွင်း၌ပင် ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ဇော်ညွန့်၊ ကိုဟန်နှင့် ဟန်သီတို့အပါအဝင် ထင်ကျော်အား ထောက်ခံသူ အတော်များများသည် ၂၀၀၉ ခုနှစ်အကုန်အထိ အထိန်းသိမ်းခံဘဝ၌ပင် ရှိနေဆဲဟု လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်သူများက ယူဆကြသည်။

လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်သူများက ၂၀၀၇ ခုနှစ်အတွင်း အဖမ်းခံရသူ ဒီမိုကရေစီဘက်သားတက်ကြွလှုပ်ရှားသူ ကိုမြတ်စံ သည် ထိန်းသိမ်းခံထားရဆဲဟု ယူဆသည်။ မဂ္ဂင်ကျောင်းမှ ကျောင်းထိုင်ဆရာတော် ဦးက္ကန္တကသည်လည်း ထိန်းသိမ်းခံနေရဆဲ ဖြစ်သလို ၂၀၀၇ ခုနှစ်အတွင်းက အဖမ်းခံရသည့် ဦးစန္ဒာဝရအပါအဝင် အခြားဘုန်းတော်ကြီးများသည် ထိန်းသိမ်းထားခံရဆဲဟု မှတ်ယူကြသည်။

၂၀၀၉ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီတွင် အစိုးရက အင်န်အယ်ဒီပါတီ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ ဦးတင်ဦးကို နေအိမ်အကျယ်ချုပ် နောက်ထပ်တစ်နှစ် တိုးလိုက်သည်။ ဦးတင်ဦးအား တရားစွဲဆိုမှုမရှိဘဲ ၂၀၀၃ ခုနှစ် မေကတည်းက ထိန်းသိမ်းထားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

အောင်ထွန်း၊ မြတ်သူနှင့် အောင်ကျော်ဆန်းအပါအဝင် ၂၀၀၇ - ၂၀၀၈ ခုနှစ်များအတွင်း အထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရသူ အတော်များများ ဘယ်ရောက်နေသည် မသိရသေးချေ။ ၎င်းတို့ကို စွဲချက်မတင်ဘဲ ဆက်လက်ချုပ်နှောင်ထားလိမ့်မည်ဟု ပြည်သူများက ယူဆကြသည်။ ခွန်မောင်နှင့် အခြားလူများ ပျောက်ဆုံးနေမှုကို ဖော်ထုတ်မရသေးပါ။

**ပြည်သူ့တရားစီရင်ရေးလုပ်ထုံးများနှင့် ပြုပြင်ရေးကုထုံးများ**

မူအားဖြင့် ပြည်သူ့တရားစီရင်ရေးလုပ်ထုံးများနှင့် ပြုပြင်ရေးကုထုံးများရှိပြီးဖြစ်သော်လည်း မကျေနပ်ကြောင်း တိုင်ကြား စာကို တရားမျှတစွာ ကြားနာပေးရေးအတွက် အာမခံချက်မရှိချေ။

**(စ) တစ်ကိုယ်ရေ၊ မိသားစု၊ အိမ်တွင်းရေး သို့မဟုတ် ပေးစာပြန်စာ လွတ်လပ်ခွင့်များကို စိတ်ထင်တိုင်းနှောင့်ယှက်မှု**

မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်အက်သည် အိမ်နှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် လုံခြုံမှုနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်ကို ပေးသည်။ ပြည်သူလူထု၏ စာပေးစာယူနှင့် အခြားဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများအတွက် အကာအကွယ်ပေးသော ဥပဒေမရှိပေ။ အစိုးရသည် ပြည်သူ့အားလုံး၏ ခရီးသွားလာမှုတို့ကို ယင်း၏ထောက်လှမ်းရေးကွန်ရက်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးလုပ်ထုံးများအားဖြင့် စနစ်တကျစောင့်ကြည့်ကွပ်ကဲသည်။ ပြည်သူ့ အမြောက်အမြား၏ နိစ္စရူဝလုပ်ငန်းတို့ကို အနီးကပ် စောင့်ကြည့် နေပေရာ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံရေး “ဧ” ရှိသူများအား အလွတ်မပေးချေ။

ပိုင်နက်တစ်ခုထဲသို့ အင်အားသုံးဝင်ရောက်ခြင်းသည် အစိုးရအတွက် တရားဝင်သည်။ မည်သူမဆို မိမိ အိမ်ထောင်စု စာရင်းတည်ရာ လိပ်စာမဟုတ်သော နေရာသို့ ညဉ့်အိမ်ညဉ့်နေသွားခဲ့သော် ဒေသခံရပ်ကွက်ကောင်စီသို့ အကြောင်းကြားရသည်။ အိမ်ထောင်စုစာရင်းဝင် မဟုတ်သူအား ညအိပ်လက်ခံသော အိမ်ရှင်သည် အာဏာပိုင်တို့ထံ ဧည့်စာရင်းတိုင်ရသည်။ ဧည့်စာရင်း မတိုင်သူတို့ကို စစ်ဆေးရန် ရပ်ကွက်ကောင်စီဝင်များက အိမ်များကို ညအချိန်ရုတ်တရက် ဝင်ရောက်ခွင့်ရှိ၏။ ရန်ကုန်တိုင်းအတွင်း၌ အိမ်ထောင်စုဝင်များသည် အိမ်ရှိ မိသားစုဝင်အားလုံးကို ဓာတ်ပုံရိုက်လျက် စစ်ဆေးခံရန် အသင့်ပြင်ထားရသည်။ ယင်းအတွက် ကုန်ကျစရိတ် ကိုလည်း တာဝန်ယူရပြန်ကာ ထိုစရိတ်သည်လည်း ပုံမှန်ထက် ကြီးမားနေပြန်သည်။

လုံခြုံရေးအရာရှိများက ပုံမှန်ပင် ပြည်သူတို့၏ ပုဂ္ဂလိကစာအဆက်အသွယ်များကိုသာမက တယ်လီဖုန်းနှင့် အီးမေးလ်တို့ ကို ဆန့်ခါစစ်သည်။

နှစ်ဖက်အသွားအပြန် အီလက်ထရွန်းနစ် ဆက်သွယ်ရေးစက်ကိရိယာ ဝယ်ယူမှုမှန်သမျှကိုလည်း အစိုးရက အနီးကပ် စောင့်ကြည့်ကွပ်ကဲနေဆဲ ဖြစ်သည်။ မှတ်ပုံတင်မထားသော တယ်လီဖုန်းများ၊ ဖက်စ်ပို့စက်များ သို့မဟုတ် ကွန်ပျူတာမိုဒမ်များကို လက်ဝယ် တွေ့ရှိပါက ထောင်ဒဏ်အထိ အပြစ်ပေးခံရနိုင်သည်။ မှတ်ပုံတင်မဲ့ ကြိုးမဲ့လက်ကိုင်ဖုန်းကို လက်ဝယ်ထားမိသူသည် ထောင်ဒဏ်သုံးနှစ် အပြင် ကြီးမားသော ဒဏ်ငွေဆောင်ရသည်။ မှတ်ပုံတင်မထားသော ရေဒီယိုကို သုံးစွဲသူသည် ဒဏ်ငွေဆောင်၊ ထောင်ကျက်ခံရသည်။

နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားသူများသည် သူတို့၏ ခရီးသွားလာမှုကို သက်ဆိုင်ရာအား အကြောင်းကြားရသည်။

ပဲခူးတိုင်း၊ ချင်း၊ ကရင်၊ ကချင်၊ ကယား၊ ရခိုင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့တွင် လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများအား စစ်တပ်ပေါ်တာ အဖြစ် ခိုင်းစေမှုကို အစိုးရသည် ဆက်လက်ကျင့်သုံးနေဆဲဖြစ်သည်။

အစိုးရဝန်ထမ်းများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် နိုင်ငံရေးပါတီများသို့ဝင်ခြင်း၊ ပံ့ပိုးခြင်းတို့ကို တားမြစ်ခံထား ကြရသည်။ သို့သော် ဤတားမြစ်မှုကို ခြွင်းချက်များဖြင့် ပိတ်ချည်ဖွင့်ချည် ပြုထား၏။ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများနှင့် ကျောင်းသား အမြောက်အမြားကို အစိုးရ၏ အင်အားပြအစည်းအရုံးများဖြစ်သည့် ပြည်ခိုင်ဖြိုး၊ မြန်မာအမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ်၊ မြန်မာမိခင်နှင့် ကလေးစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း စသည်တို့သို့ အကျပ်ကိုင်မှု၊ ခြိမ်းခြောက်မှုတို့ဖြင့် သိမ်းသွင်းကာ စစ်အစိုးရ ထောက်ခံပွဲများသို့ အင်အားပြတက်ရောက်စေသည်။ ထို့ပြင် စစ်အစိုးရသည် အဖွဲ့ချုပ်ပါတီဝင်များနှင့် အခြားအတိုက်အခံပါတီဝင်များအား အကျပ်ကိုင်ခြင်း၊ မက်လုံးပေးခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း တို့အားဖြင့် ပါတီများမှ နုတ်ထွက်စေ၍ ယင်းသတင်းကိုလည်း အစိုးရပိုင် သတင်းစာများ၌ အသားပေးဖော်ပြနေသည်။

ဥပဒေအရ မြေကို ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်ခွင့် မရှိချေ။ မြေအသုံးချမှု အမျိုးအမည်ကိုသာ အသိအမှတ်ပြုပေးမှု ရှိသည်။ ယင်းဂရုန်အများစုကိုလည်း စိတ်ကြိုက်လွှဲပြောင်းခွင့် မရှိပေ။ ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်မှုရပိုင်ခွင့်အားနည်းချက်၊ မြေပိုင်ဆိုင်မှုမှတ်တမ်း အားနည်း ချက် စသည်တို့ကြောင့် အစိုးရက ပြည်သူများကို သူတို့၏ဆန္ဒမပါဘဲ ပြောင်းရွှေ့ နေရာချထားပိုင်ခွင့် ရစေခဲ့သည်။

၂၀၀၉ ခုနှစ် မေတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်၌ လယ်ဧက ၁၅၀ ကို အစိုးရက ဆီဆိပ်ကမ်းပြုလုပ်ရန် သိမ်းယူခဲ့ပြီး လျော်ကြေးပေး မည်ဟု ကတိပေးခဲ့သည်။ သို့သော် နှစ်ကုန်ချိန်အထိ ရွာသားများသည် လျော်ကြေးတစ်စုံတစ်ရာ မရရှိသေးပါဟု မီဒီယာများက ဖော်ပြကြ သည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် အဓမ္မပြောင်းရွှေ့ နေရာချထားမှုများ ရှိခဲ့သည်။ ၎င်းနှင့်အတူ သတ်ဖြတ်မှု၊ အဓမ္မပြုကျင့်မှုနှင့် အဓမ္မ စေခိုင်းမှုများ ပူးတွဲပါဝင်လာသည်။ ကျေးလက်ဒေသတွင် အဖြစ်များပြီး မြို့ပေါ်ဒေသများတွင်လည်း ရှိသည်။ အစိုးရတပ်များက အဓမ္မ ပြောင်းရွှေ့ခံရသူများထံမှ ပစ္စည်းများသိမ်းယူခြင်းနှင့် လူမရှိသောအိမ်မှ ပစ္စည်းများယူခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ကြောင်း အစီရင်ခံစာများမှ ရရှိ သည်။ ယင်းသို့ပြုကျင့်မှုများသည် ရှမ်း၊ ကယား၊ ကရင်ပြည်နယ်များ၊ မွန်ပြည်နယ်အချို့ဒေသများနှင့် ပဲခူးတိုင်းတို့တွင် ပျံ့နှံ့ကျင့်သုံး လျက်ရှိသည်။ အစိုးရသည် ကျူးလွန်သူများကို အပြစ်ပေးခြင်း၊ နှစ်နာသူများကို ပေးလျော်ခြင်း မပြုလုပ်ပါ။ အစိုးရသည် ပုံမှန်ဆိုသလိုပင်

ပြည်သူများထံမှ အစားအစာ၊ ငွေကြေးနှင့် အခြားပိုင်ဆိုင်မှုများကို သိမ်းယူတတ်သည်။ စစ်မှုထမ်းများသည် ကျွဲ၊ နွား၊ ကြက်၊ ဝက်၊ လောင်စာ၊ အစားအစာ၊ ငွေကြေးနှင့် အခြားပစ္စည်းတို့ကို သိမ်းပိုက်တတ်သည်။ ယင်းကျူးလွန်မှုများသည် ပျံ့နှံ့လျက်ရှိသည်။

နိုင်ငံခြားသားများနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းကို တားမြစ်ထားပြီး ဒေသခံရှေ့နေများအား ယင်းသို့လက်ထပ်ခြင်း မျိုးကို တာဝန်မယူရန် အမိန့်ပေးထားသည်။ သို့သော် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ချမှတ်လုပ်ဆောင်မှုတော့ မပြုချေ။

တစ်ဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လုပ်ရပ်အတွက် မိသားစုအား အပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းကို စစ်အစိုးရက ကျင့်သုံးသည်။

**(ဆ) ပြည်တွင်းပဋိပက္ခ၌ အင်အားအလွန်အကျွံသုံးခြင်းနှင့် အခြားမတရားလုပ်မှုများ**

တိုင်းရင်းသားသူပုန်အုပ်စုများက ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး သို့မဟုတ် လွတ်လပ်ရေးရဖို့ရာ အစိုးရအား ဆက်လက်တိုက်ခိုက်နေသည်။ ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း တပ်မတော်၊ ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီနှင့် ကရင်အမျိုးသားယူနီယံတို့လည်း ပါဝင်လျက် ကရင်လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့၊ ကရင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်အားဖြင့် စစ်ရေးလှုပ်ရှားသည်။ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုဒေသများတွင် အစိုးရတပ်များက အရပ်သားများကိုပါ သတ်ခြင်း၊ အဓမ္မသားမယားပြုကျင့်ခြင်း၊ ရွာများကို အမြောက်ဖြင့် ပစ်ခတ်ကာ မီးရှို့ပစ်ခြင်း၊ စားနပ်ရိက္ခာကိုဖျက်ဆီးခြင်း၊ ပစ္စည်းဥစ္စာကို လုယက်ခြင်း၊ မြေများကို သိမ်းယူခြင်း၊ ရွာသားများကို အခြေခံအဆောက်အအုံစီမံချက်၌ ခိုင်းစေခြင်းတို့အပြင် စစ်စခန်းများအတွက် ရိက္ခာနှင့် ဆောက်လုပ်ရေးပစ္စည်းများကို ရှာဖွေစုဆောင်းစေသည်။

၂၀၀၉ ခုနှစ် ဇွန်တွင် အစိုးရတပ်များနှင့် ဒီကေဘီတပ်ဖွဲ့တို့ ပူးပေါင်းတိုက်ခိုက်သဖြင့် ကရင် ၄၀၀၀ ခန့် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးကြောင်း သတင်းများရရှိသည်။ ဇူလိုင်တွင်လည်း အလားတူ တိုက်ခိုက်မှုမျိုးကို အစိုးရစစ်တပ်က ပြုလုပ်သဖြင့် ကရင် ၅၀၀ ခန့် တောတွင်းသို့ ထွက်ပြေးပုန်းရှောင်ကြရသည်။ ၎င်းတို့ထဲတွင် အစားအစာ၊ ရေနံနှင့် ဆေးဝါးများ မပါရှိပါ။

အစိုးရစစ်တပ်က ကိုးကန့်ငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့ (မြန်မာအမျိုးသားဒီမိုကရက်တစ်မဟာမိတ်တပ်ဖွဲ့) ကို ဩဂုတ် ၂၇ ရက်မှ ၂၉ ရက်အထိ တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ယင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ထောင်ပေါင်းများစွာသော အရပ်သားများ တရုတ်ပြည်ဘက်သို့ ထွက်ပြေးကြရသည်ဟု သတင်းများကဆိုသည်။ အစိုးရတပ်ဖွဲ့များသည် ရှမ်းပြည်နယ်အတွင်းရှိ ကျေးရွာအတော်များများကို ဖျက်ဆီးပစ်ခဲ့ပြီး မီဒီယာအချို့၏ ခန့်မှန်းချက်အရ အစိုးရတပ်များသည် ကိုးကန့်နယ်မြေအတွင်းရှိ အိမ်ခြေ ၅၀၀ ခန့်အထိ ဖျက်ဆီးပစ်ခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ ဩဂုတ် ၃၁ ရက်တွင် အစိုးရက ၎င်းတို့ဘက်မှ ၂၆ ဦး ကျဆုံး၍ ကိုးကန့်ဘက်မှ ရှစ်ဦးသေဆုံးခဲ့ကြောင်းနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် လက်နက်စက်ရုံများကို ဖျက်ဆီးနိုင်ခဲ့ကြောင်း ကြေညာသည်။

**သတ်ဖြတ်မှုများ**

၂၀၀၉ ခုနှစ် မေတွင် ရှမ်းပြည်နယ်၌ အစိုးရစစ်တပ်သည် ရွာသားနှစ်ဦးကို သတ်ပစ်ခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ ၎င်းတို့နှစ်ဦးသည် အစိုးရစစ်တပ်ကို ကရင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်နှင့် ပအိုဝ်းအမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်တို့ ပူးပေါင်းတိုက်ခိုက် စဉ်က အဖမ်းခံခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။

ဇွန် ၂၇ ရက်က ထိုင်းနယ်စပ် ဘားအံဒေသတွင် အစိုးရ၏ လက်နက်ငယ်တပ်ရင်း ၂၀၅ မှ စစ်သားများက ကရင်မိန်းကလေးနှစ်ဦးကို အဓမ္မသားမယားပြုကျင့်ကာ သတ်ဖြတ်လိုက်ကြောင်း သတင်းများရရှိသည်။ ၎င်းတို့ယောက်ျားများ ပေါ်တာဆွဲခံရမည်ကို ကြောက်သဖြင့် တောထဲသို့ သွားရောက်ပုန်းရှောင်နေစဉ် ယင်း ၁၇ နှစ်နှင့် ၁၈ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးနှစ်ဦးသည် တိုက်ခိုက်ခံရခြင်းဖြစ်သည်။

ကချင်ပြည်နယ်တွင် အစိုးရစစ်သားများ၏ အဓမ္မပြုကျင့်ပြီးသတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရသော ၁၅ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေး၏ မိသားစုအား နစ်နာကြေးအဖြစ် ကျပ်ငါးသိန်းနှင့် အစားအစာများကို အစိုးရက ဇူလိုင်တွင် ပေးခဲ့သည်။ ဝန်ကတ်ရွာသားများ သတင်းပေးပို့ချက်အရ ဩဂုတ် ၃ ရက်တွင် နန်းဆိုင်အား အစိုးရစစ်သားများက ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း တပ်ဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး၏ ဇနီးဟု ယူဆ၍ ခေါင်းဖြတ်သတ်ခဲ့သည်ဟု သိရသည်။

၂၀၀၉ ခုနှစ် ဩဂုတ် ရှမ်းပြည်နယ်တွင် မြို့နယ်သုံးခုရှိ အိမ်ပေါင်းများစွာကို ဖျက်ဆီး၍ ရာနှင့်ချီသော ရွာသူရွာသားများကို အဓမ္မပြောင်းရွှေ့နေရာချခဲ့သည်ဟု အင်န်ဂျီအိုတစ်ခု၏ အစီရင်ခံစာအရ သိရသည်။ ဒေသခံပြည်သူတို့ စားနပ်ရိက္ခာ၊ ငွေကြေး၊ သတင်းအချက်အလက်တို့ စုဆောင်းကာ အစိုးရစစ်တပ်ဆန့်ကျင်ရေး မလုပ်နိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ယင်းကဲ့သို့ အဓမ္မပြောင်းရွှေ့စဉ်အတွင်း ရိုက်နှက်မှု၊ သတ်ဖြတ်မှုများရှိခဲ့ပြီး တောတွင်းသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်သူများသာ ချမ်းသာရာရကြသည်။

မီဒီယာများမှ သတင်းများအရ စက်တင်ဘာ ၈ ရက်တွင် ရှမ်းပြည်နယ်တွင် ရဲတပ်သား အုပ်စုတစ်စုသည် ၁၄ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးတစ်ဦးအား အဓမ္မပြုကျင့်၍ သတ်ပစ်ခဲ့သည်ဟု ကြားသိရသည်။ ထို့နောက် ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်တို့သည် ၎င်းမိန်းကလေးငယ် အလောင်းကို တွေ့ခဲ့သူများအပါအဝင် အပြစ်မဲ့အရပ်သား ခုနစ်ဦးကို ဖမ်းဆီးကာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခဲ့သည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်တို့သည် မိန်းကလေး၏ ဆွေမျိုးများကိုလည်း ခြိမ်းခြောက်ခဲ့ကြသည်။

မကြာသေးမီက ရရှိထားသော အချက်အလက်များအရ ၂၀၀၇ ခုနှစ်အတွင်း မြေမြှုပ်မိုင်းကြောင့် သေဆုံးသူ ၄၇ ဦးရှိပြီး ၄၀၀ ခန့် ဒဏ်ရာရခဲ့ကြောင်းမှန်းဆရသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် အတည်မပြုနိုင်သော အစီရင်ခံစာများအရ သိရသည်မှာ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက အရပ်သားများကို မိုင်းရှင်းလင်းရေးတွင် အဓမ္မအသုံးချသဖြင့် သေဆုံး၊ ဒဏ်ရာရသူများ ရှိသည်။ ယင်းဖြစ်ရပ်မှာ ကရင်ပြည်နယ်ကဲ့သို့သော စစ်တပ်က တိုင်းရင်းသားကျေးရွာများကို ဆက်လက်ဆက်ခါ တိုက်ခိုက်လေ့ရှိသော ဒေသများတွင် ဖြစ်ပွားသည်။

**လူ့အစပျောက်ခြင်းများ**

ကရင် နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်များတွင် အစိုးရစစ်တပ်များဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ပျောက်ဆုံးသွားသူများရှိကြောင်း သတင်းများရရှိသည်။ အများစုမှာ အသတ်ခံရသူများနှင့် နယ်စပ်သို့ ထွက်ပြေးသွားကြသူများ ဖြစ်သည်ဟု စောင့်ကြည့်လေ့လာသူများက ယူဆကြသည်။

**ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ မတရားပြုမှု၊ ပြစ်ဒဏ်ပေးမှုနှင့် နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှု**

ထိုင်းနိုင်ငံအခြေစိုက် 'ကရင်အမျိုးသမီးများအစည်းအရုံး' က ပြီးခဲ့သော နှစ်အနည်းငယ်အတွင်း မတရားပြုမှုပေါင်း ၄၀၀၀ မျှကို မှတ်တမ်းပြုစုထားသည်။ မတရားပြုမှုများ၌ အဓမ္မပြုကျင့်မှု၊ လူသတ်မှု၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အဓမ္မခိုင်းစေမှုတို့ ပါဝင် နေလျက် ရှာပေါင်း ၁၉၀ တွင် အစိုးရတပ်ရင်းပေါင်း ၄၀ ဧကလက်အောက်မှ တပ်ဖွဲ့ဝင်များက ကျူးလွန်သည်။

ဩဂုတ် ၅ ရက်နေ့တွင် ရှမ်းပြည်နယ်၌ အသက် ၁၅ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးတစ်ဦး အဓမ္မပြုကျင့်ခံရသည်ဟု သတင်း ဌာနများက ဖော်ပြသည်။ ကျောင်းနွားများသိမ်းရန် သွားကြသော ညီအစ်မနှစ်ဦး ဖြစ်ကြသည်။

သတင်းဌာနများအရ ရှမ်းပြည်နယ်တွင်ပင် အစိုးရစစ်သားတစ်ဦးက ၁၆ နှစ်သမီးတစ်ဦးကို အဓမ္မပြုကျင့်ခဲ့ပြီး တောင်းပန်သောသဘောဖြင့် မိဘများအား ယွမ်ငွေ ၆၀၀ ပေးကြောင်း သိရသည်။ ပြီးနောက် ဒေသခံစစ်ဘက်အာဏာပိုင်များထံသို့လည်း အပြစ်ဒဏ်မှလွတ်ရန် ယွမ်ငွေ ၁၆၀၀ မျှ လာဘ်ထိုးသည်ဟုဆိုသည်။ (ယင်းနယ်စပ်၌ တရုတ်ယွမ်ငွေကိုသာသုံးကြသည်။)

စစ်သားများသည် ၂၀၀၉ ခုနှစ်အတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ မတရားမှုများကို ပြုကြဆဲဟု အင်ဂျီအိုနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့ အစည်းများက ဆက်လက်အစီရင်ခံကြသည်။

ယင်းသို့သော လူသတ်မှု၊ အနာတရဖြစ်စေမှုနှင့် ဖျက်ဆီးမှုတို့အတွက် ကျူးလွန်သူတို့ကို စုံစမ်းခြင်း၊ ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ အရေးယူခြင်းစသည်တို့ကို အစိုးရအာဏာပိုင်များက ပြုလုပ်သည်ဟု သတင်းမရရှိပေ။

**ကလေးစစ်သားများ**

အစိုးရစစ်တပ်သည် ကလေးစစ်သားများကို ဆက်လက်စုဆောင်းဆဲ ဖြစ်သည်။ တပ်သို့ ဝင်ခွင့်ရရန်အသက် ၁၈ နှစ်ပြည့် ရမည်ဖြစ်ကာ တရားဝင်မူဝါဒအရ ကလေးစစ်သားစုဆောင်းခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ကြရမည်ဖြစ်သည်။ သို့တစေ ကလေးစစ်သားများရှိနေခြင်း ကို မငြင်းကွယ်ချေ။ အကာအကွယ်မဲ့သော ကလေးများအား ပစ်မှတ်ထားလျက် တရားမဝင်စုဆောင်းဆဲဖြစ်သည်။ အချို့သော အစီရင်ခံစာ များအရ အသက် ၁၁ နှစ်အရွယ်ပင် စုဆောင်းခံကြရသည်။ ခိုင်လုံသော သတင်းအမြစ်များအရ ကလေးစစ်သားဦးရေ ၁၂၀၀၀ မျှ ရှိသည်ဟု သိရသော်လည်း ကိန်းဂဏန်းအတိအကျကို ရရှိရန် ခဲယဉ်းသည်။

သတင်းဌာနများအရ စက်တင်ဘာအတွင်းတွင် မွန်နှင့်ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ပဲခူးနှင့် ဧရာဝတီတိုင်းတို့၌ အသက် ၁၄ နှစ်မျှသာ ရှိသေးသူတို့ကို အဓမ္မစုဆောင်းကြကြောင်း သိရသည်။ အရှေ့တောင်ပိုင်း စစ်ဌာနချုပ်က ကလေးပွဲစားများအား ကလေးတစ်ဦးအတွက် ကျပ်ငွေနှစ်သိန်းအထိ ပေးကြောင်း သိရသည်။ ကျန်ကလေးများကမူ ပြန်ပေးဆွဲခံရခြင်းဖြစ်သည်။

ကလေးစစ်သားစုဆောင်းသူတပ်ဖွဲ့ဝင်များအား အရေးယူမှုရှိသည်။ ယခုနှစ်အတွင်း ဗိုလ်ကြီးအဆင့်ရှိသူ တစ်ဦးကို တပ် မှ ထုတ်ပယ်လျက် အရပ်သားအကျဉ်းထောင်တွင် ထောင်ဒဏ် တစ်နှစ် အလုပ်ကြမ်းဖြင့် ကျခံစေခဲ့သည်။ တရားမဝင် ကလေးစစ်သား စုဆောင်းမှုဖြင့် အရပ်သားအကျဉ်းထောင်သို့ ချမှတ်ခြင်းသည် ယခုပထမဆုံးအကြိမ် ဖြစ်၏။ ယင်းပြစ်မှုမျိုးသည် စစ်တပ်အကျဉ်းထောင်၌ အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ်သုံးလခံယူရတတ်ပြီး ပင်စင်အတွက် လုပ်သက်တစ်နှစ်လျှော့ခံရလျက် ရာထူးတိုး တန်းစီနေရာ နောက်ဆုတ်ဖြစ် ကာ လစာလျှော့ချခြင်း၊ သတိပေးခံရခြင်းတို့လည်း ခံရနိုင်သည်။

လူမျိုးစု ပြည်သူ့စစ်တပ်ဖွဲ့များကမူ ငြိမ်းအဖွဲ့ဝင်ဖြစ်စေ၊ မဟုတ်သည်ဖြစ်စေ၊ ကလေးစစ်သားစုဆောင်းမှုမရှိဟု ကြေညာထားကြသည်။ သို့သော် ကလေးစစ်သားရှိသည်ဟူသော သတင်းများရှိနေသည်။

လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်အဖွဲ့အရ အစိုးရစစ်တပ်ကော၊ သူပုန်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကပါ ကလေးစစ်သား စုဆောင်းကြသည်ဟု သိရသည်။ ၂၀၀၉ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာ၌ ကုလသမဂ္ဂအတွင်းရေးမှူးချုပ် ကိုယ်တိုင်က အစိုးရတပ်ဖွဲ့ လက်နက်ကိုင် သူပုန်နှင့် အပစ်ရပ်အဖွဲ့များသည် ကလေးစစ်သားစုဆောင်းသည်ဟု တင်ပြထားသည်။ အိုင်အယ်လ်အိုက ကလေးစစ်သားစုဆောင်းမှု တိုင်ကြားချက် ၇၈ ကြိမ်ရှိသည်ဟု တင်ပြသည်။ အစိုးရ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဖြင့် ကလေးစစ်သား ၄၆ ဦးအား မိဘထံသို့ပြန်အပ်ခဲ့ရာ ၂၀၀၉ ခုနှစ် အမှုတွဲ၌ ၃၄ ဦး၊ ၂၀၀၈ ခုနှစ် အမှုတွဲ၌ ၁၀ ဦးဟု သိရသည်။ စုဆောင်းစဉ်က ကလေးများဖြစ်နေမှုကြောင့် စစ်သားနှစ်ဦးကို တပ်မှ နုတ်ထွက်ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ ကလေးစစ်သားစုဆောင်းမှု ကိစ္စကို တိုင်ကြားသူတို့အား ကွပ်ညှပ်သည့် သတင်းမရှိဟုသိရသည်။

**ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော အခြားကျူးလွန်မှုများ**

ရှမ်းနှင့်ကရင်ပြည်နယ်များတွင် စစ်တပ်က မိရိုးဖလာ ရွာများရှိ အရပ်သားများကို ရွှေ့ပြောင်းပစ် သည်။ ရွာများကိုလည်း မီးရှို့ဖျက်ဆီးသည်။ ရွာသားများကို စစ်ဗျူဟာ ဧရိယာအတွင်း တင်းကျပ်စွာ ထိန်းချုပ်ထားသော စခန်းများသို့ ပို့ကြောင်း သိရသည်။ အခြားဖြစ်စဉ်များ၌ မောင်းထုတ်ခံရသောရွာသားများသည် တောနက်ထဲသို့ ထွက်ပြေးကြရလျက် မြေမြှုပ်မိုင်းထူထပ်သော နေရာတို့တွင် အစားအသောက်၊ လုံခြုံရေးနှင့် အခြေခံကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကင်းမဲ့စွာ ခိုနေကြရသည်။

အမေ့ရွှေ့ပြောင်းမှုကြောင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသို့ စစ်ပြေးဒုက္ခသည် အမြောက်အများ စီးဝင်သည်သာမက အစိုးရ ထိန်းချုပ်မှုကင်းရာ နေရာများသို့လည်း ပြေးကြသည်။ အစိုးရ၏ စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှု ရပ်တန့်ခြင်းမရှိကြောင်း၊ တိုင်းရင်းသားများက အစီရင်ခံထားပြီး ဒုက္ခသည်ထောင်ဂဏန်းနှင့် ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများ နယ်စပ်ကျော်ဖြတ်ပြေးကြရသည်ဟု သတင်းပေးသည်။

ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာမဟာမင်းကြီးက မြန်မာဒုက္ခသည်ပေါင်း ၁၈၄၄၁၃ ဦးသည် ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ဒုက္ခသည် စခန်းများ နေထိုင်နေကြောင်း၊ အစီရင်ခံသည်။ ဒုက္ခသည်များ ဆန္ဒအလျောက် ပြန်လာရန် အလားအလာရှိသော နေရာဒေသများကို မဟာမင်းကြီးအနေဖြင့် အပြည့်အဝအကဲဖြတ်ခွင့်ကို အစိုးရထံမှ မရသဖြင့် ဌာနေပြန်မသင့်တော်သေးဟု ဆုံးဖြတ်ထားရသည်။

ရိုဟင်ဂျာ ၂၁၀၀၀ မျှသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်အရှေ့တောင်ပိုင်း စခန်းများ၌ တရားဝင်ဒုက္ခသည်များ အဖြစ် မှတ်ပုံတင် ထားကြသော်လည်း အင်န်ဂျီအိုများ၏ ခန့်မှန်းချက်အရ အခြားငါးသိန်းမျှသည် မည်သည့်နိုင်ငံတွင်မျှ မှတ်ပုံတင်ခွင့်မရှိဘဲ စခန်းပြင်ပတွင် နေထိုင်နေကြရသည်။ ယင်းနိုင်ငံမဲ့ ရိုဟင်ဂျာတို့ကို မြန်မာကော၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ကပါ လက်ခံရန်ငြင်းဆိုထားကြသည်။

**အပိုင်း ၂။ ပြည်သူ့လွတ်လပ်ခွင့်များကို လေးစားခြင်း**

အောက်ပါတို့ပါဝင်သည်။

**(က) လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခွင့်နှင့် ရေးသားခွင့်**

လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခွင့်နှင့် ရေးသားခွင့်ကို ပြင်းထန်စွာနှင့် စနစ်တကျ အစိုးရက ကန့်သတ်ထားသည်။ အစိုးရအား ဝေဖန်သော နိုင်ငံရေးသဘောထားကို လှစ်ပြုသူ၊ အတိုက်အခံ သဘောထားကို ဖော်ပြသည့် စာရွက်စာတမ်းကို ကိုင်ဆောင်သူ၊ ဖြန့်ချိသူတို့အား အာဏာပိုင်များက ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်၊ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်လျက် ထောင်ချသည်။ အစိုးရအား ဆန့်ကျင်သော သဘောထားရှိ သူတို့ကိုလည်း လုံခြုံရေးဌာနများက ထောက်လှမ်းမှု၊ နှိမ်နင်းမှု ပြုကြသည်။

ဒီဇင်ဘာ ၃၁ ရက်တွင် ပခုက္ကူခရိုင် တရားရုံးက လှလှဝင်းအား အီလက်ထရောနစ်ဥပဒေကို ချိုးဖောက်မှုဖြင့် ယခင် ထောင်ဒဏ် ခန့်ခွင့်ကို နောက်ထပ် အနှစ် ၂၀ ထပ်ပေါင်းခဲ့သည်။ သတင်းများအရ လှလှဝင်းသည် ဒီမိုကရက်တစ်မြန်မာအသံ၌ အလွတ်တန်းသတင်းထောက်အဖြစ် အလုပ်လုပ်နေသည်ဟု ဆိုသည်။ သူ၏လုပ်ဖော်ကိုင်ဘက် ကိုမြင့်နိုင်သည်လည်း စွဲချက်မဖော်ပြသော အမှုနှစ်မှုဖြင့် နောက်ထပ် ထောင်ဒဏ် ၁၈ နှစ် ထပ်ပေါင်းခံရသည်။ သူတို့ကို စက်တင်ဘာအတွင်းက ထိန်းသိမ်းခဲ့လျက် အောက်တိုဘာ ထဲတွင် ထောင်ဒဏ် ခန့်ခွင့်စီ ချမှတ်ခဲ့ကာ စွဲချက်သည် လိုင်စင်မဲ့ မော်တော်ဆိုင်ကယ် စီးမှုဖြစ်သည်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်း၌ သံဃာအချို့ကို လူတွေ့မေးအပြီး၌ အဖမ်းခံခဲ့ရသည်။

ဇူလိုင် ၃၀ - ၃၁ ရက်များတွင် ရန်ကုန်၌ အင်န်အယ်ဒီပါတီဝင် ၁၆ ဦး၊ မကွေးနှင့် မန္တလေး၌ ၂၀ ဦးကို ဒေါ်အောင်ဆန်း စုကြည်၏ စီရင်ချက်အကြိုအဖြစ် ထိန်းသိမ်းခဲ့သည်။ အချို့သည် အင်္ဂါဆုတောင်းအဖွဲ့ဝင်များ ဖြစ်သည်။ အချို့ကို ပြန်လွှတ်ပေးခဲ့ သော်လည်း ကျန်အများစု သတင်းကို နှစ်ကုန်သည်အထိ မသိရချေ။

ဩဂုတ် ၃၁ ရက်တွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ ပုံတူကို လည်ပင်း၌ ချိတ်ဆွဲလျက် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား ၂၀၀၀ ကို ပြန်လွှတ်ရေးအတွက် အသံတိတ်ဆန္ဒပြသူ ကိုဇော်နိုင်ကို ရဲက ဖမ်းဆီးသည်။ ခုနစ်ရက် ထောင်ဒဏ် အပြစ်ပေးခဲ့သည်။

ပြည်သူ့သို့ မိန့်ခွန်းပြောခြင်း၊ သို့မဟုတ် အစိုးရအား ဝေဖန်ရေးစီစဉ်သူအားလုံးအား အင်အားသုံးလျက် တားမြစ်ခြင်းနှင့် ခြိမ်းခြောက်ခြင်းတို့ကို အစိုးရက ဆက်လက်ကျင့်သုံးနေသည်။ ခြွင်းချက်မရှိသလောက်ဖြင့် အစိုးရသည် ထိုမူဝါဒကို တစ်စိုက်မတ်မတ် ကျင့်သုံးနေသည်။

သတင်းဌာနများအရ ဒီဇင်ဘာ ၁၀ ရက်တွင် ပြည်မြို့၌ လူ့အခွင့်အရေးနေ့ကို ကျင်းပခြင်း မပြုရန် ဒေသအာဏာပိုင် များက ပိတ်ပင်ခဲ့သည်။

စက်တင်ဘာ ၁ ရက်တွင် အထူးသတင်းတပ်ဖွဲ့က နိုင်ငံရေးတက်ကြွသော ရခိုင်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသား ခြောက်ဦးကို ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ ကျောင်းသားများသည် ဗြိတိသျှအုပ်စိုးမှုမှ လွတ်လပ်ရေးရရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သော ရခိုင်ဘုန်းတော်ကြီးရှင်ဥတ္တမ၏ အကြိမ် ၇၀ မြောက် နှစ်ပတ်လည်ပွဲနေ့ ကျင်းပရန် စီစဉ်နေကြသည်ဟု ရဲဘက်က စွပ်စွဲခဲ့သည်။ သတင်းဌာနများအရ ကျောင်းသား ၂၀ မျှပင် အဖမ်းခံရ သည်ဟု ဆိုသည်။ နှစ်ကုန်သည်အထိ ကျောင်းသားများ၏ သတင်းကို မရခဲ့ပေ။

အစိုးရထံမှ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက် ရမထားသော ပုံနှိပ်စာမှန်သမျှကို ထုတ်ဝေခြင်း ဖြန့်ချိခြင်းကို ဥပဒေအရ တားမြစ်ထား သည်။ အစိုးရက ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေစာမှန်သမျှ၏ အတွင်းစာသားကို ထိန်းချုပ်ထားကာ ပြည်တွင်းရှိ ရေဒီယိုနှင့် ရုပ်သံလွှင့်ထုတ်ရေးဌာန

အားလုံးကို ပိုင်ဆိုင်ထိန်းချုပ်ထားသည်။ အစိုးရပိုင်သတင်းစာနှင့် ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများသည် အစိုးရအတွက် ဝါဒဖြန့်ရေး အင်္ဂါများသာ ဖြစ်လျက် အတိုက်အခံ ရှုထောင့်မှန်သမျှကိုလည်း ဝေဖန်ရေးမှအပ ထုတ်ပြန်ခြင်းမပြုချေ။ ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန၏ စာပေစိစစ်ရေးနှင့် မှတ်ပုံတင်ဌာနခွဲကလည်း စာအုပ်များအပါအဝင် ပုဂ္ဂလိက ပုံနှိပ်ဖြန့်ချိမှု မှန်သမျှကို ဆင်ဆာဖြတ်တောက်သည်။ လမု နှစ်အထိ ကြာမြင့် အောင် စိစစ်သည်။

မေလနှောင်းပိုင်းနှင့် ဇွန်လစောစောပိုင်းတွင် ဒလမြို့မနတ်ဘုရားပြုကျမှု စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကိစ္စကို ဂျာနယ်များ၌ ရေးသားခွင့်မပြုချေ။ လူသေဆုံးမှုကိုလည်း ဖုံးကွယ်ထားသည်။ ဇွန်အတွင်းကလည်း လက်နက်သယ်ဆောင်လာသည်ဆိုသော ပြည်ပသဘော တစ်စင်းအကြောင်းကို ဖော်ပြခွင့်မရခဲ့ပေ။ အီရန်နိုင်ငံရွေးကောက်ပွဲ၏ ဖြစ်စဉ် ကွင်းဆက်များကိုလည်း မရေးသားရချေ။

ဩဂုတ်အတွင်းက 'ဖီးနစ်' အပတ်စဉ်ဂျာနယ်အား စာပေစိစစ်ရေးသို့ မူကြမ်းတင်ရန် အကြိမ်ကြိမ်နောက်ကျသဖြင့် အကန့်အသတ်မရှိ ထုတ်ဝေခွင့်ပိတ်ခဲ့သည်။

ပုဂ္ဂလိကပိုင် သတင်းဌာနများကို ခွင့်ပြုထားသော်လည်း စာပေစိစစ်ရေးက တင်းကျပ်စွာ ထိန်းချုပ်ထားပြီး လွတ်လပ်စွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့် မှတ်ချက်ပြုခြင်းကို အရေးယူသည်။ အစိုးရက ခွင့်ပြုသော စာပေကိုသာ ဖြန့်ချိရေးအတွက် ပုဂ္ဂလိကသို့ လိုင်စင်ချ ပေးသည်။ ပုဂ္ဂလိက လိုင်စင်အားလုံး၏ သုံးပုံတစ်ပုံသည် အစိုးရအေးဂျင့်နှင့် အစိုးရအား ထောက်ခံသူတို့လက်၌ ရှိနေသည်။

အာဏာပိုင်များနှင့် အစိုးရဘက်တော်သားများက သတင်းထောက်များကို ဖမ်းဆီးခြင်း၊ ဖိနှိပ်ခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်ခြင်းတို့ ပြုသည်။

မေ ၅ ရက်တွင် မန္တလေးမြို့၌ သတင်းစာပညာပို့ချသူ ပြည်ပသတင်းစာဆရာနှစ်ဦးကို အာဏာပိုင်များက ထိန်းသိမ်းလိုက်ပြီး နောက်နေ့တွင် ရန်ကုန်သို့ ခေါ်လာကာ ပြည်ပသို့ ပြန်ပို့လိုက်သည်။

ဇွန် ၁၈ ရက်တွင် ဗဟန်းမြို့နယ်တရားရုံးက အလွတ်တန်းသတင်းထောက် ကိုဇော်ထွန်းအား ထောင်ဒဏ် နှစ်နှစ် စီရင် ခဲ့သည်။ ဝတ္တရားနှောင်ယှက်မှုစွဲချက်အရ ဖြစ်သည်။ သူ့ကို ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ နေအိမ်အနီးတွင် ဖမ်းဆီးလိုက်ခြင်းဖြစ်ကာ သူ့ကို ရန်လိုသောကြောင့်ဟု ရဲဝန်ထမ်းက ပြောသည်။

ဇွန် ၂၃ ရက်တွင် စစ်ထောက်လှမ်းရေးများက ရန်ကုန်ဂျာနယ်တိုက်အသီးသီးသို့ ဝင်ရောက်လျက် ရန်ကုန်ရှိ ပြည်ပသံရုံး တစ်ခု၌ သင်တန်းတက်သော သတင်းထောက်စာရင်းကို တောင်းဆိုသည်။ အရေးယူခြင်းတော့ မရှိချေ။

အောက်တိုဘာ ၂၈ ရက်တွင် အစိုးရအေးဂျင့်များက သည်ဗျိုက်စ်၊ ဖောရင်းကျူးစ်၊ ပြည်မြန်မာ နှင့် ကန္တာရဝတီ ဂျာနယ်များ၏ ဝန်ထမ်းများအပါအဝင် လူ ၁၂ ဦးကို ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ နားဂစ်မုန်တိုင်း ဒုက္ခသည်များအား ကူညီရေးအစီအစဉ်၌ ပါဝင် ပတ်သက်သူများအား ပစ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

စက်တင်ဘာအတွင်းတွင် မြန်မာနေ့ရှင်း မဂ္ဂဇင်း ၏ အယ်ဒီတာ ဦးသက်ဇင်အား လွှတ်ပေးခဲ့သည်။ သူ့ကို ၂၀၀၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာတွင် ထောင်ခွန်နှစ်ခုချခဲ့၏။ ပုံနှိပ်စက်နှင့် ပုံနှိပ်သူများ အက်ဥပဒေကို ချိုးဖောက်မှုကြောင့် ဖြစ်သည်။ မဂ္ဂဇင်းမန်နေဂျာ ကိုစိန်ဝင်းမောင်ကိုမူ တစ်ချိန်တည်း၌ ထောင်ဒဏ် ခုနှစ်နှစ် ချခဲ့ခြင်းဖြစ်သော်လည်း လွတ်မပေးခဲ့ချေ။

ထင်ရှားသော စာရေးဆရာနှင့် သတင်းစာဆရာများသည် မိမိ၏ နိုင်ငံရေးရှုမြင်ချက်ကို ဖော်ထုတ်မိသဖြင့် ထောင်ချခံ နေကြရသည်။ နယ်စည်းမခြား သတင်းထောက်များအဖွဲ့၏ အပြောအရ ၂၀၀၈ ခုနှစ် အစောပိုင်းကတည်းက သတင်းသမား ရှစ်ဦး ထောင်ချ ခံနေရသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုအထဲတွင် ကိုမြတ်ဆွေ (ဆန်နီဆွေ)၊ သူ့ဖခင် မြန်မာတိုင်းမ် သတင်းစာ၏ အင်္ဂလိပ်၊ မြန်မာမှုတို့ကိုပိုင်ရှင် ဦးသိန်းဆွေတို့ ပါဝင်သည်။ စက်တင်ဘာထဲတွင် နိုင်ငံတော်မှ ဂျာနယ်၏ အယ်ဒီတာဟောင်း ကိုအောင်ကြီးအား လွှတ်ပေးသည်။

သို့ဖြစ်၍ သတင်းဌာနများသည် အစိုးရ၏ အရေးယူမှုကို ကြောက်လန့်ကာ မိမိတို့ဘာသာ ဖြတ်တောက်ကြရသည်။ ပြည်တွင်း နိုင်ငံရေးသတင်းကို လက်ရှောင်ကြပြီး အထိမခံသော စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးသတင်းများကိုသာမက အစိုးရကြိုက်မည်မထင်လျှင် သတင်းဆိုးများကိုပင် မတင်ဝံ့ကြတော့ချေ။

ပြည်ပမှတင်သွင်းသော စာနယ်ဇင်းများသည်လည်း ဖြန့်ဝေမှုမပြုမီ စိစစ်ခံရသည်။ ခွင့်မပြုသော စာနယ်ဇင်းအား ဖြန့်ချိခွင့်မရှိသလို လက်ဝယ်ထားရှိလျှင်လည်း ရာဇဝတ်မှုမြောက်သည်။ ပြည်ပစာနယ်ဇင်းများအား အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ တင်သွင်းခွင့်ရ ကြသည်။

နိုင်ငံခြားသတင်းအေဂျင်စီများကို ခွင့်ပြုသော်လည်း ပြည်တွင်း၌ အခြေစိုက်ခွင့်၊ ရုံးစိုက်ခွင့် မပြုချေ။ ပြည်ပသတင်း အေဂျင်စီအကြီးအကဲများကိုလည်း သတင်းသမားဗိဇာဖြင့် ဝင်ခွင့်ပေးမှု အလွန်နည်းပါးသည်။

ဆင်းရဲသူများပြားခြင်း စာတတ်မှုအကန့်အသတ်ရှိခြင်း၊ အခြေခံအဆောက်အအုံညံ့ဖျင်းခြင်းတို့ကြောင့် ရေဒီယိုနှင့် ရုပ်သံတို့သည် လူထုသတင်းဆက်သွယ်ရေးတွင် မူလပဓာနဖြစ်နေဆဲ ဖြစ်သည်။ မြို့ပြဧရိယာအပြင်သို့ စာနယ်ဇင်းများ ရောက်ရှိမှု နည်းလွန်းသည်။ ပြည်တွင်းရေဒီယိုအသံလွှင့်ဌာန နှစ်ခုစလုံးကိုလည်း အစိုးရက လက်ဝါးကြီးအုပ်ထားဆဲ ဖြစ်သည်။ သတင်း ဖြတ်တောက် မခံရသော သတင်းဌာနများဟူ၍ ပြည်ပရေဒီယိုများ ဖြစ်သော လွတ်လပ်သောအာရှရေဒီယို၊ အမေရိကန်အသံ၊ ဘီဘီစီ၊ ဒီမို ကရက်တစ်မြန်မာအသံ တို့သာ ရှိသည်။

ပြည်တွင်းရုပ်သံထုတ်လွှင့်ချက်အားလုံးကိုလည်း အစိုးရက လက်ဝါးကြီးအုပ်ထိန်းချုပ်ထားသည်။ လှိုင်းလေးခု ခွင့်ပြုထားရာ သုံးခုကို ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာနက ထိန်းချုပ်လျက် ကျန်တစ်ခုကို ကာကွယ်ရေးဌာနက ကွပ်ကဲသည်။ ဂြိုဟ်တု စလောင်းရုပ်သံကို ပြည်သူများက မှတ်ပုံတင်ကြေးသွင်းကာ ကြည့်ရှုခွင့်ပေးထားသည်။ သာမန်လူထုလက်လှမ်းမမီအောင် ဈေးကြီးသည်။

ဆင်ဆာဘုတ်အဖွဲ့က ခွင့်မပြုသော ဗီဒီယိုတိပ်ခွေများအား ထုတ်ဝေခြင်း၊ ဖြန့်ချိခြင်း၊ လက်ဝယ်ထားရှိခြင်းသည် ရာဇဝတ်မှုမြောက်သည်။ ဆင်ဆာအဖွဲ့သို့ မဖြတ်သော ပြည်ပဗီဒီယိုတိပ်ခွေများ၊ ဒစ်ဂျစ်တယ်ဓာတ်ပြားများကို အစိုးရက ချိုးနှိမ်ဆဲဖြစ်သော်လည်း ခိုးကူးခွေများကိုမူ လမ်းပေါ်၌ အလွယ်တကူရရှိနေသည်။

**အင်တာနက်လွတ်လပ်ခွင့်**

အင်တာနက်ဆက်သွယ်မှုအား ကွပ်ကဲသည့် ဥပဒေနှင့် လုပ်ထုံးများမရှိသလို အင်တာနက်အားဖြင့် လွတ်လပ်စွာ သဘောထားလွှဲပြမှုအတွက် အပြစ်ဒဏ်ဟူ၍ သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိချေ။ သို့တစေ သုံးစွဲသူများ လွတ်လပ်စွာခံစားခွင့်မရစေရန် အစိုးရသည် အင်တာနက်ဆက်သွယ်ရေးကို ကွပ်ကဲနေပြီး ဝက်ဘ်ဆိုက်များကို ပိတ်ဆို့နေသည်။

အစိုးရ၏ ကန့်သတ်မှုနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံမပြည့်စုံမှုကြောင့် အင်တာနက်သို့ လက်လှမ်းမီသူနှင့် သုံးစွဲသူ အလွန်နည်းပါးသည်။ နိုင်ငံတကာကြေးနန်းဆက်သွယ်ရေးသမဂ္ဂ၏ တင်ပြချက်အရ ၂၀၀၈ ခုနှစ်ထဲတွင် မြန်မာပြည်၌ အင်တာနက် မှတ်ပုံတင်သူသည် နိုင်ငံလူဦးရေ၏ ၀.၀၄ ရာခိုင်နှုန်းသာရှိသည်။ မြို့ပြရှိ အင်တာနက်ကဖေးများတွင် သုံးစွဲသူကလည်း မြို့နေလူဦးရေ၏ ၀.၂ ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိနေသည်။

သုံးစွဲသူလူကြိုက်များသော ဝက်ဘ်ဆိုက်များနှင့် နိုင်ငံရေးနွယ်သော တွဲစာများကို အာဏာပိုင်များက မကြာခဏပိတ်ဆို့ တတ်သည်။ အီးမေးများသည် ရက်နှင့်ချီကြာမြင့်ပြီးမှ ရောက်လာတတ်ကာ တွဲစာများကို ဖျောက်ထားတတ်သည်။ အစိုးရ၏ ဆင်ဆာစနစ် ကြောင့်ဟု သုံးစွဲသူများက သိနေကြသည်။

အစိုးရ၏ ဝါဒနှင့် လုပ်ရပ်တို့ကို ဝေဖန်သော ဝက်ဘ်ဆိုက်များကို ပိတ်ပစ်သည်။ အာဏာပိုင်များသည် အင်တာနက် သတင်းပို့ဝန်ဆောင်မှုများကို သာမက အခမဲ့အီးမေးဝန်ဆောင်မှုများအပြင် ဘလော့ဂ်များကိုပါ လက်လှမ်းမမီအောင် ပိတ်ဆို့သည်။

အစိုးရသည် ဘားမား၊ မူးယစ်ဆေးဝါး၊ စစ်အစိုးရ၊ ဒီမိုကရေစီ၊ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု၊ ရှစ်လေးလုံးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးစသော ဝေါဟာရများသုံးစွဲသည့် ဝက်ဘ်ဆိုက်များကို ပိတ်ဆို့ထားသည်။ သုံးစွဲသူအချို့သည် ဒီမိုကရက်တစ်မြန်မာ့အသံ၊ ဘီဘီစီမြန်မာအစီအစဉ်တို့၏ မူလစာမျက်နှာသို့ ရောက်အောင်ဝင်နိုင်ကြသော်လည်း သတင်းများ၊ ဆောင်းပါးများကို ဖွင့်၍ မရကြချေ။ မကြာခဏပင် ဆင်ဆာလုပ်ထားသောဝေါဟာရကြောင့် ပညာရေးဆိုင်ရာနှင့် အခြားပုံမှန်ဝက်ဘ်ဆိုက်များကိုပါ မထင်မမှတ်ဘဲ ပိတ်ဆို့မိ တတ်ကြသည်။

အီလက်ထရောနစ်ဖိုရမ်များ၌ နိုင်ငံရေး၊ ဘာသာရေးနှင့် ဆန့်ကျင်သောအမြင်များကို ပေါ်ပေါ်ထင်ထင် လှစ်ပြတတ် သော ပုဂ္ဂိုလ်များကို အာဏာပိုင်တို့က ယင်းကိစ္စဖြင့် အရေးမယူသော်လည်း အခြားပုဒ်မများဖြင့် ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ အရေးယူတတ်သည်။

အင်တာနက်ကဖေးဆိုင် သုံးဆိုင်ပိုင်သော ဘလော့ဂ်ဖြစ်သူ နေဘုန်းလတ် (နေမျိုးကျော်) အား ၂၀၀၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာ ထဲတွင် ထောင်ဒဏ် ၂၀ နှင့် ခြောက်လ ချမှတ်ခဲ့သည်။ နှစ်ကုန်ချိန်တွင် ထောင်ထဲ၌ ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။

**ပညာရပ်ဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအဖွဲ့များ**

အစိုးရသည် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်ကိုလည်း ကန့်သတ်ထားသည်။ တက္ကသိုလ်ဆရာ၊ ဆရာမများနှင့် ပါမောက္ခ များသည်လည်း အခြားအစိုးရဝန်ထမ်းများကဲ့သို့ပင် လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ ရေးသား ထုတ်ဝေခွင့်များ ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်ခံထားရသည်။ အစိုးရအား ဝေဖန်ခြင်းမပြုရန် ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနက ပုံမှန်ပင် သတိပေးသည်။ တက္ကသိုလ်ဝန်ထမ်းအနေဖြင့် အလုပ်ခွင်တွင် နိုင်ငံရေးမဆွေးနွေးရ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများသို့မဝင်ရ၊ မထောက်ခံရ၊ လှုပ်ရှားမှုများ၌ မပါဝင်ရ အပြင် နိုင်ငံခြားသားများနှင့် တွေ့ဆုံရရှိပါက ကြိုတင်ခွင့်ပြုမိန့် တောင်းခံကြရသည်။ အစိုးရက သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများကို အနီးကပ်ကွပ်ကဲ လျက် သင်ရိုးစာသားများကို စိစစ်တည်းဖြတ်ရန် သတိပေးညွှန်ကြားထားသည်။ အခြားသော နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများနည်းတူ တက္ကသိုလ်ဆရာ၊ ဆရာမများနှင့် ပါမောက္ခများသည် ပြည်ခိုင်ဖြိုးအသင်းသို့ ဝင်ရောက်ကြရသည်။ ဆရာ၊ ဆရာမ ဝန်ထမ်းအဆင့်ဆင့်သည် မိမိတို့ ကျောင်းသားများ၏ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုအတွက် တာဝန်ယူကြရသည်။ နိုင်ငံခြားသားများကို ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်မယူဘဲ တက္ကသိုလ်ပရဂျက် များသို့ ဝင်ခွင့်မပြုချေ။ ကျောင်းသားများပါဝင်သည့် အစည်းအဝေးများသို့လည်း တက်ရောက်ခွင့်မပေးချေ။ ယင်း၌ ဘွဲ့နှင့်သဘင်ပင်လျှင် အကျုံးဝင်နေ၏။

ကျောင်းသားမငြိမ်မသက်ဖြစ်မှုကို ကန့်သတ်ရန် ဘွဲ့ကြိုကျောင်းသားများအား မြို့နှင့်ဝေးလံသော နေရာများတွင် ကျောင်းတက်စေလျက် မငြိမ်သက်မှုကို ဖန်တီးပါက ဆရာကော ကျောင်းသားများကိုပါ ပြင်းထန်စွာ ကွပ်ညှပ်မည်ဟု သတိပေးထားသည်။ အဆောင်အများစုကိုလည်း ပိတ်ထားသည်။ အစိုးရသည် နွေကျောင်းပိတ်ရက်များအတွင်း၌ပင်လျှင် လုံခြုံရေးကို ထူထပ်စွာချထား၏။ ယင်းအစီအမံများကြောင့် ပညာရေးအရည်အသွေးသည် ထိုးကျသွားသဖြင့် ကျောင်းသားတို့သည် မိမိ ဘာသာလေ့လာခြင်းနှင့် အလွတ်ပညာ သင်ကျူရှင်များတွင် သင်ယူနေကြရသည်။

အစိုးရသည် ပုဂ္ဂလိကပညာရေးသိပ္ပံကျောင်းများနှင့် ယင်းတို့၏ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းတို့ကို တင်းကျပ်စွာ ထိန်းချုပ်ထားသည်။ အလားတူ ထိန်းချုပ်မှုများကို ဘုန်းတော်ကြီးသင် ပညာရေးကျောင်းများ၊ ခရစ်ယာန်ကျမ်းစာသင်ကျောင်းများနှင့် မူဆလင်ဗလီပညာသင် ကျောင်းများသို့ပါ တိုးချဲ့ထားသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်အတွင်းက အစိုးရသည် အလွတ်ပညာသင် ကျောင်းများအပေါ် အကြမ်းကိုင်ခဲ့ပြီး ကျူးရှင်တက်ခြင်းအလေ့အထကို ပိတ်ပင်ရန်အားထုတ်ခဲ့သည်။

အစိုးရသည် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအဖွဲ့နှင့် အခမ်းအနားများကိုလည်း စောင့်ကြည့်၊ ကွပ်ကဲလျက် စိစစ်တည်းဖြတ်မှု ပြုသည်။

**(ခ) အေးချမ်းစွာ စုရုံးခွင့်နှင့် အသင်းဖွဲ့ခွင့်**

**လွတ်လပ်စွာစုရုံးခွင့်**

လွတ်လပ်စွာ စုရုံးခွင့်ကို ဥပဒေဖြင့် ကန့်သတ်ထားသည်။ လက်တွေ့တွင် အစိုးရသည် ဆိုးဝါးစွာပင် ကန့်သတ်ထားသည်။ ပြဋ္ဌာန်းထားသော အမိန့်တစ်ခုက ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ ပြင်ပတွင် လူငါးဦးထက်ပို၍ မစုရုံးရန် တရားဝင်တားမြစ်ထားသည်။ သို့သော် အာဏာပိုင်များက ယင်းကို တစ်သမတ်တည်း ဖော်ဆောင်ခြင်းမပြုဘဲ ရံဖန်ရံခါ ငါးဦးထက် နည်းသော အရေအတွက်ကိုပင် တားမြစ်တတ်သည်။ တရားဝင်ရပ်တည်ခွင့်ရှိသော ပါတီဖြစ်လျက်နှင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်(အင်န်အယ်ဒီ)သည် ရန်ကုန်ရုံးချုပ်မှတစ်ပါး ကျန်ရုံးခွဲအားလုံးကို အစိုးရအမိန့်အရ ပိတ်ထားရပြီး အင်န်အယ်ဒီသည် ရုံးချုပ်ပြင်ပတွင် တရားဝင် လှုပ်ရှားခွင့် မရချေ။ တရားဝင်မှတ်ပုံတင်ထားသော အခြားပါတီ ကိုးဖွဲ့သည်လည်း ပါတီအစည်းအဝေးကျင်းပရန် အစိုးရထံမှ ခွင့်ပြုမိန့် တောင်းခံကြရသည်။ အဖွဲ့ချုပ်ရုံးများ အပြင်ဘက်တွင်သာ ပုံစံမဝင်သော တွေ့ဆုံမှုများကို ပြုကြရသည်။ လုံခြုံရေးအဖွဲ့ဝင်များကလည်း ထိုတွေ့ဆုံမှုတို့၌ တက်ရောက်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်စာရင်းကို တောင်းဆိုလေ့ရှိသည်။ လူတွေ့ စိတ်ပျက်သွားကြစေရန် ဖြစ်သည်။

အေးချမ်းစွာ ဆန္ဒထုတ်ဖော်ခြင်းနှင့် စုရုံးခြင်းများကို ပျက်ပြားစေရန် စစ်အစိုးရနှင့် ယင်း၏ဘက်တော်သားများက သတိပေးခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် ဖမ်းဆီးပိုင်ခွင့်အာဏာတို့ကို ပုံမှန်ပြုလုပ်ကြသည်။

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အား တရားစစ်ဆေးမှုအပြီး စီရင်ချက်ချမှတ်ပြီးချိန်တွင် ဩဂုတ်ထဲ၌ အင်းစိန်ထောင် အပြင်ဘက်တွင် လူပေါင်း ၅၀ မျှ ဖမ်းဆီးခံရသည်ဟု သတင်းထွက်သည်။ သို့သော် မကြာမီပင် ပြန်လွှတ်လိုက်ပြီး လမ်းပေါ်၌ နောက်ထပ် ဆန္ဒ မပြရန် သတိပေးခဲ့သည်။

**လွတ်လပ်စွာအသင်းဖွဲ့စည်းခွင့်**

လွတ်လပ်စွာ အပေါင်းအသင်းထားခွင့်ကို အစိုးရသည် ကန့်သတ်ထား၏။ အထူးသဖြင့် အဖွဲ့ချုပ်ပါတီဝင်များ၊ ဒီမိုကရေစီကို ထောက်ခံသူများ၊ ပြည်ပအုပ်စုနှင့် ဆက်သွယ်သူများကို ဖိနှိပ်သည်။ နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲက မတရားသင်းဟု ကြေညာခံထားရသော မည်သည့်အစည်းအရုံးနှင့်မဆို ဆက်ဆံခြင်းကို ဥပဒေတစ်ရပ်က ပိတ်ပင်ထားသည်။

လွတ်လပ်စွာ အသင်းဖွဲ့စည်းခွင့်၏ အသီးအပွင့်ကို ယေဘုယျအားဖြင့် အစိုးရဘက်လိုက် အစည်းအရုံးများကသာ ခံစားခွင့်ရှိနေသည်။ ယင်းတို့အထဲတွင် ကုန်သည်ကြီးများအသင်းများ၊ ပညာရှင်များအဖွဲ့များနှင့် ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖြိုးရေးအသင်းတို့ ပါဝင်သည်။ အကျိုးအမြတ်မရှာသော အစည်းအရုံးများလည်း ရှိသည်။ အစိုးရ၏ မူဝါဒကို မထိပါးစေရန် အထူးဂရုပြုသော အခြားအသင်းများလည်း ရှိသည်။ တရားဝင်မှတ်ပုံတင်ထားသော နိုင်ငံရေးပါတီ ၁၀ ဖွဲ့ရှိသည်။ သို့သော် အများစုသည် အသက်ကင်းမဲ့သကဲ့သို့ ရှိနေ၏။ စစ်အစိုးရ၏ မူဝါဒများကို မထောက်ခံသော ပါတီများကို အာဏာပိုင်များက အနှောင့်အယှက်ပေးသည်။

**(ဂ) လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ခွင့်**

အစိုးရက လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ခွင့်ကို ကန့်သတ်ထားသည်။ နိုင်ငံတော်ဘာသာဟူ၍ ပြဋ္ဌာန်းမထားချေ။ သို့သော် အများစုကိုးကွယ်သော ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာကို အစိုးရက ဦးစားပေးကြောင်း ဖော်ပြသည်။ မည်သို့ဆိုစေ နိုင်ငံရေးအကြောင်းတရားကြောင့် သံဃာထုကို အစိုးရက ဆက်လက်ထိန်းချုပ်ရန် အားထုတ်နေသည်။ အစိုးရအားဆန့်ကျင်သော ရဟန်းများကို ဖမ်းဆီးထောင်ချရန် အစိုးရသည် ဝန်မလေးချေ။ အကျဉ်းကျခံ သံဃာများကို အာဏာပိုင်များက ဝိနည်းတော်နှင့်အညီ ကျင့်သုံးခွင့်မပေးဘဲ ဆွမ်းကိစ္စကို လျစ်လျူရှုသလို ဆံကေသာပယ်ခွင့်လည်း မပြုချေ။ အခြားသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကဲ့သို့ပင် ရဟန်းများသည် ရိုက်နှက်ခံရ၍ အလုပ်ကြမ်းကို ဝင်ကြရသည်။ အစိုးရသည် လွတ်လပ်သော သံဃာထုကိုလည်း လွတ်လပ်စွာ သဘောထားဖော်ပြခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ အသင်းဖွဲ့ခွင့်တို့၌ အထူးကန့်သတ်မှုများကို ပြုထားသည်။

၂၀၀၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာ အံ့ကြွမှုနှစ်ပတ်လည်သို့ ချဉ်းကပ်လာချိန်တွင် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များသည် ရန်ကုန်၊ မန္တလေးနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တို့၌ ရှိကြကုန်သော ကျောင်းတိုက်များကို အထူးကြပ်မတ်စောင့်ကြည့်ကြသည်။ ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှု၌ ပါဝင်သည်ဟု သံသယရှိသော ကျောင်းတိုက်မှန်သမျှကို အလွတ်မပေးချေ။

၂၀၀၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်ထဲတွင် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဇူလိုင်အတွင်းက ရန်ကုန်ဘူတာကြီး၌ ဖမ်းဆီးခဲ့သော ရဟန်းကိုးပါးကို ထောင်ဒဏ် နှစ်နှစ်စီ ချမှတ်ခဲ့သည်။ စွဲချက်မှာ သာသနာတော်ညှိုးနွမ်းစေရန် တမင်ကြံဆောင်မှုဟု ဖြစ်သည်။ စင်စစ်တွင် အာဏာပိုင်များက ရဟန်းကိုးပါးကို အကြောင်းမဲ့ ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ ဦးပဋ္ဌင်းများသည် ဇာတိမြို့များသို့ပြန်ရန် သီးခြားစီ ဘူတာကြီးသို့ ရောက်လာကြသူများ ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသားများနှင့် ဧည့်နိုင်ငံသားများသည် အစိုးရက ထုတ်ပေးထားသော အမျိုးသားမှတ်ပုံတင်ကတ်ကို အမြဲတမ်း ဆောင်ထားရသည်။ ယင်းကတ်၌ ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာနှင့် လူမျိုးကို ဖော်ပြထားတတ်သည်။ သတ်သတ်မှတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်းချက်တော့ မရှိချေ။ နိုင်ငံကူးလက်မှတ်ကဲ့သို့သော တရားဝင်လျှောက်လွှာများတွင်မူ ဘာသာကို ဖော်ပြရတတ်သည်။

ယေဘုယျအားဖြင့် မှတ်ပုံတင်ထားသော ဘာသာအသီးသီး၏ ကိုးကွယ်သူများသည် မိမိတို့ နှစ်သက်သလို လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ခွင့်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် အစိုးရက ဗုဒ္ဓဘာသာကို ပို၍ဦးစားပေးလျက် အခြားဘာသာများ၏ လုပ်ငန်းကို ကန့်သတ်တတ်သည်။ သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်၌ သာသနာတော်ထွန်းကားပျံ့ပွားရေးဦးစီးဌာနဟု သီးသန့်ရှိသည်။ ကျေးလက်များတွင် ဘုန်းတော်ကြီးသင်ပညာရေးကျောင်းများကို အစိုးရက အားပေးကာ ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေးရှိ ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ်များကို ရန်ပုံငွေ ပံ့ပိုးသည်။

ဘာသာရေးဖြစ်စေ၊ အခြားအရေးဖြစ်စေ၊ အစည်းအရုံးမှန်သမျှသည် အစိုးရထံ၌ မှတ်ပုံတင်ရသည်ချည်းဖြစ်သည်။ တရားဝင်ညွှန်ကြားချက်တစ်ခုအရ 'အစစ်အမှန်' ဘာသာရေးအသင်းအဖွဲ့တို့ကို မှတ်ပုံတင်ခွင့် ခြွင်းချက်ပေးထားသော်လည်း လက်တွေ့၌ မှတ်ပုံတင်ထားသော အဖွဲ့အစည်းသည်သာ ဘဏ်စာရင်းဖွင့်ခွင့်၊ အိမ်ခြံမြေစသော ပစ္စည်းဥစ္စာရောင်းဝယ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဘာသာရေးအသင်းအဖွဲ့အားလုံး မှတ်ပုံတင်ဖြစ်သွားသည်။

သံဃာတော်များအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စနှင့် နိုင်ငံရေးလွတ်လပ်ခွင့်ကိစ္စတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းကို အစိုးရက ပိတ်ပင်ထားသည်။ နိုင်ငံရေးတရားကို သံဃာတော်များဟောခွင့်မရှိပေ။ ဘာသာရေးတရားတွင်လည်း နိုင်ငံရေးနှင့် နီးနွယ်သော ဝေါဟာရ၊ စကားစုနှင့် ဇာတ်များ မပါရချေ။ နိုင်ငံရေး၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ ပါတီဝင်များနှင့် မရောယှက်ရန် သံဃာများအား အစိုးရကတားမြစ်သည်။ သာသနာ၏ သံဃာဂိုဏ်းကြီးကိုးဂိုဏ်းမှအပ သံဃာဂိုဏ်းသစ်ထူထောင်ခွင့် မရှိချေ။ နိုင်ငံတော်သံဃာမဟာနာယကအဖွဲ့ကြီးက ယင်းဂိုဏ်း ကိုးဂိုဏ်းကိုသာ အသိအမှတ်ပြုသည်။ နိုင်ငံရေးပါတီများသို့ သံဃာတော်များ မဝင်ရဟု အစိုးရက တားမြစ်ထားသည်။

ဘာသာရေးလုပ်ငန်းနှင့် အစည်းအရုံးများသည်လည်း လွတ်လပ်စွာ ဆန္ဒဖော်ထုတ်ခွင့်နှင့် အသင်းဖွဲ့ခွင့်၌ ကန့်သတ်ခံ ထားရသည်။ အစိုးရ၏ ပြည်တွင်းလုံခြုံရေးယန္တရားက ဘာသာရေးအပါအဝင် အသင်းအဖွဲ့အသီးသီးထဲသို့ ထိုးဖောက်စိမ့်ဝင်လျက် အစုအဖွဲ့လိုက်ဖြစ်စေ၊ တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ၊ ကိုးကွယ်ဝတ်ပြုမှုတို့အပေါ် ခန့်စာမဲလုပ်ပိုင်ခွင့် (ဒီဖက်တို) ဖြင့် ကန့်သတ်ထားသည်။

သာသနာရေးဝန်ထမ်းအားလုံးအနေဖြင့် ဘာသာဝင်အသစ် စုဆောင်းခြင်းကို အစိုးရက အားမပေးချေ။ ခရစ်ယာန်ဂိုဏ်းများ အပါအဝင် ဧဝံဂေလီအခြေခံသော ဘာသာများအနေဖြင့် ယင်းကန့်သတ်မှုကြောင့် အထိပါးအခံရဆုံးဖြစ်သည်။ နိုင်ငံထဲတွင် ပြည်ပဘာသာရေး မစ်ရှင်အဖွဲ့များကို အမြဲတမ်းအခြေစိုက်ခွင့် မပေးချေ။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဩဂုတ်အတွင်းက ဖမ်းဆီးခံရသော ရန်ကုန်မြို့ရှိ သာသနာ့ကျောင်းမှ ဆရာတော် ဦးဓမ္မသာရနှင့် ဦးနန္ဒရတို့ မည်သည့်နေရာတွင် ရှိကြောင်း သတင်းမရသေးပေ။

**လူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်မှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု**

ယခုနှစ်ထဲတွင် အစွဲလမ်းဘာသာဝင်နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အကြား ပဋိပက္ခရှိခဲ့သည်ဟု သတင်းမရရှိပါ။ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ တရားဝင်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုသည် အနည်းအကျဉ်းသာရှိသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာအား အလိုအလျောက်ဦးစားပေးမှု သည်မရှိ မြဲဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်တွင် ဂျူးလူမျိုးလူနည်းစုကို စုရုံးခွင့်ပြုသော ရေဝတီဘုရားရှိခိုးကျောင်းတစ်ကျောင်း ရှိသည်။ ဂျူးဆန့်ကျင်ရေး ဥပဒေမျိုး မရှိကြောင်းသိရသည်။

အသေးစိတ်လေ့လာလိုပါလျှင် ၂၀၀၉ ခုနှစ် နိုင်ငံတကာဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်အစီရင်ခံစာကို [www.state.gov/g/drl/rls/irf](http://www.state.gov/g/drl/rls/irf) တွင်ကြည့်နိုင်သည်။

**(ဃ) လွတ်လပ်စွာ ခရီးသွားခွင့်ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းခံပုဂ္ဂိုလ်၊ ဒုက္ခသည်စောင့်ရှောက်မှုနှင့် နိုင်ငံမဲ့ပုဂ္ဂိုလ်များ**

ပြည်တွင်း၌ လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်၊ ပြည်ပသို့ခရီးထွက်ခွင့်၊ ပြည်ပသို့ အခြေချခွင့်နှင့် မိခင်နိုင်ငံသို့ ပြန်ပို့ခွင့်ဆိုင်ရာ ကာကွယ်မှုပေးသော ဥပဒေဟူ၍ သတ်သတ်မှတ်မှတ် မရှိချေ။ သို့သော် လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်ကို ကန့်သတ်သော ဒေသန္တရဆိုင်ရာ အမိန့်များ၊ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် ညွှန်ကြားချက်များ ရှိနေသည်။ အစိုးရသည် ယူအင်န်အိပ်ချ်စီအနှင့် အပြည်အဝ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိသလို အခြားလူသားချင်းစာနာသော အဖွဲ့များနှင့်လည်း လက်မတွဲသဖြင့် ပြည်တွင်းပြောင်းရွှေ့ခံပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ဒုက္ခသည်များ၊ နေရပ်ပြန် ဒုက္ခသည်များ၊ နိုင်ငံရေးခိုလှုံခွင့်တောင်းသူများ၊ နိုင်ငံမဲ့ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အခြားအခက်အခဲရှိ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အကာအကွယ်နှင့် အကူအညီ မပေးသလောက် ဖြစ်သည်။

အစိုးရက လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်ကို ကန့်သတ်ထားသော်လည်း နိုင်ငံသားအများစုသည် ပြည်တွင်း၌ သွားလာခွင့်ရှိနေ သည်။ သို့တစေ အာဏာပိုင်တို့သည် အတိုက်အခံများ၏ သွားလာမှုကိုမူ အနီးကပ်စောင့်ကြည့်သည်။

ယခင်က ပဋိပက္ခဖြစ်ဖူးသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ဒေသများတွင် တင်းကျပ်သော ထိန်းချုပ်မှုကို ခံနေရဆဲဖြစ်သည်။ စစ်တပ်စစ်ဆေးရေးဂိတ်များနှင့် စစ်ထောက်လှမ်းရေးတို့၏ ကွပ်ကဲမှုမှ မလွတ်ချေ။

ပြည်တွင်းပြောင်းရွှေ့ခံပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ဒုက္ခသည်များနှင့် နိုင်ငံမဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သွားလာမှုကို အစိုးရက ကန့်သတ်ထားသည်။ အထူးသဖြင့် ဘူးသီးတောင်၊ မောင်တော၊ ကျောက်တော်၊ ရသေ့တောင်နှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဒေသများတွင် မူဆလင်ရိုဟင်ဂျာတို့ကို တင်းကျပ်စွာ ကန့်သတ်ထားသည်။ တက္ကသိုလ်များနှင့် ဆေးတက္ကသိုလ်သို့ ဝင်ခွင့်ရသော ရခိုင်ပြည်နယ်မှ မူဆလင်ကျောင်းသားတို့သည် သွားလာခွင့်အကန့်အသတ်ကြောင့် တက္ကသိုလ်များသို့ အရောက်မသွားနိုင်ကြချေ။ ထို့အပြင် တောင်အာရှနွယ်ဖွားများနှင့် တရုတ်လူမျိုးတို့ သည်လည်း ခရီးမသွားမီ ကြိုတင်ခွင့်ပြုမိန့်ယူရသည်။ မည်သို့ဆိုစေကာမူ တရုတ်၊ ထိုင်း၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် အိန္ဒိယနယ်စပ်များတွင်မူ ဝင်ပေါက်ထွက်ပေါက်များလွန်းလှသဖြင့် စာရွက်စာတမ်းမဲ့ နိုင်ငံကူးနှင့် စီးပွားလုပ်ခွင့်ရနေကြသည်။

သာမန်နိုင်ငံသားတစ်ဦးသည် ပြည်ပသို့ထွက်ခွင့်ရရန် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနမှ နိုင်ငံကူးလက်မှတ်၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာနမှ ပြည်ပထွက်ခွာခွင့်ပုံစံတို့ လိုအပ်သည်။ လူကုန်ကူးမှုပြဿနာကို ကိုင်တွယ်သည့်အနေဖြင့် ပြည်ပသို့ အမျိုးသမီးများ ထွက်ခွာရေး၊ အထူးသဖြင့် ၂၅ နှစ်အောက်တို့ကို အထူးကြပ်မတ်ကန့်သတ်ထားသည်။

နိုင်ငံသားများအနေဖြင့် ပြည်ပသို့ သွားခွင့်ကို သတ်သတ်မှတ်မှတ်တားမြစ်သော ဥပဒေမရှိလင့်ကစား နိုင်ငံကူးလက်မှတ်ကိုင်ဆောင်သူများကို အစိုးရက အထူးစောင့်ကြည့်သည်။ နိုင်ငံကူးလက်မှတ်နှင့် ပြည်ပထွက်ခွင့် ဗီဇာတို့ကို တင်းတင်းကျပ်ကျပ် ထိန်းချုပ်မှုကြောင့် အဂတိလိုက်စားမှုကြီးထွားလာကာ ရံဖန်ရံခါ ကျပ်ငွေလေးသိန်းအထိ လာဘ်ထိုးရတတ်သည်။ ကျွမ်းကျင်အလုပ်သမား တစ်ဦး၏ တစ်နှစ်စာဝင်ငွေမျှ ဖြစ်နေသည်။

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းများ၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၊ ပြည်ပသံရုံးရှိပြည်တွင်းခန့်ဝန်ထမ်းများ စသည်တို့ကို နိုင်ငံကူးလက်မှတ်ထုတ်ပေးရန် အစိုးရက ငြင်းဆိုတတ်သည်။ တက္ကသိုလ်ဘွဲ့ရများ ပြည်ပသို့ ထွက်ခွင့်ရလျှင် (အစိုးရဝန်ထမ်းများမှအပ) ပညာသင်စရိတ်ကို အစိုးရထံသို့ ပြန်သွင်းကြရသည်။ နိုင်ငံကူးလက်မှတ်ရဖို့ လအတန်ကြာစောင့်ရတတ်ပြီး လာဘ်မထိုးလျှင် ပို၍ နှေးကွေးတတ်သည်။

ပြည်ပသံတမန်များနှင့် ရန်ကုန်အခြေစိုက် ကုလသမဂ္ဂပြည်ပအရာထမ်းများအား ဧည့်ခရီးအပန်းဖြေနေရာများသို့ သွားလိုလျှင် ကြိုတင်ခွင့်တောင်းစရာမလိုဘဲ သွားခွင့်ပြုထားသော်လည်း အခြားနေရာများဆိုလျှင် ကြိုတင်ခွင့်တောင်းသည်။ ပယ်ချခံရမှုလည်း အများအပြားရှိသည်။

ပြည်နှင့်ဒက်ကိစ္စနှင့် ပြည်ပသို့ပြောင်းရွှေ့အခြေချခွင့်ကိစ္စတို့တွင် သတ်မှတ်ချက်အထူးအထွေ မရှိချေ။ ယေဘုယျ အားဖြင့် တရားဝင် ပြည်ပသို့ ပြောင်းရွှေ့အခြေချသွားသူများသည် ပြည်တွင်းသို့ တရားဝင်အလည်အပတ် ပြန်လာခွင့်ရှိသည်။ ရံဖန်ရံခါ တရားမဝင်ထွက်ခွာပြီး ပြည်ပနိုင်ငံသားခံယူထားသူပင်လျှင် ပြန်လာခွင့်ရတတ်သည်။ နိုင်ငံရေးအကြောင်းပြချက်များဖြင့် နိုင်ငံကူးလက်မှတ်များကို သိမ်းတတ်၊ ငြင်းပယ်တတ်သည်။

**ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းခံပုဂ္ဂိုလ်များ (အိုင်ဒီပီ)**

ရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်း၏ ပဓာနအကြောင်းရင်းများမှာ အတိုက်အခံလူမျိုးစုတို့အား စစ်ဆင်ရေးလုပ်ခြင်း၊ အဓမ္မနေရာသို့ ရွှေ့ပြောင်းခြင်း၊ အလုပ်ကြမ်းခိုင်းစေခြင်းနှင့် ကလေးစစ်သားစုဆောင်းခြင်းများဖြစ်သည်။ ယူအင်န်အိပ်ချ်စီအာအဆိုအရ နိုင်ငံထဲ၌ အိုင်ဒီပီ ငါးသိန်းမျှ ရှိသည်။ ထိပါးခံရသော ဒေသများသို့ ရံဖန်ရံခါ လက်လှမ်းမမီသဖြင့် အတိအကျတော့ မရချေ။ ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများအား အစိုးရက အကာအကွယ်ကော၊ အကူအညီပါ မပေးချေ။ အန္တရာယ်မကင်းသော အနေအထား၌ ပြန်လည်နေရာချထားခံကြရသည်။ လုံခြုံရေးကြောင့် ထိုင်းနယ်စပ်တစ်လျှောက်ရှိ ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများသည် လူသားချင်းစာနာသည့် အကူအညီမပေးရန် အစိုးရကတားမြစ်ထားသည်။ နယ်စပ် တစ်လျှောက် စောင့်ကြည့်ရေးပုဂ္ဂိုလ်များ၏ တင်ပြချက်အရ အစိုးရနှင့် သူပုန်တို့အကြား မပြတ်သော တိုက်ပွဲများကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသူ သည် ဘဝကြမ်းကို ခံစားနေကြရသည်။ ထို့အပြင် ရွှေ့ပြောင်းခံရမျိုးသမီးများဆိုလျှင် အဓမ္မပြုကျင့်မှုကိုပါ ခံကြရသည်။

အင်န်ဂျီအိုများ၏ မှတ်တမ်းများအရ ဇူလိုင်နှောင်းပိုင်းတွင် ရှမ်းပြည်နယ်၌ အစိုးရစစ်တပ်က ရွာ ၁၀ ရွာကို မီးတင်ရှို့ကာ အခြားရွာ ၃၀ နှင့်အတူ လူ ၂၅၀၀ ခန့်ကို အဓမ္မနေရာသို့ ရွှေ့ပြောင်းပစ်ခဲ့သည်။ ရှမ်းအုပ်စုများကလည်း အစိုးရတပ်၏ ရင်သီးသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတို့ကို တိုင်ကြားသည်။ စိတ်ထင်တိုင်းဖမ်းဆီးခြင်း၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်း၊ အုပ်စုဖြင့် အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်း၊ စိတ်ထင်တိုင်းကွပ်မျက်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ အစီရင်ခံစာများအရ ဇွန်နှင့် ဇူလိုင်လများအတွင်း နောက်ဆုံးပိတ်အကြမ်းဖက်လှိုင်းကြောင့် ကရင်အမျိုးသား ၄၀၀၀မှ ၁၀၀၀၀အထိ နေရာရွှေ့ပြောင်းခံကြရသည်ဟု သိရသည်။

**ဒုက္ခသည်များအား အကာအကွယ်ပေးခြင်း**

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၅၁ ခုနှစ် ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ ပဋိညာဉ်၏ အဖွဲ့ဝင်မဟုတ်သလို ယင်း၏ ၁၉၆၇ ခုနှစ် လုပ်ထုံး ကိုလည်း တာဝန်ခံမထားချေ။ ထိုဥပဒေ၌ ဒုက္ခသည်အဆင့်ကို သတ်မှတ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးခိုလှုံခွင့်ပေးရေးတို့ မပါပေ။ အစိုးရကလည်း ထိုအဆင့်မျိုးကို ချမှတ်ပေးခြင်းမပြုချေ။ ဒုက္ခသည်များအား ကာကွယ်မှုပေးရေးစနစ်ကိုလည်း ထူထောင်မထားချေ။ သို့ဖြစ်ရာ လက်တွေ့တွင်လည်း အစိုးရအနေဖြင့် ဒုက္ခသည်များအား နှင်မထုတ်ရေး ကာကွယ်မှုကို ပေးရန်မလိုသလို ဒုက္ခသည်များ၏ လူမျိုး၊

နိုင်ငံသား၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းဝင် သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးသဘောထားအရ နေထိုင်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်ခွင့်ကို ခြိမ်းခြောက်နေသည့် နိုင်ငံများဆီသို့ ပြန်မပို့ရေးကိုလည်း တာဝန်ယူစရာ မလိုချေ။

ယူအင်န်အိပ်ချ်စီအာကမူ ပြောင်းရွှေ့ခံရမှုဒဏ်ခံရသော လူ့အသိုက်အမြုံများနှင့် လက်တွဲလုပ်ဆောင်ခွင့်ကို ဆက်လက် လျှောက်ထားနေဆဲဖြစ်သည်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ် နားလည်မှုစာချွန်သက်တမ်း ကုန်ဆုံးခံပြုဖြစ်သော်လည်း ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းရှိ ရိုဟင်ဂျာများကို လူသားချင်းစာနာမှု အကူအညီပေးရေးအတွက် ယူအင်န်အိပ်ချ်စီအာအား အစိုးရက ဆက်လက်ခွင့်ပြုထားသည်။ အစိုးရသည် ရိုဟင်ဂျာများသည် မိမိ၏နိုင်ငံသားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားချေ။

နှစ်နှစ်သက်တမ်းရှိသည့် ၂၀၀၇ ခုနှစ် နားလည်မှုစာချွန်အရ နိုင်ငံအရှေ့တောင်ပိုင်းကို ကရင်နှင့် မွန်ပြည်နယ်နှင့် တနင်္သာရီတိုင်းတို့တွင် ယူအင်န်အိပ်ချ်စီအာအား ကူညီခွင့်ပေးထားဆဲဖြစ်သည်။ နားလည်မှုစာချွန်အရ ထိုဒေသများရှိ စီမံချက်တို့ကို ယူအင်န်အိပ်ချ်စီအာ၏ နိုင်ငံခြားသား ဝန်ထမ်းများ ကွပ်ကဲခွင့်ပြုထားသည်။

မတ် ၇ ရက်မှ ၁၂ ရက်အထိ ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီး အန်တိုနီယို ဂူတာရက်စ်သည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ လည်ပတ်ခဲ့သည်။

**နိုင်ငံမဲ့ပုဂ္ဂိုလ်များ**

ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်အရ မိဘနှစ်ပါးစလုံး နိုင်ငံသားဖြစ်သူကို နိုင်ငံသားအဖြစ် သတ်မှတ်သည်။ လက်တွေ့တွင် ခွဲခြားမဆက်ဆံရေးကို အခြေခံလျက် နိုင်ငံမဲ့ပုဂ္ဂိုလ်များအား နိုင်ငံသားအဆင့်မျိုးမြင့်မည် ဥပဒေများကို အစိုးရက မဖော်ဆောင်ခဲ့ချေ။

နိုင်ငံသားဖြစ်ထိုက်သော “တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု” ၁၃၅ စုရှိကြောင်း တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုထားသည်။ ထိုစာရင်းထဲတွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် မွေးဖွားသော်လည်း တိုင်းရင်းမျိုးနွယ်မဟုတ်သူ တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂါလီ၊ ဥရောပအာရှနွယ်ဖွားအချို့နှင့် ရိုဟင်ဂျာလူဦးရေများ မပါဝင်ချေ။ ထိုသူတို့၏ တိုင်းရင်းမျိုးနွယ်မဟုတ်မှုအပေါ် အခြေခံလျက် နိုင်ငံသားအကျိုးစီးပွားကို အပြည့်အဝ ခံစားခွင့်မရှိပေ။ ထိုအထဲတွင် မူဆလင်အများစုဖြစ်သော ရိုဟင်ဂျာတို့၌ ခံစားခွင့်အနည်းဆုံးဖြစ်နေသည်။ နိုင်ငံသားရပိုင်ခွင့်တစ်ခုမျှပင် မခံစားရချေ။

ယူအင်န်အိပ်ချ်စီအာ၏ အပြောအရ နိုင်ငံမဲ့ပုဂ္ဂိုလ် ၇၃၀၀၀၀ မျှရှိကြောင်းနှင့် အများစုမှာ ရိုဟင်ဂျာများဖြစ်ကာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်စပ်အနီး ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် နေထိုင်နေကြသည်။ ဆွေစဉ်မျိုးဆက် တာရှည်စွာ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ရောက်နေ ခဲ့ကြောင်းကို သက်သေပြနိုင်သူများသာ နိုင်ငံသားဖြစ်လာရေး လျှောက်ထားခွင့်ရှိသည်။ အစိုးရက ရိုဟင်ဂျာများကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများထဲမှ တစ်မျိုးဟု မည်သည့်အခါကမျှ လက်ခံခြင်းမရှိခဲ့ချေ။ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၌ ရောက်ရှိနေသော ရိုဟင်ဂျာများသည် ဗြိတိသျှလက်ထက်၌ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်မှ တရားမဝင်ခိုးဝင်လာသူ မူဆလင်များ၏ အဆက်အနွယ်များသာ ဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားသည်။ မြန်မာအစိုးရ၏ သတ်မှတ်ချက်မှာ ကန့်သတ်ချက်အလွန်များသော နိုင်ငံသားဥပဒေကြောင်းအရ ဗြိတိသျှကိုလိုနီ စတင်သည့် ၁၈၂၄ ခုနှစ် မတိုင်မီ အနည်းဆုံး တစ်နှစ်အထက်က မြန်မာနိုင်ငံ၌ စတင်အခြေချသူများ၏ အဆက်အနွယ်ကိုသာ နိုင်ငံသားဖြစ် လာရေးကိစ္စ စဉ်းစားမည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ရိုဟင်ဂျာများသည် ယင်းသတ်မှတ်နှစ်နောက်ပိုင်းတွင်မှ ခိုးဝင်လာသူများဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားသည်။

ရိုဟင်ဂျာတို့သည် ဘာသာရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးအရ ကြီးမားစွာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ခံနေကြရသည်။ သူတို့သည် ဇာတိကျေးရွာအုပ်စု၏ အပြင်ဘက်သို့ ထွက်လိုလျှင်ပင် ကြိုတင်ခွင့်ပြုမိန့် တောင်းခံကြရသည်။ မိမိရွာမှ ဝေးလေ ခွင့်ပြုချက်ရရန် ခက်လေ ဖြစ်သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ် ပြင်ပသို့ဆိုလျှင် အခက်ဆုံးဖြစ်သည်။ ရိုဟင်ဂျာများသည် အဆင့်မြင့်ပညာကို သင်ယူခွင့်မရသလို နိုင်ငံဝန်ထမ်းဖြစ်ခွင့်လည်း မရှိဖြစ်ရာ ဆရာဝန်၊ သူနာပြု၊ ကျောင်းဆရာ ဆရာမ အလုပ်များ အပါအဝင် ဖြစ်သည်။ ဆေးကုသ ခံယူခွင့်ရရန်လည်း အလွန်ခက်ခဲသည်။ သူတို့သည် အစိုးရစာသင်ကျောင်းများ၌ မူလတန်းထက်လွန်၍ ပညာသင်ကြားခွင့် မရကြချေ။ ယာယီမှတ်ပုံတင်မရှိသော ရိုဟင်ဂျာများသည် မေလက ကျင်းပခဲ့သော ဆန္ဒခံယူပွဲ၌ ဆန္ဒပြုပိုင်ခွင့် မရခဲ့ချေ။ ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းရှိ ဗလီများနှင့် ဘာသာရေးပညာသင်ကျောင်းများအား အသစ်ဆောက်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြန်လည် ပြုပြင်ခြင်းတို့အတွက် ကန့်သတ်ချက်များ ရှိသည်။ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခွင့်အတွက် တရားဝင်ခွင့်ပြုချက် တောင်းခံခြင်း အပါအဝင် အခြားဖိနှိပ်မှုမျိုးစုံကို အာဏာပိုင်များက ဖန်တီးထားသည်။ ယင်းသို့သော လုပ်ထုံးစည်းကမ်း အမြောက်အမြားကြောင့် တရားမဝင် အကြေးငွေနှင့် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုများ ကြီးထွားလာသဖြင့် ယခင်ကတည်းက ဆင်းရဲနေသော ရိုဟင်ဂျာများအဖို့ ပို၍ခက်ခဲ ဆင်းရဲကြရသည်။

အစိုးရသည် ယူအင်န်အိပ်ချ်စီအာကပံ့ပိုးသော အစီအစဉ်ဖြစ်သည့် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ နိုင်ငံမဲ့ပုဂ္ဂိုလ်များအား ‘ယာယီမှတ်ပုံတင်ကတ်’ ထုတ်ပေးခြင်းကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်နေသည်။ ယူအင်န်အိပ်ချ်စီအာအဆိုအရ ၂၀၀၇ ခုနှစ်ထဲတွင် ယာယီကတ် ၃၅၀၀၀ နှင့် ၂၀၀၈ တွင် ၂၀၀၀၀ ခန့် ထုတ်ပေးခဲ့သည်။ ယာယီမှတ်ပုံတင်ကတ်သည် နိုင်ငံသားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်းမဟုတ်ဘဲ တရားဝင်နေထိုင်ခွင့်မျိုးမြင့်ခြင်း၊ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခွင့် လိုင်စင်လျှောက်ထားရေး၊ ခရီးသွားလာခွင့် လျှောက်ထားရေး စသည်တို့အတွက် ဖြစ်ပြီး တရားဝင်အဆင့်တစ်ခုကို သတ်မှတ်ပေးသည်။

**အပိုင်း ၃။ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ရပိုင်ခွင့်များကို လေးစားခြင်း။**

**မိမိအစိုးရကို နိုင်ငံသားများက ပြောင်းလဲပိုင်ခွင့်**

စစ်အစိုးရသည် အကျပ်ကိုင်ခြင်းနှင့် ခြိမ်းခြောက်ခြင်းများကို စနစ်တကျအသုံးပြုလျက် ပြည်သူတို့၏ ရပိုင်ခွင့်ဖြစ်သော အစိုးရအဖွဲ့အား ပြောင်းလဲပိုင်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ထားဆဲဖြစ်သည်။ စစ်အစိုးရသည် ၁၉၉၀ ပြည်နှစ်က ရွေးကောက်ခံ ထားရသော လွှတ်တော်ကို ကျင်းပခွင့်မပေးဘဲ ဟန့်တားထားဆဲဖြစ်သည်။

ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေသစ်က ပြည်သူ့စိတ်ကြိုက် ရွေးကောက်ခံဥပဒေပြုအမတ်များကို လွှတ်တော် နှစ်ရပ်ရှိ သည့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်အား ကျင်းပခွင့်ပြုထားသည်။ သို့သော် အမတ်ဦးရေ၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် ရွေးကောက်ခံ ဖြစ်စရာမလိုဘဲ စစ်ဦးစီးချုပ်က ခန့်ထားမည့် စစ်မှုထမ်းများဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ပုဂ္ဂိုလ်အမြောက်အမြား ကိုလည်း အကြောင်းအမျိုးမျိုး ပြကာ ရွေးကောက်ပွဲ ဝင်ပိုင်ခွင့်ကို ဟန့်တားထားသည်။ ရွေးကောက်ပွဲမကျင်းပမီ အထိ ပြည်တွင်း၌ ၁၀ နှစ်ဆက်တိုက် နေထိုင်ခဲ့သူ ဖြစ်ရမည်။ အမည်ပျက် စာရင်းဝင်သူဟု စစ်အစိုးရက သတ်မှတ်ခံရသူ၊ ပြည်ပအစိုးရများဆီမှ အကူအညီရယူသူ၊ အခြားတစ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားအဖြစ် ခံယူထားသူတို့သည် ရွေးကောက်ခံပိုင်ခွင့် မရှိချေ။ ထို့ပြင် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေသစ်သည် ဥပဒေ ကြောင်းအရ ဆန္ဒခံယူပွဲအပြီး၌ အသက်ဝင်ပြီဟု ဆိုသော်လည်း ယင်းဥပဒေသစ်၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်အရပင် နအဖသည် ၂၀၁၀ ပြည်နှစ် လွှတ်တော်သစ် ကျင်းပမည့် ရက်တိုင်အောင် “နိုင်ငံတော်အာဏာ ကို ဆက်လက်စွဲကိုင်” ထားဦးမည်ဖြစ်သည်။

၁၉၉၂ ခုနှစ်ကတည်းကပင် စစ်မှုထမ်းဆောင်ဆဲ စစ်အရာထမ်းများသည် ဗဟိုအစိုးရနှင့် ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့များ၌ အရေးပါသော အကြီးတန်းရာထူးများကို ရယူထားခဲ့ကြကာ ယခုတိုင်လည်း စစ်မှုထမ်းဆောင်ဆဲနှင့် စစ်တပ်မှ အနားယူပြီးသား အရာထမ်းများကို စစ်အစိုးရအဖွဲ့က ဝန်ကြီးဌာနတိုင်းလိုလို၌ အရေးပါသော အကြီးတန်းရာထူးများတွင် တာဝန်ပေးထားဆဲ ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်အဆုံး၌ စစ်မှုထမ်းဆောင်ဆဲနှင့် အနားယူပြီးသော အရာထမ်းများသည် ဝန်ကြီးဌာန ၃၃ ဌာနအနက် ဌာန ၃၀ တွင် ရာထူးယူထားဆဲဖြစ်ရာ ထိုအထဲတွင် ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးနှင့် ရန်ကုန်၊ မန္တလေးမြို့တော်ဝန်ရာထူးများသာမက အုပ်ချုပ်ရေးမြို့တော် နေပြည်တော်၏ မြို့တော်ဝန်နေရာပါ ပါဝင်သည်။

**ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများပါဝင်မှု**

မေ ၁၀ ရက်တွင် ဆိုက်ကလုန်းမုန်တိုင်းဒဏ်သင့် ရန်ကုန်နှင့် ဧရာဝတီတိုင်းတို့မှအပ ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပ၍ ဖွဲ့စည်း အုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်းကို အတည်ပြုခဲ့သည်။ မုန်တိုင်းခံဒေသများတွင် မေ ၂၄ ရက်အထိ ရွှေ့ဆိုင်းခဲ့၏။ မည်သို့ဆိုစေ မေ ၁၅ ရက်၌ စစ်အစိုးရက ကြေညာရာတွင် ဆန္ဒပြုပိုင်ခွင့်ရှိသူအားလုံး၏ ၉၈.၁၂ ရာခိုင်နှုန်းက လာရောက်ဆန္ဒပြုခဲ့ကြပြီး ၉၂.၄၈ ရာခိုင်နှုန်းက အခြေခံဥပဒေကို အတည်ပြုပေးလိုက်ပြီဟု ဖြစ်သည်။ သို့သော် လွတ်လပ်သောစောင့်ကြည့်လေ့လာသူတို့က တရားဝင်မှု ရှိသည်ဟု မယုံကြည်ကြချေ။ ဆန္ဒပြုပွဲအား လွှမ်းခြုံသော စောင့်ကြည့်ကွပ်ကဲမှုမျိုးကို စစ်အစိုးရက ခွင့်မပြုခဲ့ပေ။ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ကြီးကြပ်မှုဖြင့် လက်ရွေးစင်သတ်မှတ်ထားသော မဲရုံအချို့သို့သော် နိုင်ငံခြားသံတမန်များအား လေ့လာခွင့် ပြုခဲ့သည်။ ဤသို့သော အကန့်အသတ်အတွင်းမှာပင် သံတမန်တို့က ဘောင်မဝင်မှုများကို သတိထားမိခဲ့ကြ၏။ အာဏာပိုင်များက မဲဆန္ဒပြုသူတို့ကို ဓာတ်ပုံ ရိုက်ယူခြင်း၊ ဆန္ဒပြုခန်းထဲအထိ မဲရုံတာဝန်ခံများက လိုက်ကြည့်ခြင်းတို့ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး အုပ်စုများက ပို၍ဆိုးဝါးသော ဘောင်မဝင်မှုများဖြစ်သော မဲဆန္ဒပြုသူကို ခြိမ်းခြောက်ခြင်းနှင့် မဲခိုးခြင်းများ ပါဝင်သည်ဟု တင်ပြကြသည်။

ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေသစ်က ဆိုညွှန်းထားသည်မှာ နအဖအဖွဲ့က ‘နိုင်ငံ့အချုပ်အခြာအာဏာ စွဲကိုင်ထားမှု ကို’ ဆက်လက်ကျင့်သုံးမည်ဖြစ်လျက် လွှတ်တော်အသစ် မပေါ်ပေါက်မီ ‘လွှတ်တော်၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာ အားလုံးကို ဆောင်ရွက်’ သွားမည်ဟု ဖြစ်သည်။ နှစ်ကုန်ပိုင်းအထိ နအဖသည် အစိုးရ၏ အင်အားစုအရပ်ရပ်ကို ထိန်းချုပ်ထားဆဲဖြစ်သည်။

နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုကို အစိုးရက ဆိုးဆိုးရွားရွား ကန့်သတ်ထားဆဲဖြစ်သည်။ အစိုးရအား ဆန့်ကျင်သူများကို ထောင်ချခြင်း၊ အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ ကွပ်ညှပ်ခြင်းပြုသည်။ အတိုက်အခံများ၏ စည်းရုံးပိုင်ခွင့်နှင့် အမြင်သဘောထားအာ ဖော်ထုတ်ပိုင်ခွင့်တို့ကို ကန့်သတ်ထားဆဲဖြစ်သည်။

ပြည်နယ်များရှိ ပဋိပက္ခမြေများတွင် အရပ်သားများအပေါ် စစ်ဆင်ရေးသည် အရှိန်မြှင့်တက်လာနေသည်။ စောင့်ကြည့် သူများက ၂၀၁၀ ရွေးကောက်ပွဲတွင် အတိုက်အခံပြုမည့် အလားအလာများ လျော့ပါးစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းဟု မြင်ကြသည်။ အစိုးရနှင့် သဘောတူညီချက်ရယူထားသည့် အစစ်ရပ်တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အားလုံးသည်လည်း ခြိမ်းခြောက်ခံနေရသည်။ နယ်ခြားစောင့်တပ်အဖြစ် စစ်တပ်ထိန်းချုပ်မှုအောက်သို့လည်း မဝင်၊ ရွေးကောက်ပွဲသို့လည်း မဝင်သူများအား စစ်ရေးဖြင့်ကိုင်တွယ်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်နေသည်။

အမျိုးသမီးများ နိုင်ငံရေး၌ ခေါင်းဆောင်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ထားဆဲဖြစ်သည်။ အခြားသောလူနည်းစု တိုင်းရင်းသားအချို့ သည်လည်း နိုင်ငံရေးတွင်ပါဝင်ခွင့်မရသလို အစိုးရအဖွဲ့၌လည်း ပါဝင်ခွင့်မရကြချေ။ နအဖအဖွဲ့ ကက်ဘိနက်အဖွဲ့ သို့မဟုတ် တရားရုံးချုပ် တို့တွင် အမျိုးသမီးအဖွဲ့ဝင်မရှိသလို လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများလည်း မပါချေ။

**အပိုင်း ၄။ ဝန်ထမ်းများ အဂတိလိုက်စားမှုနှင့်အစိုးရအဖွဲ့၏ မြင်သာထင်သာရှိမှု**

ဝန်ထမ်းများ အဂတိလိုက်စားမှုအတွက် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ရန် ဥပဒေက ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ သို့သော်လည်း အဂတိလိုက်စားမှု ပပျောက်ရေးဥပဒေကို အားဖြည့်ရန် အစိုးရသည် အားမထုတ်သလောက် ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဝန်ထမ်းများသည် မကြောက်မရွံ့ အဂတိလိုက်စားကြသည်။ ရှုပ်ထွေးလျက် အပြောင်းအလဲမြန်သော စည်းကမ်းပတ်ဝန်းကျင်က အဂတိလိုက်စားမှုကို အားပေးနေသည်။ အမှုထမ်းအရာထမ်းများ၏ အဂတိလိုက်စားမှုက အဖွဲ့အပေါ် မျက်နှာပျက်စေခြင်း သို့မဟုတ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး၏ အာဏာကို ခြိမ်းခြောက်လာခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးတစ်ဦးဦးက တစ်စုံတစ်ဦးအား အရေးယူလိုခြင်း စသည်တို့နှင့် ကြုံလာမှသာ အာဏာပိုင်တို့သည် ပဋိ-အဂတိဥပဒေကို အသက်သွင်းကြသည်။

သတင်းဌာနများ၏ ဖော်ပြချက်အရ အောက်တိုဘာ ၁၅ ရက်တွင် ရှမ်းပြည်နယ်အကြီးတန်းတရားသူကြီးနှစ်ဦးဖြစ်သော ဦးဝင်းမြင့်ဦးနှင့် ဦးသော်တာမင်းတို့အပြင် ဥပဒေအကြံပေးပုဂ္ဂိုလ် ဦးဘိုမင်းဖြူတို့အား ကျပ်ငွေသန်းတစ်ရာလာဘ်စားမှုဖြင့် အစိုးရအရာရှိများက စွပ်စွဲကာ ရာထူးများမှဖယ်ရှားခံရသည်ဟု သိရသည်။

ပြည်သူ့အရာထမ်းများအား ပိုင်ဆိုင်မှုကို ထုတ်ဖော်ကြေညာစေသော ဥပဒေမရှိချေ။ တရားဝင်စာရွက်စာတမ်းများကို ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခွင့်ကို အစိုးရအဖွဲ့က ခွင့်မပြုသလို ခွင့်ပြုစေမည့် ဥပဒေလည်းမရှိပေ။ အစိုးရနှင့်ဆိုင်သော အချက်အလက်များသည် ပုံမှန်စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ကိန်းဂဏန်းပင်ဖြစ်စေ၊ ကန့်သတ်အဆင့် သို့မဟုတ် တင်းကျပ်စွာ ချုပ်ကိုင်ထားခံရသည်။ အစိုးရ၏ မူဝါဒချမှတ်ပုံသည် မြင်သာထင်သာမရှိချေ။ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ကို အစိုးရ၏ ထိပ်တန်းတွင်သာ ကန့်သတ်ထားကာ အစိုးရမူဝါဒများကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း၊ ရှင်းလင်းပြခြင်း မပြုချေ။

**အပိုင်း ၅။ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုအတွက် နိုင်ငံတကာနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့များ၏ စုံစမ်းပိုင်ခွင့်နှင့် သက်ဆိုင်သော အစိုးရသဘောထား**

အစိုးရသည် ပြည်တွင်း၌ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့များအား လွတ်လပ်စွာလှုပ်ရှားခွင့်မပေးသလို ၎င်း၏ လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကို ပြည်ပအဖွဲ့များက စိစစ်ဝေဖန်မှုအားလည်း ရန်လိုတတ်သည်။

နိုင်ငံရေးကင်းသော နိုင်ငံတကာလူသားခြင်း စာနာမှုဆိုင်ရာ အင်ဂျီအိုအဖွဲ့ ၄၅ ဖွဲ့ မှု ပြည်တွင်း၌ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခွင့် ရထားသည်။ အချို့သည်လည်း လုပ်ငန်းလည်ပတ်ခွင့် ညှိနှိုင်းနေစဉ်အတွင်း ယာယီသဘောဆောင်ရွက်ခွင့်ရထားကြသည်။

ဒေသအများစုတွင် နိုင်ငံခြားသတင်းသမားများ၊ အင်ဂျီအိုဝန်ထမ်းများ၊ ကုလသမဂ္ဂအေဂျင်စီဝန်ထမ်းများနှင့် သံတမန်များကို ခရီးသွားလာခွင့်ကန့်သတ်ထားသည်။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ရှေ့ရပ်များသည် မှန်မှန်ကြီးပင် ပြည်ပခွင့်ပယ်ချခံကြရသည်။ အစိုးရက အသိအမှတ်ပြုသော ကိစ္စတို့တွင်သာ ဝင်ခွင့်ရကြသည်။ အစိုးရက ပြည်ပသားများ၏ သွားလာမှုကို ကန့်သတ်ကွပ်ကဲခြင်း၊ ပြည်ပသားများနှင့် ထိတွေ့သူနိုင်ငံသားများက မကြာခဏ စစ်ဆေးမေးမြန်းခြင်း၊ နိုင်ငံသားများ၏ လွတ်လပ်စွာ စုရုံးခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ သဘောထားလှစ်ပြခွင့်တို့ကို ကန့်သတ်ထားခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို ပြည်ပသို့ လက်ဆင့်ကမ်းသူများအား ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခြင်း စသော ကိစ္စရပ်များကြောင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုတို့ကို စုံစမ်းဖော်ထုတ်ရေးအားထုတ်မှုတို့တွင် ဖင့်နှေးရသည်။ သို့ဖြစ်၍ အကျဉ်းထောင်များထဲ၌ဖြစ်စေ၊ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုဒေသတွင်ဖြစ်စေ၊ ကျူးလွန်ခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုတို့သည် လပေါင်း၊ နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာပြီးမှ ဖော်ထုတ်သိရှိခွင့်ရကြကာ အတည်ပြုရန်လည်း ခဲယဉ်းသွားရသည်။

အထူးရဲတပ်ဖွဲ့က စောင့်ကြည့်ကွပ်ကဲမှု ရှိသော်လည်း ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဆိုက်ကလုန်းမုန်တိုင်း နာဂစ်ထိပါးသောဒေသများသို့ အင်ဂျီအိုအဖွဲ့များကို ‘အဖော်မပါဘဲ’ အစိုးရက သွားလာခွင့်ပြုသည်။ အခြားဒေသများသို့ သွားလိုကြသော နိုင်ငံတကာ အင်ဂျီအိုနှင့် ကုလသမဂ္ဂအေဂျင်စီများကိုမူ အစိုးရ၏ ကိုယ်စားလှယ်ပါမှ သွားခွင့်ပြုသည်။ အမြဲတမ်းတော့ မဟုတ်ပြန်ချေ။ ပြည်ပဝန်ထမ်းများအဖို့ လေလေးသင့်ဒေသ မဟုတ်သောနေရာများသို့ ဝင်ထွက်ခွင့်အခက်အခဲရှိသည်။

သူတို့၏လုပ်ငန်းကို ကန့်သတ်ရန် ဖိအားပေးခံရကြောင်း၊ နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ အင်ဂျီအိုအဖွဲ့များနှင့် ကုလသမဂ္ဂအေဂျင်စီများက အစီရင်ခံချက်များရှိသည်။ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ တက်ကြွသူများ၊ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုနှင့် အကျဉ်းသားများထံ လက်လှမ်းမီဖို့၌ နိုင်ငံတကာ ဝန်ထမ်းများအဖို့ အကြီးအကျယ်အကန့်အသတ်ခံရသည်ဟု သိရသည်။ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ အစည်းအရုံးများ လှုပ်ရှားခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ အစိုးရနှင့် သူတို့အကြား အပြန်အလှန် လက်ခံနိုင်သော လမ်းညွှန်မှုသဘောတူညီချက် ရရှိရေးအတွက် အဖွဲ့များက ဆက်လက်အားထုတ်ကြဆဲဖြစ်သည်။

အစီရင်ခံနှစ်အတွင်း အဆင့်မြင့်ကုလသမဂ္ဂအရာရှိအတော်များများ မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာခွင့်ရခဲ့သည်။ ဇူလိုင်ထဲတွင် ကုလသမဂ္ဂအတွင်းရေးမှူးချုပ် ဘန်ကီမွန်း ရောက်ခဲ့သည်။ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေ၊ ဝန်ကြီးချုပ်ဦးသိန်းစိန်၊ အတိုက်အခံနှင့် တိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များအပြင် ဌာနေကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်များနှင့်ပါ တွေ့ဆုံသွားခဲ့သည်။ သို့သော် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် တွေ့ဆုံမှုကိုမူ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးက မပေးခဲ့ချေ။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က တရားရင်ဆိုင်နေချိန်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး

အတွက် အားကောင်းသော သတင်းစကားကို ဗိုလ်ချုပ်ကြီးများသို့ ပေးနိုင်ခဲ့၏ဟု အတွင်းရေးမှူးချုပ်က ပြောခဲ့သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးကောင်း ဆိုင်ရာ မိန့်ခွန်းကိုလည်း ရန်ကုန်မြို့၌ ပြောကြားခဲ့သေးသည်။ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ် အီဘရာဟင်မ် ဂမ္ဘာရီသည်လည်း ဇန်နဝါရီနှောင်းပိုင်းက တစ်ကြိမ်ရောက်ခဲ့ပြီး ဇူလိုင်ထဲတွင် အတွင်းရေးမှူးချုပ် ဘန်နှင့်အတူ ရောက်ခဲ့သေးသည်။

ဖေဖော်ဝါရီထဲတွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ် သောမတ်စ်အိုဟေး ကင်တားနားလည်း ရောက်လာခဲ့သည်။ သူ့ရုံးမှ ထုတ်ပြန်သော အစီရင်ခံစာက ၂၀၁၀ ရွေးကောက်ပွဲနှင့် စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား များ လွတ်လပ်စွာ သဘောထားလွတ်ပြေခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ စုရုံးခွင့်၊ အသင်းဖွဲ့ခွင့်များအပေါ် စိုးရိမ်ဖွယ်ရာအနေအထားကို မီးမောင်းထိုးပြ သည်။ အခြားကျယ်ပြန့်သော ကိစ္စများဖြစ်သည့် ပြည်တွင်းပဋိပက္ခ၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စများကိုပါ တင်ပြသည်။ အိုဟေးကင်တားနားက လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေသည် စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ ဆိုးရွားနေသေးကြောင်းနှင့် ၂၀၁၀ ပြည်ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မီ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခြေခံလေးရပ်ကို အစိုးရအဖွဲ့က ဖော်ဆောင်ပေးရန် အကြံပြုသွားသည်။ ယင်းတို့မှာ ၂၀၀၈ ခု ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတကာ၏ ဆန္ဒကို ကိုက်ညီလျက် အမျိုးသားဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုမှုကို ပြန်လည်သုံးသပ်သည်။ ယုံကြည်ချက်ကြောင့် အကျဉ်းကျခံနေရသူများကို ဆက်လက်လွှတ်ပေးရန်၊ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူ့သားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာဥပဒေကို လေးစားသော စစ်တပ်အဖြစ် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းရန်၊ လွတ်လပ်၍ ဘက်မလိုက်သော တရားရေးစနစ်ကို ထူထောင်ရန်တို့ဖြစ်သည်။ ယင်းအစီရင်ခံစာအရ အစိုးရအရာရှိများသည် သူ၏အကြံပြုချက်များအပေါ် ယေဘုယျအားဖြင့် လက်ခံပုံရသည်ဟု ဆိုသော်လည်း နှစ်ကုန်ပိုင်းရောက်သည်အထိ မည်သည့်တိုးတက်မှုမျှ မတွေ့ရဟု ဆိုသည်။ ဒီဇင်ဘာထဲတွင် အထူးကိုယ်စားလှယ်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ လာရမည်ဖြစ်သော်လည်း အစိုးရသည် ရက်သတ်မှတ်မပေးသေးဟု သိရသည်။

**အပိုင်း ၆။ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းအပေါ် ကျူးလွန်မှုနှင့် လူကုန်ကူးမှု**

မည်သို့ဆိုစေကာမူ နအဖသည် အမိန့်ဒီကရီအားဖြင့် ဆက်လက်အုပ်စိုးနေပြီး မည်သည့်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံ ဥပဒေ၏ ဘောင်ခတ်မှုကိုမျှ မခံယူသည်သာမက လူမျိုး၊ လိင်၊ ဒုက္ခိတ၊ ဘာသာစကားနှင့် လူမှုဂုဏ်အဆင့်တို့အပေါ် အခြေခံကာ အခြေခံဥပဒေအရသော်လည်းကောင်း၊ ဥပဒေအရ လမ်းညွှန်သည့် ခွဲခြားမှုမပြုရေး လုပ်ထုံးကိုသော်လည်းကောင်း ဂရုမစိုက်ချေ။

**အမျိုးသမီးများ**

အဓမ္မသားမယားပြုကျင့်မှုသည် ဥပဒေကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ အသက် ၁၄ နှစ်အောက် မိန်းကလေးဖြစ်လျှင် သဘောတူသည်ဖြစ်စေ အဓမ္မကျင့်မှု မြောက်၏။ ယင်းအမှုမျိုး၌ မိန်းကလေးသည် အသက် ၁၂ နှစ်နှင့်အထက်ဖြစ်လျှင် အမြင့်ဆုံး အပြစ်ဒဏ်သည် ထောင်ဒဏ် နှစ်နှစ်ဖြစ်ကာ အသက် ၁၂ နှစ်အောက်ဆိုလျှင် ထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ်မှ တစ်သက်တစ်ကျွန်းဖြစ်သည်။ မိမိဇနီးကို အဓမ္မကျင့်မှုသည်မူ ဇနီးသည်က အသက် ၁၄ နှစ်အောက်မဟုတ်လျှင် ရာဇဝတ်မှု မမြောက်ချေ။

အစိုးရက အဓမ္မသားမယားပြုကျင့်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သော စာရင်းဇယားကို မထုတ်ပြန်ချေ။ ယေဘုယျအားဖြင့် မုဒိမ်းမှုကို ရဲက အမှုဖွင့်ပြီး စုံစမ်းစစ်ဆေးလေ့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် လူနည်းစုနေရာများ၌ အစိုးရစစ်တပ်က ကျူးလွန်သော မုဒိမ်းမှုများကို စစ်တပ်က အရေးယူအပြစ်ပေးခြင်းမျိုး နည်းပါးလှသည်။

အိမ်တွင်း၌ စရိုက်ကြမ်းရမ်းကားမှု၊ ဇနီးသည်အပေါ် မတရားပြုကျင့်မှုအပါအဝင်၊ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တို့သည် ပြဿနာအဖြစ် ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ မည်သို့ဆိုစေကာမူ အစိုးရက ထိုသို့သော စာရင်းဇယားကို မပြုစုသဖြင့် သုံးသပ်တိုင်းတာ ရန် ခက်ခဲနေခဲ့သည်။ အိမ်တွင်း၌ စရိုက်ကြမ်းရမ်းကားမှု သို့မဟုတ် ဇနီးအပေါ် မတရားပြုမှုတို့အတွက် အပြစ်ဒဏ်ပေးသည့် ဥပဒေမရှိသော် လည်း တစ်ဖက်သားအပေါ် လက်ရောက်ကျူးလွန်မှုနှင့် နှီးနှွယ်သော ဥပဒေရှိသည်။ အပြစ်ဒဏ်သည် ထောင်ဒဏ်တစ်နှစ်မှ တစ်သက် တစ်ကျွန်းအထိရှိ၏။ ဒဏ်ငွေပူးတွဲပေးနိုင်သည်။ အိမ်တွင်းစရိုက်ကြမ်းရမ်းကားမှုများကို ရဲက ယေဘုယျအားဖြင့် အမှုဖွင့်ရန် ဝန်လေးတတ် သည်။ သို့ရာတွင် အမျိုးသမီးများ အနာဒဏ်ရာရရှိပြီး အမှုဖွင့်ပါမူ များသောအားဖြင့် ရဲကအရေးယူသည်။ ဤသို့သော အမှုအခင်းမျိုးတွင် အမျိုးသားများကို ထောင်ချလေ့မရှိဘဲ ဒဏ်ငွေတပ်ရိုက်ခြင်းမျိုးသာ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်တတ်သည်။ ဝန်ကြီးချုပ်ကတော်က ဥက္ကဋ္ဌတာဝန် ယူထားလေ့ရှိသော အစိုးရကျားကန်ထားသည့် မြန်မာအမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့က ရံဖန်ရံခါ ရဲတပ်ဖွဲ့အပါအဝင် ဒေသအာဏာပိုင်များထံ တင်ပြ၍ အိမ်တွင်းစရိုက်ကြမ်းရမ်းကားမှုကို စုံစမ်းအရေးယူပေးရန် တောင်းဆိုတတ်သည်။ အမျိုးသမီးရေးရာကို စစ်အစိုးရ ခေါင်းဆောင်များ ၏ ဇနီးများက ကြီးစိုးသည်ဖြစ်၍ ရဲတပ်ဖွဲ့ကလည်း ထိုအဖွဲ့၏ တောင်းဆိုမှုကို လိုက်လျောတတ်သည်။

ပြည်တန်ဆာလုပ်ငန်းကို ဥပဒေအရ ဟန့်တားထားပြီး ထောင်ဒဏ်ငါးနှစ်အထိ အပြစ်ဒဏ်သတ်မှတ်သည်။ လက်တွေ့တွင် ပြည်တန်ဆာအများစုမှာ ထောင်ဒဏ်သုံးနှစ် ကျခံရလေ့ရှိပြီး ဆောင်ကြာမြိုင်ပိုင်ရှင်များမှာ ငါးနှစ်အကျခံရလေ့ရှိသည်။ ဖောက်သည်များကိုမူ ပြစ်ဒဏ်ပေးလေ့မရှိချေ။ သူတို့ကို အိပ်ချ်အိုင်ဗီ/အေစ် နှစ်သိမ့်ပညာပေးဆွေးနွေးသည်။ ပြည်တန်ဆာလုပ်ငန်းသည် မြို့ပြတွင် ကြီးထွားလာနေသည်။ အထူးသဖြင့် ရန်ကုန် “ဆင်ခြေပုံး” နှင့် “မြို့သစ်များ” တွင် ဖြစ်သည်။ (ယင်းရပ်ကွက်သူ ရပ်ကွက်သားများမှာ များသောအားဖြင့် မြို့တွင်းမှ အဓမ္မရွှေ့ပြောင်းခံရသူ ဆင်းရဲသားများဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် မြို့လယ်ရှိ အနှိပ်ခန်းများမှာ

ဆောင်ကြားမြိုင်နှစ်ဆအထိ ရှိသည်။ ရဲက လာဘ်ငွေနှင့် ဆက်ကြေးများယူ၍ အဆိုပါဆောင်ကြားမြိုင်များနှင့် အနှိပ်ခန်းများကို မျက်နှာလွှဲ နေကြသည်။

လိင်မှုကိစ္စနှင့်ယှက်ခြင်းကို တားမြစ်ထားပြီး ဒဏ်ငွေသော်လည်းကောင်း၊ ထောင်ဒဏ်တစ်နှစ်အထိသော်လည်းကောင်း ချမှတ်နိုင်သည်။ ဤအမှုမျိုးကို များသောအားဖြင့် တိုင်ကြားလေ့မရှိကြသဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များများစားစား မရှိချေ။

ဇနီးမောင်နှံနှင့် တစ်ဦးချင်းစီသည် ကလေးမည်မျှယူမည်၊ အချိန်မည်မျှခြားယူမည်တို့ကို ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ ယင်းကို ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုမရှိဘဲ လုပ်ဆောင်နိုင်ကြသည်။ သန္ဓေတားခြင်းသတင်းအချက်အလက်က အကန့်အသတ်နှင့်သာ ရရှိသည်။ သန္ဓေတားဆေးအပါအဝင် မီးဖွားခြင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို ပုဂ္ဂလိကဆေးခန်းများတွင် အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ရရှိနိုင်သည်။ အိပ်ပျော်အိုင်ဗီ အပါအဝင် လိင်မှတစ်ဆင့် ကူးစက်သောရောဂါများအတွက် ရောဂါရှာဖွေခြင်းနှင့် ကုသခြင်းများတွင် ယောက်ျားရော မိန်းမပါ တန်းတူအခွင့်အရေး ရှိသည်။

အိမ်ခြေအခြေပစ္စည်းနှင့် အမွေဆက်ခံပိုင်ခွင့်များတွင် အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူအခွင့်အရေး ရရှိသည်။ သို့သော် ဥပဒေကို အစိုးရက သက်ဝင်ကျင့်သုံးခြင်း ရှိမရှိမှာမူ မသဲကွဲချေ။

စစ်ရာထူးများအပါအဝင် ဓလေ့ထုံးစံပမာ အမျိုးသားများကြီးစိုးသော လုပ်ငန်းများ၊ သတ္တုတူးဖော်ရေး၊ သစ်တော၊ လက်သမား၊ အင်္ဂတေနှင့် ရေလုပ်ငန်း သို့ အမျိုးသမီးများ ဝင်ရောက်မလာအောင် ထိထိရောက်ရောက်ပင် တားမြစ်ထားဆဲ ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများသည် ပို၍ဆင်းရဲကြ၏။

လွတ်လပ်သော အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးအစည်းအရုံးဟူ၍ မရှိချေ။ အစိုးရနှင့် နီးနွယ်သော အသင်းအဖွဲ့အချို့ ရှိ၏။ မြန်မာအမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့သည် အစိုးရမဟုတ်သော အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးအစည်းအရုံးများထဲတွင် ဦးဆောင်ဖြစ်၏။ မိခင်နှင့် ကလေးစောင့်ရှောက်ရေး အသင်းသည်လည်း အစိုးရက ထိန်းချုပ်သော အဖွဲ့အစည်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအဖွဲ့က မိခင်များနှင့်ကလေးများကို ကူညီသည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးများလုပ်ငန်းရှင်အသင်းသည် အမျိုးသမီးစီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များအဖွဲ့အစည်း တစ်ခုဖြစ်၏။ လုပ်ငန်းသစ် ထူထောင်လိုသော အမျိုးသမီးများအား ချေးငွေထုတ်ပေးသည်။ အစိုးရ၏ ထိန်းချုပ်မှုမှ လွတ်ကင်းပြီး အစိုးရနှင့် ဆက်ဆံရေး ကောင်းသည့် အမျိုးသမီးလုပ်ငန်းရှင်များအား ကူညီခြင်းကိုလည်း အစိုးရကခွင့်ပြုသည်။

**ကလေးသူငယ်များ**

မြန်မာနိုင်ငံသားဥပဒေအရ မိဘနှစ်ပါးစလုံး နိုင်ငံသားဖြစ်မှ နိုင်ငံသားဖြစ်မည်။ ဥပဒေအရ စတုတ္ထတန်းအောင်သည်အထိ ပညာရေးသည် အခမဲ့ဖြစ်သည့်အပြင် မသင်မနေရဖြစ်၏။ (ခန့်မှန်းခြေ အသက် ၁၀ နှစ်မျှအထိဖြစ်သည်။) သို့တစေ အစိုးရက ပြည်သူ့ပညာရေးအတွက် မဖြစ်စလောက် လျာထားချက်ကိုသာ ချထားပေးဆဲ ဖြစ်သည်။ ကျောင်းတက်ပညာသင်သည် အရေအတွက် ကျဆင်းလာနေသည်။ စီးပွားရေးအကျပ်အတည်းက ပခနာအကျဆုံးဖြစ်၏။

ကလေးများအား မတရားသဖြင့် ဆက်ဆံမှုကို တားမြစ်သည့်ဥပဒေရှိသော်လည်း မခြုံငုံမိသလို အင်အားသုံး ဖော်ဆောင် ခြင်းလည်း မရှိချေ။ ကလေးများအပေါ် မမျှမတဆက်ဆံခြင်းသည် အရေးကြီးသော ပြဿနာမဟုတ်ဟု အစိုးရက သတ်မှတ်နေသည်။ တစ်ဖန် တိကျခိုင်မာသော စာရင်းဇယားလည်း မရှိပြန်ချေ။ နိုင်ငံတကာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့များက ပြဿနာသည် အစိုးရက ပြောနေ သည်ထက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည်ဟု မှတ်ယူကြ၏။

အခကြေးငွေရရန်အတွက် ပြည်တန်ဆာဝင်လုပ်သော ကလေးများမှာ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ တိုက်တွန်းမှုမပါချေ။ ကလေးပြည်တန်ဆာလုပ်ငန်းအတွက် ပြစ်ဒဏ်မှာ ထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ် ဖြစ်သည်။ ဥပဒေက ညစ်ညမ်းရုပ်ပုံများလည်း ပါသည်။ သုံးနှစ်မှ ငါးနှစ်အထိ ထောင်ဒဏ်ချမှတ်နိုင်သည်။ မုဒိမ်းမှုကို ဥပဒေအရ တားမြစ်သည်။ နှစ်နှစ်မှ တစ်သက်တစ်ကျွန်းအထိ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်နိုင်သည်။ ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေးတို့၌ လေ့လာမှုများ၏ မှတ်သားချက်အရ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပြည်တန်ဆာလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင် နေသူ မိန်းကလေးများမှာ ဆယ်ကျော်သက်များ ဖြစ်နေသည်။ ထို့ပြင် ဆောင်ကြားမြိုင်များက ဖောက်သည်များလက်သို့ ဆယ်ကျော်သက် “အပျိုစင်” များကို ကြေးကြီးကြီးဖြင့် ဝန်ဆောင်ပေးနေကြသည်။ ကလေးများနှင့် လိင်ဆက်ဆံရန်လာသည့် ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသည်လုပ်ငန်းနှင့် ပတ်သက်သော တိတိကျကျတားမြစ်ထားသည် ဥပဒေမရှိပါ။ ၁၉၄၉ ခုနှစ် ပြည်တန်ဆာနှိမ်နင်းမှုဥပဒေနှင့် ပြည်တန်ဆာအက်ဥပဒေပုဒ်မ ၁၃ အရ ဖာဆွယ်ခြင်း၊ အလားတူပြုလုပ်ခြင်းတို့ကို တားမြစ်ထားပြီး အရွယ်မရောက်သေးသူနှင့် လိင်ဆက်ဆံခြင်းကိုလည်း တားမြစ်ထားသည်။

ကလေးများ၏ ရပိုင်ခွင့်နှင့်သက်သာချောင်ချိရေးကို ကာကွယ်မှုပေးရေးအတွက် အစိုးရသည် လောက်လောက်လားလား ဘဏ္ဍာအရင်းအမြစ် သတ်မှတ်ပေးထားချေ။ ကလေးများဆိုးကျိုးအလားအလာ ကြီးမားလာနေသည်။ တိုးပွားလာနေသော စီးပွားရေး အခြေအနေများကြောင့် ကျပ်တည်းလာသော မိဘများက ကလေးများကို ကျောင်းထုတ်ပြီး အလုပ်ရုံများ၊ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်များ၌ အလုပ်သွင်းကြသလို တောင်းရမ်းခိုင်းမှုများပင် ရှိနေသည်။ မိဘမဲ့ဂေဟာများသို့ ပို့ကြသည်။ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် အတတ်ပညာမရှိ သလောက်ဖြင့် လမ်းပေါ်တွင်လည်းကောင်း၊ ပုံမှန်မဟုတ်သော ငွေရှာလုပ်ငန်းများတွင်လည်းကောင်း ဝင်လုပ်သူကလေးဦးရေ တိုးသည် ထက် တိုးလာနေကာ ကလေးတို့သည် မူးယစ်ဆေးဝါး၊ ရာဇဝတ်မှုအသေးစား၊ အဖမ်းခံမည့်အလားအလာ၊ လိင်ကုန်ကူးမှု၊ အလုပ်အကိုင် ခေါင်းပုံဖြတ်မှု၊ ခုခံအားကျရောဂါတို့နှင့် ထိတွေ့လာရသည်။

လူကုန်ကူးခြင်း

ကျွန်ုပ်တို့နှင့် လူကုန်ကူးခြင်းကို တားမြစ်သော ဥပဒေရှိ၏။ သို့သော် ကလေးသူငယ်များအပါအဝင် လူကုန်ကူးမှုလုပ်ငန်းသည် အထင်ကရ ပြဿနာအဖြစ် ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ အစိုးရနှင့်စစ်တပ်က အဓမ္မ စေခိုင်းမှုမှာ အကျယ်အပြန့်ဖြစ်နေဆဲ ရှိသည်။ ရှမ်းနှင့် အခြားလူနည်းစု တိုင်းရင်းသားတို့၏ မိန်းမနှင့် ကလေးများကို မြောက်ပိုင်းနယ်စပ်ဖြတ်ကျော်၍ တရုတ်နိုင်ငံ ပြည်နယ်များသို့ ပို့သည်။ ကရင်နှင့် မွန် မိန်းမနှင့် ကလေးများကို တိုင်းပြည်နယ်များသို့ ပို့သည်။ အရွယ်ရောက်သူများရော၊ အရွယ် မရောက်သေးသူများကိုပါ တစ်နေရာရာတွင် အဓမ္မအလုပ်စေခိုင်းရန်အတွက် လူကုန်ကူးကြခြင်းဖြစ်သည်။ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများကို အရှေ့၊ အရှေ့တောင်အာရှနှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းတို့တွင် လိင်မှုအရ ခိုင်းစေရန် အိမ်တွင်းအစေခိုင်းရန်နှင့် စာချုပ်ခံ အလုပ်ကြမ်းများ အတွက် လူကုန်ကူးကြသည်။ ယင်းတို့သည် အန္တရာယ်အမျိုးမျိုး ကြုံကြရသည်။ လူကုန်ကူးသူများ၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖော်ကားခံကြရသလို အာဟာရချို့တဲ့ခြင်း၊ သန့်ရှင်းစွာမနေရခြင်း၊ အဆုတ်ရောဂါနှင့် ခုခံအားကျရောဂါများအပါအဝင် ရောဂါများ စွဲကပ်ခံကြရသည်။

အချို့သော လူကုန်ကူးသူများမှာ တစ်နိုင်တစ်ပိုင်အသေးစားအလွတ်ပွဲစားများဖြစ်ပြီး ကျေးရွာအုပ်စုရှိ အချိတ်အဆက် များမှ တစ်ဆင့် လူကုန်ပွဲစားများဆီသို့ လက်လွှဲပေးသည်။ လူကုန်ကူးသူများသည် အများအားဖြင့် ပြည်ပသားများ ဖြစ်သော်လည်း မြန်မာပွဲစား အချို့က ထိုင်းနှင့်တရုတ်တို့တွင်ပင် အခြေစိုက်ထားကြသည်။

ဒေသခံအစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့တစ်ခု၏ ဩဂုတ်အတွင်း ထုတ်ပြန်ချက်အရ လိင်ပိုင်းအလွဲသုံးစားမှု ၄၀ နှင့် အမျိုးသမီးနှင့် ကလေးငယ် ၇၁ ဦးကို လူကုန်ကူးမှုအကြောင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ တခြားမြို့ကြီးများ၊ နိုင်ငံများတွင် အမျိုးသမီးများ အလုပ်ကောင်းကောင်းရမည်။ လူနေမှုအဆင့်အတန်း ပိုမြင့်လာမည်ဟု လူကုန်ကူးသူများက ကတိပေးတတ်ကြသည်။ အဆုံးတွင် အမျိုးသမီးများသည် လိင်လုပ်သားများအဖြစ် တွန်းပို့ခံရသည်။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ စက်ရုံများတွင် ရောင်းစားခံကြရသည်။ အတင်းလက်ထပ် ခံရပြီး ကလေးမီးဖွားကြရသည်။ ဤအဖြစ်များသည် ထိုင်းနှင့် နယ်ခြားတစ်လျှောက် တောင်ပိုင်းတွင် အဓိကဖြစ်ပွားသည်။

ပြည်တွင်းလူကုန်ကူးမှု အထောက်အထားများလည်း ရှိသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ဆင်းရဲသောကျေးလက်နေရာများနှင့် မြို့ပြနေရာများဖြစ်ပြီး ပြည်တန်ဆာလုပ်ငန်း၊ စန်းထသောနေရာများ (ကုန်တင်ကားလမ်းကြောင်း၊ သတ္တုတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်း၊ ဧရိယာ၊ စစ်စခန်း၊ စက်မှုလုပ်ငန်းဧရိယာ) များသို့သာမက တရုတ်နှင့် ထိုင်းနယ်စပ်အနီးသို့ ရောက်ကြရသည်။

အဓမ္မလုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုနှင့် ကလေးစစ်သားများအဖြစ် အတင်းအကျပ်သွတ်သွင်းမှုများတွင် စစ်ဘက်နှင့် အရပ်ဘက်ဝန်ထမ်းများ တိုက်ရိုက်ပါဝင်ပတ်သက်လျက် ရှိနေဆဲဖြစ်ပြီး ကလေးစစ်သားအမှုကိစ္စများမှာ နှစ်စဉ်တိုးနေသည်။ အရပ်သား အလုပ်သမားနှင့် ယူနီဖောင်းဝတ်တပ်သားများအဖြစ် ကလေးငယ်ထောင်ချီ၍ စစ်တပ်က အတင်းအကျပ် သွတ်သွင်းနေသည်။ စစ်တပ်ထဲ အတင်းအဓမ္မသွတ်သွင်းခံရမည့် အန္တရာယ်မှာ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းအားလုံးမှာ ရှိနေသည်။ တချို့ကလေးများမှာ စစ်ထဲမဝင်ပါက ထောင်ကျမည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခံကြရသည်။ ကျေးလက်များတွင် ဆင်းရဲသောရွာသားများသည် အာဏာပိုင်များက အခွန်စည်းကြပ်သည့် အလား လုပ်အားပေးကြရသည်။ ကလေးစစ်သားစုဆောင်းသူ ရပ်တန့်သွားရန် လိုအပ်ကြောင်း သဘောပေါက်စေရန် အိုင်အယ်လ်အို အဖွဲ့ဝန်ထမ်းများက စစ်တပ်နှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံ၍ အစည်းအဝေးများ၊ လေ့ကျင့်ပညာပေးမှုများ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ စစ်တပ်တွင်း ရာထူးအဆင့်ဆင့်တွင် ဤကိစ္စကို ပိုပြီးသတိထားလာကြကြောင်း အိုင်အယ်လ်အို အစီရင်ခံစာက ဆိုသည်။

အမျိုးသမီးနှင့် လူမမည်တို့အား လူကုန်ကူးမှုအတွက် အပြစ်ဒဏ်သည် ၁၀ နှစ်မှ တစ်သက်တစ်ကျွန်းဖြစ်သည်။ အမျိုးသားအား လူကုန်ကူးလျှင် ငါးနှစ်မှ ၁၀ နှစ်အထိဖြစ်သည်။ လူကုန်ကူးမှု မမြောက်သော လိမ်လည်မှုမျိုးအတွက် ထောင်ဒဏ် သုံးနှစ်မှ ခုနစ်နှစ်ဖြစ်၏။ ဂိုဏ်းဖွဲ့ရာဇဝတ်အုပ်စုနှင့် ပူးပေါင်းလူကုန်ကူးလျှင် ၁၀ နှစ်မှ တစ်သက်တစ်ကျွန်းဖြစ်၏။ လူကုန်ကူးစဉ် ရာဇဝတ်မှုကြီးဖြစ်လာပါက ၁၀ နှစ်မှ တစ်သက်တစ်ကျွန်းသာမက သေဒဏ်ပင်ကျနိုင်သည်။ လူကုန်ကူးမှုနှင့် နီးနွယ်သော လာဘ်စားမှု အတွက် အစိုးရဝန်ထမ်းများကို သုံးနှစ်မှ ခုနစ်နှစ်အထိ ထောင်ဒဏ်ပေးနိုင်သည်။ ထောင်ဒဏ်အပြစ်ဒဏ်နှင့်အတူ ငွေဒဏ်များလည်း ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။

လူကုန်ကူးမှုတိုက်ဖျက်ရေး၌ အောင်မြင်မှုအကန့်အသတ်နှင့်သာ ရှိသည်။ အာဏာပိုင်များက နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် လူကုန်ကူးမှုအား ကြိုတင်ဟန့်တားရေးသည် အရေးကြီးကြောင်း သိကြသည့်အပြင် လူကုန်ကူးသူများကို အရေးယူရမည်ဖြစ်ကြောင်း သိကြ သည်။ အတိတ်တုန်းက လူမှောင်ခိုပို့ခြင်းနှင့် လူကုန်ကူးခြင်းကို ရောထွေးပစ်တတ်သည်။ ရဲအဆက်အသွယ်များသည် လူမှောင်ခို ကူးခြင်းနှင့် တရားမဝင်ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ခြင်းတို့ကြား ခြားနားချက်ကို ပိုပြီးနက်နက်နဲနဲ နားလည်ကြောင်း ပြသလာသည်။ ထို့ပြင် ပြည်တွင်း လူကုန်ကူးခြင်းနှင့် အဓမ္မအလုပ်ကြမ်းခိုင်းစေခြင်းကိုလည်း အရေးမယူ လစ်လျူရှုထားသည်။

ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက လူကုန်ကူးမှုတွင်ပါဝင်ပတ်သက်နေသော အစိုးရအရာရှိ မရှိဟု ပြောနေသည်။ သို့တစေ ဒေသခံအရာရှိများ၏ အကူအညီကင်းမဲ့သည့် ကျယ်ပြန့်လှသည်။ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့များက လူကုန်ကူးမှု၌ အရာရှိ အချို့လည်း ကြိုရာပါဖြစ်ကြသည်ဟု တင်ပြသည်။ သို့သော် ဒေသငယ်အဆင့်တွင် ဒေသတာဝန်ခံများက မျက်စိမှိတ်ထားပုံ ရှိသော်ငြား ဗဟိုအစိုးရအဖွဲ့ဝင်များပါလာလျှင်တော့ တစ်မျိုးဖြစ်သည်။ ကလေးများကို တပ်ထဲသွတ်သွင်းမှုတွင် စစ်ဘက်က ပါဝင်ပတ်သက်မှုအတွက် မမျှော်လင့်သော အရေးယူမှုရှိခဲ့သည်။ ကြည်းတပ် ဗိုလ်ကြီးတစ်ဦးကို ကလေးစစ်သား သွတ်သွင်းမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့မှုအတွက် အရပ်ဘက်

အကျဉ်းထောင်တစ်ခုတွင် ထောင်ဒဏ်တစ်နှစ်ချမှတ်ခဲ့သည်။ စာရင်းဝင် စစ်သားနှစ်ယောက်ကို စစ်အကျဉ်းထောင်တွင် ထိုထက်လျော့သော ပြစ်ဒဏ်ဖြင့် အကျဉ်းချခဲ့သည်။ အတိတ်က ပြစ်မှုကျူးလွန်ခဲ့သည့် မှတ်တမ်းရှိသော တပ်ကြပ်နှစ်ဦးကို ပြင်းထန်စွာ သတိပေးခဲ့သည်။

လူကုန်ကူးခံရမှုမှ လွတ်မြောက်လာသူ မိန်းမသားများအတွက် ရိပ်သာတစ်ခုနှင့် ဝမ်းကျောင်းပညာသင်ပေးသော ဗဟိုဌာန လေးဌာနရှိသည်။ ယောက်ျားများကိုမူ သင်တန်းဌာန၌သာ ယာယီနေရာချထားသည်။ လူကုန်ကူးခံ သားကောင်များကို ထိုဌာနများ၌ တစ်လတာမျှသာထားသည်ဟု အစိုးရက စွဲကိုင်ပြောဆိုသည်။ စင်စစ်တွင် သားကောင်များအား ကာကွယ်ပေးသော နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ပင် ထိုသူများကို ပိတ်လှောင်ထားသည့်သဘော ဖြစ်နေသည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ်နှင့် လူမှုဖူလုံရေးဦးစီးဌာနတို့က လူကုန်ကူးခံသားကောင်များအား ဝမ်းကျောင်းပညာသင်ပေးခြင်းနှင့် စာနာဆွေးနွေးမှုကို မဖြစ်မနေ ဆောင်ရွက်ပေးပြီးမှ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့သို့ဖြစ်စေ၊ ဇာတိနေရပ်သို့ ဖြစ်စေ ပို့ပေးသည်။ သို့သော် ထိုလုပ်ငန်းအတွက် အစိုးရက ချပေးသော ရန်ပုံငွေသည် အကန့်အသတ်ဖြင့် ဖြစ်၏။

လူကုန်ကူးလမ်းဟု သိထားသောနေရာ ၂၂ နေရာတွင် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက နှိမ်နင်းရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များ ချထား သည်။ အစိုးရမဟုတ်သောနိုင်ငံတကာအဖွဲ့များထံမှ အကူအညီကို ရယူ၍ အစိုးရသည် သင်တန်းများနှင့် အကြံဉာဏ်ပေး အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲများ စီစဉ်ပေးကာ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်း အဆင့်တို့၌ လူကုန်ကူးမှုဆိုင်ရာ လက်ကမ်းစာစောင်နှင့် ပညာပေးစာစောင်များ ဖြန့်ချိသည့် အပြင် ရုပ်သံနှင့် ရေဒီယိုတို့မှ ကြေညာပေးမှုမျိုးကို ဆောင်ရွက်ပေးသည်။

လူကုန်ကူးမှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအေဂျင်စီကွန်ရက် စီမံချက်နှင့် အစိုးရသည် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရင်း အမျိုးသား အဆင့်၊ တိုင်းနှင့်ပြည်နယ်အဆင့်နှင့် ယင်းတို့အောက်အဆင့်မှ အာဏာပိုင်များအတွက် ပညာဖလှယ်ဆွေးနွေးပွဲများ၊ ကမကထပြုခြင်းနှင့် အာရှဒေသ လူကုန်ကူးမှုဆိုင်ရာ စီမံချက်ဆီမှ သင်တန်းများ စီစဉ်ပို့ချစေခြင်းကို ဆောင်ရွက်ပေးသည်။

လူကုန်ကူးမှု တိုက်ဖျက်ရေး အမျိုးသားအဆင့်လုပ်ငန်းစီမံကိန်းကို အစိုးရက ဆက်လက်အတည်ပြုထားသည်။ ၂၀၀၇ မှ ၂၀၁၁ ခုနှစ်အတွင်း ငါးနှစ်စီမံကိန်း၌ အစိုးရ၏ ဦးစားပေးလုပ်ငန်းများကို ချပြသည်။ အကြီးတန်းရဲအရာရှိ တစ်ဦးက ထိုဦးစားပေးများတွင် သင်တန်းများ၊ လူကုန်ကူးခံရသူများအား ပံ့ပိုးမှုဖြင့်တင်ရေး၊ ပြည်သူများသိလာအောင်ပညာပေးရေး၊ အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံ များနှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှု အရှိန်မြှင့်ရေးများ ပါဝင်ကြောင်း ပြောပြသည်။

လူကုန်ကူးမှုဆိုင်ရာ နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာကို [www.state.gov/g/tip](http://www.state.gov/g/tip) တွင် ဖတ်ရှုနိုင်သည်။

**မသန်မစွမ်းပုဂ္ဂိုလ်များ**

ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုအတွက် တရားဥပဒေရှေ့နောက်တွင်ဖြစ်စေ၊ ယေဘုယျကာကွယ်ပေးမှုဖြစ်စေ တန်းတူရည်တူ ဆက်ဆံရေးအတွက် ဥပဒေမရှိချေ။ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေအောက်တွင် နိုင်ငံသားအားလုံး ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုတို့အတွက် တန်းတူအခွင့်အရေးရှိသည်။ အလုပ်ခန့်ထားရာတွင် မသန်မစွမ်းပုဂ္ဂိုလ်များကို အလုပ်အကိုင်၊ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး သို့မဟုတ် အခြားနိုင်ငံ တာဝန်များ ပေးအပ်ခြင်းတို့တွင်လည်း အစိုးရက သက်သက်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမျိုး မလုပ်ပေ။ သို့ရာတွင် မသန်မစွမ်းပုဂ္ဂိုလ်များအား ကူညီရေး၌ အခြားတရားဝင် အရင်းအမြစ် မရှိသလောက် ဖြစ်သည်။ အဆောက်အအုံများသို့ ဝင်ထွက်နိုင်ရေး၊ လူထုပို့ဆောင်ရေးယာဉ်များသို့ တက်/ဆင်းနိုင်ရေး၊ အခြားအစိုးရဝန်ဆောင်မှုများသို့ လက်လှမ်းမီရေးတို့အတွက် ဥပဒေသော်လည်းကောင်း၊ လုပ်ထုံးသော်လည်းကောင်း မရှိချေ။

မသန်မစွမ်းဖြစ်သူ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအတွက် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက တာဝန်ယူရပြီး ဝမ်းကျောင်းရေးပညာ သင်တန်းအတွက် လူမှုဖူလုံရေးဝန်ကြီးဌာနက တာဝန်ယူရသည်။ အစိုးရက ထူထောင်လည်ပတ်ပေးသော မျက်မမြင်များအတွက် ကျောင်းသုံးကျောင်း၊ နားမကြားသူများအတွက် ကျောင်းနှစ်ကျောင်း၊ သက်ကြီးမသန်မစွမ်းများ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးဌာန နှစ်ခုနှင့် ကလေးမသန်မစွမ်းသူများအတွက် ဌာနနှစ်ခုရှိသည်။ မည်သို့ဆိုစေကာမူ ထိုကျောင်းများနှင့် ဌာနများအတွက် ရန်ပုံငွေသည် မလောက်ငံချေ။

မသန်မစွမ်းစစ်ပြန်စစ်မှုထမ်းဟောင်းများသည်မူ ဦးစားပေးစနစ်ဖြင့် စစ်ရာထူးလစာနှင့် မကွာသော အရပ်ဘက် ရာထူး ကို ရရှိကြသည်။ မူအားဖြင့်ဆိုလျှင် အရပ်သားဝန်ထမ်း မသန်မစွမ်းပုဂ္ဂိုလ်ဆိုလျှင် ယာယီချို့ယွင်းမှုအတွက် တစ်နှစ်တာကာလ အထိ လစာ၏ သုံးပုံနှစ်ပုံကို ခံစားနေခွင့် ရရှိပြီး အမြဲတမ်းဒုက္ခိတဆိုလျှင် အကောက်ခွန်ကင်းလွတ်သော ထောက်ပံ့ကြေးရရှိသည်။ မည်သို့ဆိုစေ ပုဂ္ဂလိက အလုပ်သမားများအတွက်မူ အစိုးရက မသန်မစွမ်းကိစ္စ၌ ကာကွယ်ပေးထားချေ။

**နိုင်ငံသား၊ လူမျိုးနွယ်နှင့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ**

တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုဦးရေ၏ ခန့်မှန်းခြေ ၃၀ နှင့် ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး လူမျိုးစုများပြည်နယ် ခုနစ်ခုက နိုင်ငံပိုင် နယ်ပယ်၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ရှိသည်။ လူနည်းစုများအပေါ် အစိုးရကလေ့၊ လူ့အသိုက်အဝန်းကပါ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရှိနေသည်။ အစိုးရစစ်တပ်နှင့် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုများကြား တင်းမာမှုများက မြင့်တက်နေဆဲဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများ ပိုင်နက်များနှင့် မြို့ရွာများ၊ အဝေးပြေးလမ်းများကို စစ်တပ်က သိမ်းပိုက်ထိန်းချုပ်ထားသည်။ ကျူးလွန်မှုများ၌ အသေသတ်ပစ်ခြင်းများ၊ ရိုက်နှက်ခြင်းများ၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းများ၊ အဓမ္မခိုင်းစေမှုများ၊ အဓမ္မနေရာချထားခြင်းများနှင့် တိုင်းရင်းသားများကို အစိုးရစစ်သားများက

မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းများ ပါဝင်သည်။ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ တချို့ကလည်း အလားတူ ကျူးလွန်မှုများရှိသော်လည်း အစိုးရ စစ်တပ်နှင့် ယှဉ်လျှင် လွန်စွာနည်းပါးသည်။ (အခန်း ၁၊ (ဆ) ရှု)

ရခိုင်ပြည်နယ်သို့ ပြန်ဝင်လာခွင့်ရသော ရိုဟင်ဂျာ မူဆလင်များသည်လည်း သူတို့၏ လူမျိုးစုကိစ္စကြောင့် ခွဲခြားဆက်ဆံ ခံကြရသည်။ ပြန်ဝင်လာသူများသည် ခရီးသွားလာရေး၊ စီးပွားရှာရေး၊ ပညာသင်ကြားရေးနှင့် မွေးဖွားခြင်း၊ သေဆုံးခြင်း၊ ထိမ်းမြားခြင်း တို့တွင် မှတ်ပုံတင်ကိစ္စ၌ နက်ရှိုင်းစွာ ခွဲခြားဆက်ဆံခံကြရသည်။ (အခန်း ၂၊ (ဃ) ရှု)

မိမိတို့နေအိမ်နှင့် အရပ်ထဲ၌ လူမျိုးစုများသည် သူတို့၏ လူမျိုးစုစကားကိုသာ သုံးစွဲကြမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် နိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံး၌ ဗမာစကားနှင့် စာသည် အများသုံးဖြစ်နေပြီး ပညာပို့ချရာတွင်လည်း မြန်မာဘာသာကိုသာ မလွဲမသွေအသုံးပြုလျက် ဒေသခံဘာသာစကားဖြင့် ပညာပို့ချခြင်းကို ခွင့်မပြုချေ။ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစု ဒေသများတွင်ပင် မူလတန်းနှင့် အလယ်တန်းတို့၌ တိုင်းရင်းသားစကားဖြင့် စာသင်ခြင်းကို အားမပေးချေ။ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုတို့၏ ဘာသာဖြင့်ရေးသားသော ပုံနှိပ်စာအုပ် အလွန်နည်းပါးသည်။

တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုနေရာများတွင် အစိုးရက ဗမာမျိုးနွယ်များကို ဆက်လက်နေရာချထားပေးလျက်ရှိသည်။ မီဒီယာသတင်းများအရ ယခုနှစ်အတွင်း ရခိုင်ပြည်နယ် မောင်တောမြို့နယ်၌ ခန့်မှန်းခြေ ဗမာမျိုးနွယ် ၃၀၀ ခန့်ကို အစိုးရက ပြန်လည်နေရာချထားပေးခဲ့သည်။ လူအများအား မြေယာ၊ အိုးအိမ်နှင့် အစားအသောက်များကို အစိုးရက ခြောက်လစာပံ့ပိုးပေးခဲ့သည်။

စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် တိုင်းရင်းသားကျေးရွာများကို ရွှေ့ပြောင်းပစ်ခဲ့ကြောင်း သတင်းအများအပြား ရရှိခဲ့သည်။ ရှမ်းပြည်နယ်တွင် သံရိုင်းသတ္တုတွင်း စီမံကိန်းအတွက် အိမ်ခြေ ၇၀၀၀ ကျော်ကို ရွှေ့ပြောင်းပစ်ခဲ့ကြောင်း ပအိုဝ်လူငယ်အဖွဲ့က ပြောသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ကျေးရွာခြောက်ရွာကို ပြန်လည်နေရာချထားပေးခဲ့ကြောင်း ရခိုင်ကျောင်းသားများနှင့် လူငယ်ကွန်ဂရက်က ပြောဆိုသည်။ ဖြစ်ရပ်တစ်ခုစီတွင် ဒေသခံရွာသားများက သူတို့ကို လုံလုံလောက်လောက် ကြိုတင်အသိပေးခြင်းမရှိသလို လျော်ကြေးပေး ခြင်းမျိုးလည်း မရှိကြောင်း ပြောကြသည်။ ရန်ကုန်အခြေစိုက် ယူဇနာကြံ့ခင်းအတွက် ဟူကောင်းတောင်ကြားတွင်လည်း ဗမာမျိုးနွယ် ၄၀၀၀၀ ကို နေရာချထားပေးခဲ့ကြောင်း ကချင်ရွာသားများက ပြောသည်။

**အခြားသော လူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်မှုများနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ၊ လိင်နှင့် ကျား/မပေါ် အခြေခံ၍ အကြမ်းဖက်ခြင်းများ**

“လိင်မူဆိုင်ရာ ပုံမှန်မဟုတ်သော စရိုက်” အတွက် ကိုဥပဒေ သီးသန့်ရှိ၍ လူအများရှေ့၌ မဖွယ်မရာဆွဲဆောင်သော မိန်းမလျှာနှင့် ယောက်ျားလျှာတို့အား တပ်သော စွဲချက်ဖြစ်သည်။ အမြင့်ဆုံး ပြစ်ဒဏ်မှာ ထောင်ဒဏ် နှစ် ၂၀ နှင့် ဒဏ်ငွေဖြစ်သည်။ ကိုဥပဒေအောက်တွင် “သဘာဝမကျသော ကျူးလွန်မှု” အပေါ် ယောက်ျားရော မိန်းမပါ တန်းတူ အကျုံးဝင်သည်။ မည်သို့ဆိုစေ လိင်တူဆက်ဆံသူများသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း ဓလေ့ထုံးစံအချို့အရ အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိ အကာအကွယ် ရကြသည်။

အလုပ်ခွင်တွင် ကျား/မခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမျိုး တရားဝင်ဖြစ်စေ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းအရဖြစ်စေ မရှိပါ။

**အပိုင်း ၇။ လုပ်သားများရပိုင်ခွင့်**

**(က) အသင်းအဖွဲ့ထူထောင်ပိုင်ခွင့်**

အစိုးရ၏ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် အလုပ်သမားများသည် လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ သမဂ္ဂများ ဖွဲ့စည်းပိုင်ခွင့်ကို ဥပဒေက ပေးထားသည်။ မည်သို့ဆိုစေကာမူ လွတ်လပ်သော အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ နိုင်ငံထဲ၌ မဖြစ်ထွန်းချေ။ ပြည်ပမှလာရောက် အခြေစိုက်သည့် သမဂ္ဂဖြစ်စေ၊ ပြည်တွင်းသီးသန့်အလုပ်သမားသမဂ္ဂဖြစ်စေ ခွင့်မပြုချေ။ သမဂ္ဂအသင်းဝင်ခွင့်လည်း လူပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ခွင့်မပြုချေ။

အစိုးရသည် ၂၀၀၆ ခုနှစ်က ပြဋ္ဌာန်းသော စီရင်ထုံးဖြစ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ် (အက်ဖ်တီယူဘီ) နှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုမြောက်သည်ဟူ၍ ဆက်လက်စွဲကိုင်ထားဆဲ ဖြစ်သည်။ ၎င်းအဖွဲ့အား “အကြမ်းဖက် အဖွဲ့” ဟု သတ်မှတ်ထားသည်။

အတိတ်က နိုင်ငံခြားသင်္ဘောပေါ်၌ လုပ်ကိုင်ကြသော မြန်မာသင်္ဘောသားများသည် အစိုးရ၏ “သင်္ဘောသားများ အလုပ်ခန့်ထားရေးထိန်းချုပ်မှုဌာနခွဲ” က ဆက်သွယ်အလုပ်ခန့်ထားပေးခြင်း ဖြစ်သော်လည်း အက်ဖ်တီယူဘီနှင့်ဆက်သွယ်ခွင့် မရှိချေ။ ယင်းသမဂ္ဂသည် မြန်မာနိုင်ငံ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်၏အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သလို “နိုင်ငံတကာ ပို့ဆောင်ရေးလုပ်သားများအဖွဲ့ချုပ်” ၏ အစိတ်အပိုင်းလည်း ဖြစ်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ပြည်ပရောက် သင်္ဘောသားများအား အစိုးရက မှတ်တမ်းပြုစုထားပေးရန် ငြင်းဆန်သောကြောင့် ထိုသို့သော သင်္ဘောသားများအဖို့ အလုပ်အကိုင် ရှာဖွေရေး၌ အလွန်ခက်ခဲကြရသည်။

အက်ဖ်တီယူဘီ ဗဟိုအလုပ်အမှုဆောင် ကော်မတီဝင်များ ဖြစ်ကြသော မျိုးအောင်သန်း၊ ဦးအောင်သိန်း၊ ခင်မောင်ဝင်း၊ မခင်မာမိုး၊ မသိန်းသိန်းအေး၊ ဦးအောင်မိုးတင်ဦး၊ ကြည်သိန်း၊ ချောစုလှိုင်၊ ဦးတင်လှနှင့် ပဲခူးအပိုင်မှ အက်ဖ်တီယူဘီစည်းရုံးရေးမှူး ၁၀ ဦး အပါအဝင် အက်ဖ်တီယူဘီခေါင်းဆောင်အဖွဲ့ဝင်များနှင့် အလုပ်သမားလှုပ်ရှားသူများသည် ဆက်လက်ပြီး နှစ်ရှည်အောင် ဒဏ်များ ချမှတ်ခံနေကြရသည်။

အလုပ်သမားတက်ကြွလှုပ်ရှားသူ ခြောက်ဦးဖြစ်သည် သူရိန်အောင်၊ ကျော်ကျော်၊ ဝေလင်း (ဝေအောင်)၊ ညီညီဇော်၊ ကျော်ဝင်း (ဝဏ္ဏ) နှင့် မျိုးမင်းတို့ကို ၂၀၀၇ ခုနှစ် မေတွင် အလုပ်သမားအခွင့်အရေး စာတမ်းဖတ်ပွဲနှင့် ချိတ်ဆက်ပြီး ဖမ်းဆီးကာ ၂၀၀၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာတွင် ထောင်ဒဏ် နှစ် ၂၀ မှ ၂၆ နှစ် အသီးသီးချမှတ်ခံခဲ့ကြရသည်။ ယခုတိုင် အကျဉ်းထောင်ထဲမှာ ရှိနေကြဆဲဖြစ်သည်။ အလုပ်သမားအရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူ ကံမြင့်နှင့် ညွန့်ဝင်းတို့ကို ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ဖမ်းဆီးပြီး ပြည်ပြေးအုပ်စုများနှင့် ဆက်သွယ်ခြင်း၊ နိုင်ငံတော်ကို အကြည်ညိုပျက်စေခြင်း အပါအဝင်စွဲချက်အများအပြားဖြင့် ရုံးတင်တရားစွဲဆိုကာ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာတွင် ၁၁ နှစ်ခွဲနှင့် ၁၀ နှစ် ထောင်ဒဏ်များ အသီးသီးချမှတ်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်ထဲတွင် ဖမ်းဆီးခံခဲ့ရသော ခင်မောင်ချို၏ အခြေအနေကိုမူ မသိရသေးပါ။

အလုပ်သမားသပိတ်များကို ဥပဒေအရ ပိတ်ပင်ထားသည်။ သို့သော် ၂၀၀၈ ခုနှစ်နှင့်မတူဘဲ ဆန္ဒပြမှုသတင်းများ ယခုနှစ်အတွင်း မရရှိခဲ့ချေ။

**(ခ) စည်းရုံးပိုင်ခွင့်နှင့် အစုအဝေးဖြင့် အရေးဆိုခွင့်**

ယေဘုယျအားဖြင့် အစိုးရက အလုပ်သမားများအား စည်းရုံးခွင့်နှင့် အစုအဝေးဖြင့် အရေးဆိုပိုင်ခွင့်ကို မပေးချေ။ သို့သော် နှစ်နာမူများကို ဖြေရှင်းပေးရန် အစိုးရက သတ်မှတ်နေရာချထားသည့် စက်မှုဇုန်အချို့တွင် အလုပ်သမားကြီးကြပ်ရေး ကော်မတီများ ဖွဲ့ပေးထားသည်။ အငြင်းအခုံတစ်ခုကို စက်ရုံအဆင့်၌ ပြေလည်မှုမရနိုင်လျှင် မြို့နယ်မှူးက သဘာပတိအဖြစ် ထိုင်သည့် မြို့နယ်ကော်မတီသို့ တင်၏။ မြို့နယ်ကော်မတီက ညှိနှိုင်းနည်းဖြင့် ပြေလည်အောင် အားထုတ်သည်။ လိုအပ်ပါက ခုံသမားခံဖြင့် ဆုံးဖြတ်သည်။ ထိုအငြင်းအခုံကို ကော်မတီက ညှိနှိုင်းနေခိုက်တွင် အလုပ်သမားများက ပုံမှန်အလုပ်ခွင် ဝင်နေကြရပြီး သပိတ်မှောက် ဆန္ဒပြခြင်းမျိုးကို ပိတ်ပင်ထားသည်။

ပြည်ပပို့ကုန်ကို စီစဉ်ကိုင်တွယ်သော ဇုန်ဟူ၍ သီးသန့်မထားချေ။ သို့ရာတွင် စစ်ဘက်မှပိုင်ဆိုင်သော အထူးစက်မှု ဇုန်များ ရှိသည်။ အလုပ်သမားဥပဒေသည် စက်မှုဇုန်အားလုံးနှင့် ထုတ်ကုန်လုပ်ငန်းမှန်သမျှအပေါ် လွှမ်းခြုံရမည်ဟု ဆိုသော်လည်း တစိုက်မတ်မတ် ကျင့်သုံးခြင်းမပြုချေ။

**(ဂ) အဓမ္မ သို့မဟုတ် မလုပ်မနေရ အလုပ်ကြမ်းခိုင်းစေခြင်းကို တားမြစ်မှု**

နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ ၂၀၀၄ ခုနှစ် အမိန့်နှင့် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန အမိန့်အမှတ် ၁/၉၉ တို့က အဓမ္မ သို့မဟုတ် မလုပ်မနေရ အလုပ်ကြမ်း ခိုင်းစေခြင်းကို (ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်ကျခံနေရသူမှတစ်ပါး) ပိတ်ပင်ထားသည်။ အခြားသူများကို အဓမ္မစေခိုင်းသူများအား အပြစ်ပေးရန် ဥပဒေက ပြဌာန်းထားသည်။ သို့ရာတွင် အစိုးရနှင့် စစ်တပ်က အဓမ္မ သို့မဟုတ် မလုပ်မနေရ အလုပ်ကြမ်းခိုင်းစေခြင်းမှာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်နှင့် အဓိကကျသော ပြဿနာအဖြစ် ဆက်ရှိနေသည်။ အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုအုပ်စုများပေါ်တွင် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတစ်ဝန်း လမ်းဖောက်ခြင်း၊ ဆောက်လုပ်ရေးနှင့် တခြားပြုပြင်ရေး စီမံကိန်းများတွင် အစိုးရက နိုင်ငံသားများကို ပုံမှန်အလုပ်ခိုင်းစေကြောင်း နိုင်ငံတကာ လေ့လာဆန်းစစ်သူများက အတည်ပြုခဲ့ကြသည်။ စစ်တပ်ပိုင်း စက်မှုဇုန်များတွင်လည်း နိုင်ငံသားများ အဓမ္မစေခိုင်းခံကြရသည်။ ယခုနှစ်အတွင်း အိုင်အယ်လ်အို အစီရင်ခံစာ၌ ပြည်တွင်း ကလေးလူကုန်ကူးပြီး ဥယျာဉ်စိုက်ခင်းတွင် အဓမ္မစေခိုင်းမှုတစ်ခုအကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ အသက် ၁၃ နှစ်မှ ၁၅ နှစ်ရှိ ကလေး ၁၀၀ ကို အဓမ္မအလုပ်စေခိုင်းပြီး ညဘက်တွင် တန်းလျားတစ်ခုထဲ၌ ပိတ်လှောင်ထားသည်ဟု ဆိုသည်။ လာရောက်တိုင်တန်းသော ကလေးငယ်မှာ ရန်ကုန်တိုင်းမှနေ၍ စိုက်ခင်းနေရာဆီသို့ ခေါ်ဆောင်သွားခြင်းခံခဲ့ရသည်။

ချင်းပြည်နယ်တွင် နအဖက ရွာသားများကို အဓမ္မတောထဲသစ်ခုတ်ခိုင်းခြင်း၊ စစ်စခန်းများပြင်ဆင်ခိုင်းခြင်း၊ ဆောက်လုပ်ခိုင်းခြင်း၊ စစ်တပ်ရိက္ခာခွဲတမ်းများနှင့် အထောက်အပံ့ပစ္စည်းများကို သယ်ခိုင်းခြင်း၊ စခန်းများဝန်းကျင် ခြံစည်းရိုးများ ဖြိုခိုင်းခြင်းများ လုပ်ခဲ့ကြောင်း ချင်းလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့က အစီရင်ခံသည်။ စနေ၊ တနင်္ဂနွေနှင့် ကျောင်းပိတ်ရက်များတွင် ကျောင်းသားများ ကို အစိုးရစစ်တပ်က အဓမ္မအလုပ်စေခိုင်းသည်ဟုလည်း စွပ်စွဲကြသည်။

တိုင်းရင်းသား သို့မဟုတ် ဘာသာခြားလူနည်းစုနေရာများတွင် စစ်အခြေစိုက်စခန်း တည်ဆောက်ရေးနှင့် စစ်ဆင်ရေး များ၌ အဓမ္မခိုင်းစေနေမှုသည် ဆိုးဆိုးရွားရွားဆက်ဖြစ်နေသည်။ ကရင်လူ့အခွင့်အရေး အုပ်စုကဲ့သို့ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့များအဆိုအရ ရွာသားများသည် စစ်စခန်းကျောထောက်နောက်ခံများ ဆောက်ပေးရခြင်း၊ ပြင်ပေးရခြင်းတို့အပြင် ကင်းစောင့်ပေးကြရသည်။ အဆိုပါ အဖွဲ့ကပင် ရွာသားများသည် စစ်စခန်းဆောက်ရန်၊ ပြင်ရန်အတွက် သစ်ကို ကိုယ့်စရိတ်ဖြင့်ကိုယ် ကျခံယူဆောင်လာကြရကြောင်း ပြောသည်။

ယခုနှစ်အတွင်း ပဲခူးတိုင်း၊ ကရင်နှင့်ကယားပြည်နယ်တို့၌ ကရင်ရွာများအပေါ် စစ်ဆင်ရေးလုပ်ရာတွင် ကရင် ရွာသားများကိုပင် ပေါ်တာထမ်းခိုင်းကြကြောင်း ကရင်လူ့အခွင့်အရေး အုပ်စုက သတင်းပေးသည်။

နိုင်ငံအဝန်း ကျေးရွာများတွင် ပရောဂျက်ငယ်များအတွက် အဓမ္မလုပ်အားခိုင်းစေမှုများ ဆက်ရှိနေသည်။ လက်ရှိ အရပ်ဘက် ကျောထောက်နောက်ခံ၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် ရေပေးသွင်းရေးတို့အပါအဝင် လုပ်ငန်းဆောင်တာများ နိုင်ငံအဝန်း ဆက်လက် တည်ရှိနေရေးအတွက် အာဏာပိုင်များက အဓမ္မအလုပ်ခိုင်းစေခြင်းကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည်။ ကျောထောက်နောက်ခံ ပရောဂျက်များအတွက် အိမ်ထောင်စုများ သို့မဟုတ် လူပုဂ္ဂိုလ်များအနေဖြင့် ဝင်လုပ်ပေးမည်အစား ပိုက်ဆံ သို့မဟုတ် စားနပ်ရိက္ခာ အစားထိုး

ပေးဆောင်ခြင်းကိုလည်း အာဏာပိုင်များက ခွင့်ပြုတတ်သည်။ သို့သော် ကျေးလက်မိသားစုများမှာ များသောအားဖြင့် ဆင်းရဲလွန်းကြရကား လုပ်အားပဲ ထည့်ဝင်နိုင်ကြသည်။ မိသားစုများအတွက် သတ်မှတ်ထားသော လုပ်အားထည့်ဝင်မှု ပြည့်မီစေရန် မိဘများက အမြဲလိုပင် ကလေးများကိုလည်း ဝင်ရောက်လုပ်အားပေးခိုင်းလေ့ရှိသည်။ မေတုန်းက ရွာသားတချို့ကို ရန်ကုန်မှာလမ်းဖောက်လုပ်ရာတွင် ခြောက်ရက်လာပြီး လုပ်အားပေးရန် အဓမ္မစေခိုင်းခဲ့ကြောင်း သိရသည်။ မလာနိုင်သူတစ်ဦးသည် တစ်ရက်လျှင် ဒဏ်ကြေး ကျပ် ၂၀၀၀ ပေးဆောင်ကြရသည်။

အောက်တိုဘာတွင် မကွေးတိုင်းမှ လယ်သမား ၁၂ ဦးကို အစိုးရက သိမ်းယူခဲ့သော လယ်မြေများအား ပြန်ပေး ခဲ့ပြီးနောက် ယင်းမြေအပေါ် ကျူးကျော်သည်ဟူသော စွပ်စွဲချက်ဖြင့် အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ်များ ချမှတ်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ လယ်သမား များက စစ်တပ်ပိုင် သကြားစက်ရုံအတွက် ကြံစိုက်ရန် လုပ်အားပေးဖို့ကို ငြင်းဆိုခဲ့ကြောင်း စွပ်စွဲခဲ့သည်။ မတ်တွင် အိုင်အယ်လ်အို အကူအညီဖြင့် အစိုးရက မြေယာပြန်ပေးရန် လယ်သမားများ သဘောတူညီချက် ရရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် နောက်ပိုင်း၌ စက်ရုံက တရားစွဲဆိုပြီး တရားရုံးက လယ်သမားများကို ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခဲ့သည်။

၂၀၀၇ နှင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ်များတွင် ပြည်နယ်၊ တိုင်းအားလုံးနီးပါးမှ အာဏာပိုင်များသည် ပြည်သူလူထုကို ကြက်ဆူပင်များ မဝယ်မနေရ ဝယ်ယူခိုင်းပြီး မစိုက်မနေရ စိုက်ခိုင်းခဲ့သည်။ ဇီဝလောင်စာအတွက်ဆိုပြီး ပြည်သူပိုင်ရော ပုဂ္ဂလိကပိုင်မြေများတွင်ပါ စိုက်ခဲ့ကြရသည်။ မစိုက်သူများကို ဒဏ်ကြေးချမှတ်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။

၂၀၀၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၂၆ တွင် အစိုးရနှင့် အိုင်အယ်လ်အိုအကြား နောက်ထပ် ၁၂ လစာ နောက်ဆက်တွဲနားလည်မှု သဘောတူညီချက် ရရှိခဲ့သည်။ သဘောတူညီချက်အရ အိုင်အယ်လ်အိုအနေဖြင့် ပြည်သူများက တိုင်ကြားချက်များကို အိုင်အယ်လ်အိုသို့ တင်ပြခွင့်ရှိပြီး ထိုအတွက် အစိုးရက လက်တွဲပြန်ခြင်းမရှိစေရဟူ၍ ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အဓမ္မအလုပ်ခိုင်းစေမှုအကြောင်းများကို အိုင်အယ်လ်အိုသို့ တိုင်ကြားခဲ့သူများကို လျှို့ဝှက်ပေါက်ကြားမှု အက်ဥပဒေဖြင့် တရားစွဲဆိုခဲ့ကြောင်း အိုင်အယ်လ်အိုက အစီရင်ခံခဲ့သည်။

အဓမ္မခိုင်းစေမှုနှင့် ပတ်သက်၍ အစိုးရက ခြေလှမ်းတိုးဆောင်ရွက်ခဲ့သော်ငြား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆက်ရှိနေသည်။ အစိုးရက နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် သဘောတူညီခဲ့သော အဓမ္မခိုင်းစေမှု တိုင်ကြားချက်များအပေါ် အစိုးရက စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် သဘောတူညီထားချက်) ကို လူသိရှင်ကြား အားပေးထားသည်။ ဤအကြောင်း သတိထားမိမြင်တင်ရေးလှုပ်ရှားမှုများကို အိုင်အယ်လ်အိုနှင့် ပူးတွဲလုပ်ဆောင်သည်။ ထို့ပြင် တချို့သော အဓမ္မစေခိုင်းသူများတွင် လိုလိုလားလား ပူးပေါင်းပြီးစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။

**(ဃ)ကလေးသူငယ် အလုပ်ခိုင်းစေခြင်းနှင့် အလုပ်ဝင်ခွင့် အငယ်ဆုံးအသက်**

ကလေးငယ်များ အလုပ်ခွင်သို့ ဝင်ခွင့်ပြုရန် အနည်းဆုံး အသက် ၁၃ နှစ် ပြည့်ရမည်ဟု ဥပဒေက သတ်မှတ်သည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ကလေးသူငယ်ဥပဒေက အသက် ၁၄ နှစ်မှ ၁၇ နှစ်အထိ အရွယ်ကို လူငယ်များအဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး ကလေးများကို လုပ်ငန်းခွင်မှ ကာကွယ်ပေးထားသည်။ ထိုအသက်အရွယ်ရောက်နေသူများကိုမူ အပေါ်စားအလုပ်များ လုပ်ခွင့်ပြုထားသည်။ သို့ရာတွင် အပေါ်စား အလုပ်များကို အဓိပ္ပာယ် သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိချေ။ လက်တွေ့တွင် ကလေးသူငယ်ဥပဒေက အသက်မဝင်ပါ။ ကလေးလုပ်သားများကို နေရာတကာမှာပင် တွေ့နေရသည်။ ပတ္တမြား၊ ကျွန်းသစ်၊ ဆန်စပါး၊ ရော်ဘာနှင့် ကြံထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းများတွင် ကလေးအလုပ်သမား များ သုံးသည်ကို တွေ့ရပေမည်။ မြို့ကြီးများတွင် များသောအားဖြင့် အစားအစာစီရင်ခြင်း၊ လမ်းလျှောက်ဈေးရောင်းခြင်း၊ အမှိုက်ကောက် ခြင်းနှင့် အပေါ်စားကုန်ချောထုတ်လုပ်ငန်းများ၌ ကလေးအလုပ်သမားများ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ စားသောက်ဆိုင်များနှင့် လက်ဖက်ရည် ဆိုင်များ၌ စားပွဲထိုးများအဖြစ်လည်းကောင်း တွေ့ရမည်။ ကျေးလက်များတွင် ကလေးများက မိသားစုလယ်ယာလုပ်ငန်းခွင်မှာ ဝင်လုပ်ကြ ရသည်။

အမိန့်အမှတ် ၁၉၉ အရ ကလေးများကို အဓမ္မခိုင်းစေခြင်း အပါအဝင် အဓမ္မအလုပ်ခိုင်းစေခြင်းသည် တရားမဝင်ချေ။ သို့သော်ငြားလည်း အစိုးရစစ်တပ်က ကလေးစစ်သားများကို ဆက်လက်စုဆောင်းပြီး အသုံးချနေသည်။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အုပ်စုတချို့နှင့် အပစ်ရပ်အုပ်စုတချို့သည်လည်း ကလေးစစ်သားများ စုဆောင်းသည်ဟု စွပ်စွဲခံထားရသည်။ (အခန်း ၁၊ (၁) ရှု)

အဓမ္မအလုပ်ခိုင်းစေမှုနှင့် ပတ်သက်၍ လူမှုဖူလုံရေးဝန်ကြီးဌာနသည် ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ အသက်ဝင် အောင် လုပ်ဆောင်ဖို့တာဝန်ရှိသည်။ စက်မှုဇုန်များတွင် ဥပဒေအာဏာတည်ရန် အလုပ်သမားဝန်ကြီးဌာနမှာ တာဝန်ရှိသည်။ ကလေးများကို ကာကွယ်ရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဌာနတွင်း အစည်းအဝေးနှင့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ အများအပြားကို ကုလသမဂ္ဂကလေးများ ရန်ပုံငွေအဖွဲ့က အလုပ်သမားဝန်ကြီးဌာနနှင့် လက်တွဲပြီး ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေသည်။

**(င)လက်ခံသင့်သော လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေ**

လုပ်ခလစာ အနိမ့်ဆုံး သတ်မှတ်ချက်သည် အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် အခြားလုပ်ရိုးလုပ်စဉ် စက်မှုလုပ်ငန်း အနည်းငယ် ကိုသာ လွှမ်းခြုံသည်။ ဘဏ္ဍာရေးနှင့်အခွန်ဝန်ကြီးဌာနက အနိမ့်ဆုံးလုပ်ခလစာကို သတ်မှတ်ပေးသည်။ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများအတွက် အနိမ့်ဆုံး လုပ်ခလစာသည် ဈေးကွက်၏ လစာလုပ်ခ ၁၅၀၀၀ ကျပ်နှင့် မတိမ်းမယိမ်း ဖြစ်သည်။ တစ်ရက်လျှင် ရှစ်နာရီကျ တစ်လလုပ်ခပင် ဖြစ်သည်။ နေ့စားအလုပ်သမားများဆိုလျှင် တစ်ရက်လျှင် ၅၀၀ ကျပ်ဖြစ်သည်။ အခြားခံစားခွင့်များနှင့် အမတ်တော်ကြေးအချို့

ထပ်ဆောင်းပေးမှု ရှိသည်။ မည်သို့ဆိုစေ ယင်းအနိမ့်ဆုံး လုပ်ခလစာသည်လည်းကောင်း၊ အကြီးတန်းအရာရှိများ ရရှိသည့် လစာသည် လည်းကောင်း မိသားစုကို တင့်တောင့်တင့်တယ် မထားနိုင်ပါချေ။ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းလောက၌ လစာနည်းမူက အဂတိလိုက်စားမှုနှင့် အလုပ်ခွင်ပျက်ကွက်မှုကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်ထွန်းစေသည်။ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍတွင် မြို့ပြအလုပ်ကြမ်းသမားတစ်ဦးတွင် နေ့စဉ် ကျပ် ၅၀၀ မှ ကျပ် ၁၀၀၀ အထိ ဝင်ငွေရှိ၏။ ကျေးလက်တွင်မူ ယင်း၏ ထက်ဝက်မျှသာ ဖြစ်သည်။ အချို့ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှ လုပ်သားများသည် ထိုထက် လောက်လောက်လားလား ပို၍ ရတတ်ကြသည်။ ဥပမာ၊ စက်ရုံ၌ ကျွမ်းကျင်အဆင့် လုပ်သားသည် တစ်လလျှင် ကျပ် ၃၀၀၀၀ ထက် ပိုရတတ်သည်။

အလုပ်သမားဦးရေ များပြားမှု၊ စီးပွားရေးကျနေမှုနှင့် အစိုးရက အကာအကွယ်ပေးခြင်း နည်းပါးမှုတို့ကြောင့် အလုပ်သမားများ၏ အခြေအနေသည် နိမ့်ကျရသည်။ ဥပဒေက ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းကဏ္ဍတွင် တစ်ပတ်လျှင် ၃၅ နာရီကြာ တစ်ပတ်လျှင် ငါးရက်အလုပ်ခွင်သတ်မှတ်သည်။ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍနှင့် အစိုးရစီးပွားရေးလုပ်ငန်းကဏ္ဍတို့၌ တစ်ပတ်လျှင် ခြောက်ရက်၊ တစ်ပတ်လျှင် ၄၄ နာရီကြာ လုပ်ငန်းခွင် သတ်မှတ်ထားသည်။ ယင်းနာရီထက်ပိုလွန်လျှင် အချိန်ပိုလုပ်ခ ပေးရသည်။ အစိုးရပိုင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းစက်ရုံများ၌ အလုပ်သမားများသည် တစ်ပတ်လျှင် ၄၄ နာရီမှ ၄၈ နာရီအထိ စက်ရုံအမျိုးအစားပေါ် မူတည်၍ လုပ်ကိုင်ကြရသည်။ ဥပဒေက တစ်ပတ်လျှင် ၂၄ နာရီ အနားယူခွင့်ပြုသည်။ ထို့ပြင် အလုပ်သမားများ တစ်နှစ်လျှင် ၂၁ ရက်၊ လစာပြည်ခံစားခွင့် ရှိသည်။ မည်သို့ဆိုစေကာမူ လက်တွေ့၌ အလုပ်သမားအင်အားစု၏ သေးငယ်သော အစိတ်အပိုင်းကလေး တစ်ခုသာ ဥပဒေ၏ ချီးမြှင့်မှုကို အပြည့်အဝ ခံစားကြရသည်။ အကြောင်းမှာ အလုပ်သမားအင်အားစု၏ အများစုသည် ကျေးလက်စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းနှင့် ဘောင်မဝင်သော ကဏ္ဍများတွင် အလုပ်ခွင် ဝင်နေကြရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း ကဏ္ဍ၌ ဥပဒေ၏ ဩဇာသက်ရောက်မှု ရှိသော်လည်း ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ၌ မကြာခဏချိုးဖောက်ခံနေရသည်။ ရန်ကုန်အနီးရှိ အထည်ချုပ်စက်ရုံများတွင် အချိန်ပိုလုပ်ခမပေးဘဲ အလုပ်ချိန် ကြာရှည်စွာ လုပ်ကြရပြီး နေမကောင်း၍ သုံးရက်ဆက်တိုက် အလုပ်ပျက်ပါကလည်း အလုပ်မှထုတ်ပယ်ခြင်းခံရကြောင်း သတင်းများ ထွက်ရှိခဲ့သည်။

ကျန်းမာရေးနှင့် အန္တရာယ်ကင်းရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးအများအပြားရှိ၏။ သို့သော် အစိုးရက ယင်းလုပ်ထုံးများ ဩဇာရှိလာအောင် ဖြည့်ဆည်းမှု မပြုချေ။ အန္တရာယ်များသော လုပ်ငန်းခွင်များကို အလုပ်သမားများအနေဖြင့် ရှောင်ကွင်းလိုကြသော် လည်း ယင်းသို့ပြုလျှင် အလုပ်လက်မဲ့ ဖြစ်ကြရမည် အခြေအနေ ဖြစ်နေပေသည်။